

DIPLOMADOLGOZAT

LACZKÓ SÁNDOR

2024

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Budai Campus

Agrár- és Élelmiszergazdasági Intézet

Vezetés és szervezés mesterképzési szak

**A HONVÉDELMI MINISZTERIUM FEJEZET HELYE AZ
ÁLLAMHÁZTARTÁSON BELÜL A KÖLTSÉGVETÉSI
GAZDÁLKODÁSRA JELLEMZŐ SAJÁTOSSÁGOK
TÜKRÉBEN**

Belső konzulens: Dr. Bajkai-Tóth Katinka
egyetemi adjunktus

Belső konzulens

intézete, tanszéke: Agrár- és
Élelmiszergazdasági Intézet,
Agrármenedzsment és
Vezetéstudományi Tanszék

Külső konzulens: Richter Zsuzsanna ezredes
HM Védelemgazdasági
Hivatal, igazgató

Készítette: **Laczkó Sándor**

BUDAPEST

2024

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	4
2. Az államháztartás rendszereinek, gazdálkodásának bemutatása	7
2.1. Az államháztartás fogalma, rendszere.....	7
2.2. Az államháztartás gazdálkodása	8
2.3. A költségvetési szervek általános bemutatása.....	10
3. A Honvédelmi Minisztérium elhelyezkedése az államháztartás alrendszerében	13
3.1. Honvédelmi tárca címeinek bemutatása	13
3.2. A honvédelmi tárcánál megjelenő új feladatok (sport; védelmi ipar; védelmi K+F+I)	16
3.3. LI. Honvédelmi Alap fejezet.....	18
3.4. A védelmi- és sport ágazat 2024. évi előirányzatai alakulásának bemutatása.....	19
3.4.1. A honvédelmi tárca költségvetési főösszegeinek alakulása a GDP arányában	21
3.4.2. Hazai GDP arányos védelmi kiadások összehasonlítása a V4 tagországokéval	24
4. A Honvédelmi Minisztérium költségvetési gazdálkodásra jellemző specialitások bemutatása	29
4.1. A 346/2009. (XII. 30.) Kormányrendeletben foglalt sajátosságok ismertetése.....	29
4.2. Illetmény és létszámgazdálkodás a Magyar Honvédségen belül.....	33
4.3. Béren kívüli és szociális juttatások, költségtérítések a Magyar Honvédségnél.....	35
5. A toborzással, valamint a munkaerő megtartással kapcsolatos kihívások a Magyar Honvédségnél.....	39
6. Saját vizsgálatok bemutatása	43
6.1. A vizsgálat célja és a hipotézisek bemutatása.....	43
6.2. A kutatási módszerek és a vizsgálati körülmények bemutatása	44
6.3. A kutatás eredményeinek részletes bemutatása	46
6.3.1. H1) hipotézis eredményeinek bemutatása	46
6.3.2. H2) hipotézis eredményeinek bemutatása	54
6.3.3. H3) hipotézis eredményeinek bemutatása	59

7. Következtetések, javaslatok	74
8. Összefoglalás	78
9. Irodalomjegyzék.....	80
10. Táblázat- és ábrajegyzék	84
Ábrajegyzék.....	84
Táblázatjegyzék	85
11. Mellékletek.....	86
1. számú melléklet: Kutatási kérdőív	86
2. számú melléklet: SPSS vizsgálatok eredményei (táblázatok)	90
12. Függelék	93
1. számú: Nyilatkozat a diplomadolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről.....	93
2. számú: Konzulensi nyilatkozat.....	94

*„Nem csak arról van szó, hogy többet kell költeni a védelemre,
hanem arról is, hogy bölcsebben kell költeni”*

Lord George Robertson¹

1. Bevezetés

2004. augusztus 20-án avattak fel hivatásos katonának. Az azóta eltelt tizenkilenc év alatt számos helyőrségben szolgáltam pénzügyi tiszti beosztásban. Mivel mindig is érdekelt a honvédelmi tárca költségvetési gazdálkodása, a gazdálkodást befolyásoló, azokra ható tényezők, ez a diplomadolgozat remek lehetőséget biztosít számomra ezen terület mélyrehatóbb megismerésére és vizsgálatára.

Diplomadolgozatomban az államháztartás szervezetén belül elhelyezkedő honvédelmi tárca felépítését, működését, feladatrendszerét, valamint a tárca költségvetési gazdálkodását kívánom részletesen bemutatni. Célom, azon speciális szabályok ismertetése a tárca költségvetési gazdálkodási területein, melyek az államháztartás többi költségvetési szervétől eltérő sajátosságokkal bírnak.

A témaválasztásomat a világban valahol mindig jelenlévő, de immár Magyarország határait is elérő geopolitikai események és azoknak az ország gazdaságára gyakorolt hatása is aktuálissá teszi, tekintve, hogy ezek a hatások a honvédelmi tárca gazdálkodására is hatást gyakorolnak. Magyarország biztonságának megőrzése kiemelten fontos, így a közelmúlt makrogazdasági változásainak a honvédelmi tárca gazdálkodására gyakorolt hatásai mellett a tárcán belüli változások, mint az erősödő elvárás az állandó katonai felkészültségre, a tárcán belüli új technológiák bevezetése, az innováció igénye, a munkaerő megtartása és további növelése a tárca gazdálkodásával is kölcsönhatásban van. Csakúgy, mint a North Atlantic Treaty Organization (a továbbiakban: NATO) felé vállalt kötelezettségeink határidőre való teljesítése is. Egy ilyen összetett, elvárásokkal teli környezetben a parancsuralmi rendszert alapul véve működő honvédelmi tárca gazdálkodása hogyan tud mégis megfelelni a kor kihívásainak, újításainak, tud-e hatékonyan működni a változó gazdasági környezetben? Ezek a kérdések a tárcánál eddig eltöltött szolgálatom alatt szerzett tapasztalataim birtokában fogalmazódtak meg bennem.

¹ Lord George Robertson a NATO 10. főtitkára (1999-2003). Az idézet a székfoglaló beszédében hangzott el Washingtonban.

A választott téma aktualitását, jelentőségét az is igazolja, hogy az elmúlt évek történései (COVID-19 világjárvány, az évek óta tartó migrációs nyomás, illetve a 2022. február 24-én kirobbant orosz-ukrán konfliktus) nyomán az ország biztonsága, valamint a fenyegetettség foka felerősödött, ezáltal a honvédség szerepe folyamatosan felértékelődött. Ezek eredményeképpen a 2018-ban megindított Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program (a továbbiakban: HHP) haderőmodernizációs fejlesztései az utóbbi 2-3 évben dinamikus felgyorsultak, mely szükségessé tette a Kormány részéről jelentős források biztosítását a védelmi kiadások tekintetében. Ezen évről-évre emelkedő ütemű források gazdaságos és hatékony felhasználása a jelenlegi geopolitikai és makrogazdasági környezetben (magas infláció), valamint az államháztartásban megfigyelhető erősen szabályozott, sztenderdizált környezetben jelentős kihívást jelent. Korábban nem tapasztalt helyzetet eredményezett a nyugat-európai és harmadik országbeli partnerekkel kötött szerződések megjelenése. Az ezekkel a külföldi partnerekkel devizában megkötött szerződések kifizetési árfolyamainak folyamatos változásai és a rendelkezésre álló hazai fizetőeszközben meglévő források allokációja komoly kihívás elé állítja a tárca vezetését, valamint a pénzügyi és gazdálkodási területen szolgáló katonai és honvédelmi alkalmazotti állományt egyaránt.

A haderőreform szükségességét az új típusú védelmi programok megjelenése, valamint a NATO tagságunkkal együtt járó és vállalt katonai képességek során alkalmazandó hatékonysági követelmények egyaránt indokolták. Hazánk 1999-es NATO-csatlakozásával és a szövetségi tagságával a tagságból adódó előnyök mellett jelentős kötelezettségeket is vállalt. Az egyik fontos vállalás volt a hazai védelmi kiadások folyamatos növelése, valamint a haderő fejlesztése és modernizálása. A 2014-es walesi csúcson a szövetség tagállamai vállalták, hogy 2024-ig a védelmi kiadásukat legalább a GDP két százalékára növelik. Magyarország a védelmi kiadásokra fordított források folyamatos bővítésével tesz eleget ezen, vállalásának teljesítésével.

Kutatási kérdésköröket az alábbi témakörök köré összpontosítva határoztam meg.

- 1) Vizsgálni kívánom, hogy a honvédelmi tárca részére a 2020-2022. években a kormányhatározatokban ígért források milyen mértékben kerültek biztosításra.
- 2) Az így biztosított források, valamint a rendelkezésre álló erőforrások gazdaságos és hatékony felhasználása a központosított gazdálkodás keretében miképpen biztosítható. A jelenleg érvényben lévő jogszabályok, belső rendelkezések megfelelő mértékben támogatják-e a centralizált működést.

- 3) Végezetül pedig arra keresem a választ, hogy a HHP fejlesztések eredményeképpen a honvédség folyamatosan emelkedő létszámigényére milyen motiváló tényezők hatnak kedvezően. A szerződéses katonai pályára jelentkező állomány esetében a bevonuláskori nettó bérek összege gyakorol-e kedvezőbb hatást vagy a béren kívüli juttatások, szociális támogatások összessége.

A kutatásaim végrehajtása során a hazai és nemzetközi szakirodalomban elérhető a választott témához kapcsolódó könyvek, doktori értekezések, tudományos cikkek és folyóiratok tanulmányozását hajtottam végre.

A fenti vizsgálatok és elemzések célja annak megállapítása, hogy a jelenlegi költségvetési gazdálkodás szabályozása megfelelő keretet biztosít-e a haderőmodernizáció keretében végrehajtásra kerülő évről-évre folyamatosan emelkedő források hatékony, gazdaságos és eredményes felhasználására. A HHP fejlesztés keretében rendre érkező hadfelszerelések, járművek, eszközök kezeléséhez, üzemeltetéséhez megnövekedett számú magasan képzett üzemeltető, kezelő állományra van szüksége a honvédségnek. Ezen megnövekedett humánerőforrás igény kielégítése során milyen ösztönző, motiváló tényezők hatnak kedvezően a toborzás során.

2. Az államháztartás rendszereinek, gazdálkodásának bemutatása

2.1. Az államháztartás fogalma, rendszere

Az államháztartás egy olyan technikai rendszerként értelmezhető, ahol az állam a közfeladatok ellátása során beszedi a bevételeket az állami költségvetésbe annak érdekében, hogy azokat felhasználja a kiadások teljesítésére. (Magyarország Kormánya, A magyar államról - A költségvetés, 2023) Kicsit más értelmezésben, az államháztartás egy olyan gazdasági rendszer, mely magába foglalja azokat a közfeladatokat, amelyeket az állam a közhatalom birtokosaként, helyzetéből, kötelezettségeiből adódóan közfunkcióként a köz érdekében lát el. Az államháztartás működése keretében a következő feladatokat látja el.

- Allokáció során az állam a közösségi feladatok ellátásához szükséges erőforrások megszerzésével és felhasználásával tesz eleget.
- Újraelosztás során korrigálja a piaci működésből adódó túlzott mértékű vagyoni és jövedelmi aránytalanságokat.
- Az egyensúly megőrzését, azaz az állam a stabilizációs funkcióját azzal juttatja érvényre, hogy segíti a gazdasági növekedés feltételeinek a megteremtését azáltal, hogy a csoportérdekeket és a megfelelő szintű foglalkoztatást összehangolja.
 - Jogi keretek és normák kialakítása.
 - Önfenntartás. (Papp, 2013)

Az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Áht.) az államháztartás vonatkozásában két alrendszert különböztet meg: a központi és az önkormányzati alrendszert.

Az államháztartás központi alrendszerébe tartozik:

1. az állam;
2. **a központi költségvetési szerv, ahová a Honvédelmi Minisztérium fejezet intézményei is tartoznak;**
3. a köztestület és
4. a köztestület által irányított köztestületi költségvetési szerv.

Az államháztartás önkormányzati alrendszerébe tartozik:

1. a helyi önkormányzat;
2. a helyi nemzetiségi önkormányzat és az országos nemzetiségi önkormányzat;
3. a társulások;

4. a térségi fejlesztési tanács és
5. az 1-4. pontban foglaltak által irányított költségvetési szervek. (Fülöp & Hutkai, 2020)

A fentiekben bemutatott államháztartás alrendszerait a következő ábrán kívánom szemléltetni.

1. ábra: Az államháztartás rendszere.

(Forrás: https://kti.uni-nke.hu/document/vikk-uni-nke-hu/szv_diasor_3_modul_20220301.pptx, Letöltés dátuma: 2023.09.10.)

A törvényhozók a jogszabályalkotás során figyelembe veszik a két alrendszer sajátosságait. Az Áht., illetve az államháztartásról szóló törvény végrehajtásáról szóló 368/2011. (XII. 31.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Ávr.) szabályozza a két alrendszer pénzügyi kapcsolatait, kiemelt figyelemmel a feladatok és az ezekhez kapcsolódó források összhangjára, az átláthatóságra, továbbá a kiszámíthatóságra. (Lentner, 2015)

2.2. Az államháztartás gazdálkodása

A legfontosabb gazdaságpolitikai célok közé lehet sorolni a közpénzekkel való takarékos gazdálkodást, a költségvetési egyensúly megteremtését és hosszú távú fenntartását, valamint az államadósság csökkentését. Ezen legalapvetőbb célok és alapelvek megvalósulását az Alaptörvény fogalmazza meg, mely 2012. január 01-vel lépett hatályba. Ezen Alaptörvény sajátossága, hogy szigorú és részletes fiskális szabályokat állapít meg a központi költségvetési törvényről, a közpénzek takarékos, gazdaságos felhasználásáról, a nemzeti vagyonról és az államadósság kezelésével kapcsolatban. A közpénzekkel való gazdaságos, hatékony, átlátható, ellenőrizhető gazdálkodás alapjait, valamint az államháztartás egyensúlyának garanciáját az

Áht., valamint annak végrehajtási részletszabályait tartalmazó rendelete, az Ávr. garantálja. Az átlátható, hatékony gazdálkodás megvalósítása szempontjából ezek a jogszabályok nagy hangsúlyt fektetnek a költségvetés tervezésére, különösen a középtávú tervezésre. A tervezés folyamata olyan keretet biztosít, mely felülről a keretszámokat határozza meg, alulról pedig ehhez igazodóan részletesen kidolgozásra kerülnek azok a szabályok, melyek alapján a ténylegesen tervezett feladatok kerülhetnek végrehajtásra. A kétirányú megközelítés találkozását követően a végső terveket a költségvetés végrehajtásáért is felelős Kormány által, a Költségvetési Tanács véleményével együtt kerül az Országgyűlés elé. A költségvetés végrehajtása során a gazdálkodás szabályai többek között garantálják, hogy kötelezettségvállalásra ne kerülhessen sor a szükséges pénzügyi fedezet rendelkezésre állása nélkül. Ha az Országgyűlés egy beszerzés vagy beruházás végrehajtásához szükséges fedezetet már jóváhagyta a központi költségvetésről szóló törvényben, akkor annak lefolytatásához külön engedélyre már nincs szükség. Megfelelő keretet biztosítanak a jogszabályok arra is, hogy az előirányzatok felhasználása egységes, nyomon követhető módon történjen, ennek érdekében az utóbbi években több olyan jogszabály módosítás is történt, melyek az államháztartás két alrendszerébe tartozó szervezetek gazdálkodását tükröző adatszolgáltatások tartalmát közelíti egymáshoz. A könyvvizelési és beszámolási szabályok vonatkozásában az Áht-ban a pénzforgalmi szemlélet érvényesül, vagyis a kiadásokat és bevételeket azok pénzforgalmi teljesülésekor szükséges figyelembe venni. Egy jól működő demokratikus társadalomban elvárt alapkövetelmény, hogy az állam a rá bízott közpénzekkel megbízhatóan, hatékonyan és ellenőrizhető módon gazdálkodjon. (Lentner, 2022)

Az Áht. három kiemelt fontosságú, alapvető jelentőségű szabályt határoz meg. Ezek olyan magatartási szabályokat, normákat foglalnak magukba, melyet az összes államháztartáshoz tartozó szervezetnek be kell tartania a költségvetés tervezés, a gazdálkodás és a beszámolás vonatkozásában. Ennek értelmében:

- a tervezés során különös figyelmet kell szentelni arra, hogy csupán annyi kiadás kerüljön tervezésre, amely ténylegesen szükséges a közfeladatok ellátásához, valamint szavatolni kell a bevételek megalapozottságát.
- a gazdálkodás során folyamatosan figyelemmel kell kísérni, hogy a megtervezett kiadások és bevételek a tervezés során megállapított célokhoz kötötten kerüljenek felhasználásra,

- a beszámolás során a kiadásokat és a bevételeket úgy kell számba venni, hogy azok a költségvetési évek között összehasonlíthatóak legyenek. (Pénzügyminisztérium; Államháztartási szabályozás; A költségvetési gazdálkodásról általában, 2023)

Az államháztartás mindkét alrendszerében a gazdálkodást éves költségvetés alapján folytatják, mely gazdálkodási év megegyezik a naptári évvel. A költségvetés azzal, hogy hozzárendeli a feladatokhoz várt bevételeket és kiadásokat, megadja a jövőbeni gazdálkodás kereteit. A költségvetést tehát úgy is felfoghatjuk, hogy egy adott költségvetési szervezet vagy a teljes nemzetgazdaság adott időszakra szóló pénzügyi terve. A Magyar Államkincstár (a továbbiakban: Kincstár) az elmúlt években olyan fejlesztéseket hajtott végre a nyilvántartásaiban is, melyek igazodnak a gazdálkodási előírásokhoz, az államháztartás szintjén megfigyelhető standardizálást támogatja és az intézmények gazdálkodásának nyomon követését biztosítja a Kormány részére. (Fülöp & Hutkai, 2020)

A téma jellegénél fogva a következő részben a költségvetési szervek kerülnek bemutatásra.

2.3. A költségvetési szervek általános bemutatása

„A költségvetési szerv jogszabályban vagy az alapító okiratban meghatározott közfeladat ellátására létrejött jogi személy”. (2011. évi CXCV törvény az államháztartásról 7. § (1), 2011)

A mai modern állam működésének alapvető célja, hogy a közérdekű feladatokat hatékonyan elvégezze és e cél által vezérelve az önfenntartó működés megvalósítása. A közfeladatok ellátásában a költségvetési szervekre kiemelt szerep hárul, hiszen a társadalmi közszükségletek ellátása zömmel itt valósul meg. A költségvetési szervek létrehozásának törvényi (jogi) háttere szabályozott keretek között történik. A legfontosabb jellemzőik a következőkben foglalhatók össze: az államháztartás részét képező költségvetési szervek olyan jogi személyek, melyek a társadalmi közös szükségletek kielégítését szolgáló állami vagy önkormányzati feladatokat alaptevékenység keretében, haszonszerzés nélkül, a jogszabályokban részletesen meghatározott követelmények, feltételek alapján megfelelő gazdasági és szakmai irányítás, felügyelet mellett, az alapító okiratban foglaltaknak megfelelően meghatározott közfeladat-ellátási kötelezettség mellett látnak el. A költségvetési szervek az irányító szerv által jóváhagyott költségvetés alapján gazdálkodnak. A költségvetési szervek vezetése során egyszemélyi vezetésről beszélhetünk, mely során a költségvetési szerv vezetője felelős a jogszabályokban, az alapító okiratban és a különböző belső, közjogi szervezetszabályzó eszközökben meghatározott kötelezettségek teljesítéséért. (Lentner, 2022)

A költségvetési szervek alapításának követelményeit az Áht. 7/A. §-a szabályozza részletesen, mely az alábbi négy feltétel együttes teljesülését határozza meg:

- a közfeladat alaptevékenység körében történő ellátása ebben a szervezeti formában biztosítható,
- a működéshez szükséges feltételek rendelkezésre állnak,
- az ellátandó feladat eredményesen és hatékonyan teljesíthető,
- a pénzügyi fedezet rendelkezésre áll a működés érdekében.

A fentiekben foglaltat alapkövetelményeken felül az Áht. kiemelten hangsúlyozza a költségvetési szervek számára az alaptevékenység keretében ellátandó közfeladatok hatékony teljesíthetőségét, mely alapvető és általános követelményként kerül előírásra. Ezen feltételek maradéktalan biztosítása az alapító szerv felelősségi körébe tartoznak. (Balkay & Kisgergely, 2018)

A költségvetési szervek lehetnek központi költségvetési szervek (pl: minisztériumok, kutatóintézetek, felsőoktatási intézmények), helyi önkormányzati költségvetési szervek (pl: önkormányzati hivatalok, óvodák, szociális és gyermekjóléti intézmények), nemzetiségi önkormányzati költségvetési szervek, valamint a helyi és nemzetiségi önkormányzatok társulásának költségvetési szervei, a köztestületi költségvetési szervek (pl: kutatóközpontok, intézetek) és a térségi fejlesztési tanács munkaszerve. (Csányi et al. 2018)

Az alapító, irányító szervük alapján lehet megkülönböztetni a központi költségvetési szerveket az egyéb költségvetési szervektől. Az Áht. 8. §-ában foglaltak alapján a Kormány, az Országgyűlés, vagy a miniszter jogosult költségvetési szerv alapítására, melyre jogszabály vagy alapító okirat útján kerülhet sor. Jogszabályban csak az Országgyűlés vagy Kormány alapíthat költségvetési szervet, míg minden más alapító szerv által létrehozott költségvetési szerv esetében alapító okirat kibocsájtásával kell rendelkezni. A jogszabállyal létrehozott költségvetési szerv esetében is szükséges az alapító okirat kiadása. (Lentner, 2022)

A költségvetési szervek alaptevékenységükön felül, nem kötelező jelleggel, szabad kapacitásaik terhére, államháztartáson kívüli forrásból haszonszerzés céljából, vállalkozási tevékenységet is végezhetnek, azaz nyereségérdekelt módon, termelő-, szolgáltató-, értékesítő tevékenységet. De fontos kihangsúlyozni, hogy a rendelkezésre álló erőforrásaikat főszabály szerint az alaptevékenységük keretében végrehajtásra kerülő nem haszonszerző tevékenységek, szakmai feladatok ellátása érdekében használhatják fel. A jogszabályi előírások alapján a vállalkozási tevékenység végzése során kiemelt figyelmet kell fordítani a következőkre.

- az alapító okiratban és a belső szabályzatokban foglalt keretek között végezhető,
- nem veszélyeztetheti az alaprendeltetéséből adódó tevékenység ellátását,
- a bevételeket és kiadásokat elkülönítetten szükséges számba venni,
- a vállalkozási tevékenységből származó maradvány meghatározott részét befizetési kötelezettség terheli a központi költségvetés részére,
- az végzett tevékenység bevételeinek fedezni kell a közvetett és közvetlen kiadásokat, valamint az amortizációt. (Nagy, 2014)

A fentiekén felül az Ávr. 3. § (3) bekezdése kimondja, hogy a vállalkozási tevékenység összesített maradványa nem lehet negatív.

A költségvetési szervek gazdálkodási feladatait az Áht. főszabály szerint annak gazdálkodási szervezete látja el. Az irányító szerv döntésének megfelelően ezeket a gazdálkodási feladatokat elláthatja más, az irányítása alá tartozó költségvetési szerv gazdasági szervezete is. Indokolt esetben az Áht. arra, is lehetőséget biztosít, hogy a gazdasági szervezet feladatait több szervezeti egység lássa el, de ez nem eredményezhet párhuzamosságot az egyes szervezeti egységek tevékenységei között. Ilyen esetben ezen szervezeti egységek együttesét kell gazdasági szervezetnek tekinteni. A gazdasági vezető felelőssége a költségvetési szerv gazdasági szervezetének gazdálkodással kapcsolatos feladatainak végzése, vezetése, irányítása és ellenőrzése. Amennyiben a gazdasági szervezet feladatainak ellátása több szervezeti egységen keresztül valósul meg, ezen szervezeti egységek vezetőinek irányítását végző személyt kell gazdasági vezetőnek tekinteni. Amennyiben ez nem megvalósítható, akkor a Szervezeti és Működési Szabályzatban kijelölt személy. A költségvetési szervek alapításáról és a működésükkel kapcsolatos fontosabb szabályokról alapító okiratban rendelkeznek. Ezen alapító okiratokról a Kincstár nyilvános közhiteles nyilvántartást ún. törzskönyvi nyilvántartást vezet. A költségvetési szervek létrehozása Kincstár által a törzskönyvi nyilvántartásba történő bejegyzéssel, a megszűnés pedig nyilvántartásból való törléssel valósul meg. (Lentner, 2022)

3. A Honvédelmi Minisztérium elhelyezkedése az államháztartás alrendszerében

A honvédségi szervezetek gazdálkodási és jogi értelemben véve is a költségvetési szervek közé tartoznak. Az államháztartás központi és önkormányzati alrendszerében a gazdálkodás alapja egyaránt a költségvetés. Az Országgyűlés minden évben törvényt alkot a központi költségvetésről, mely előírja, hogy az ennek keretében végbemenő folyamatoknak (például a tervezés, évközi gazdálkodás, beszámolás) jóváhagyott éves költségvetés alapján kell megvalósulniuk. (Fülöp & Hutkai, 2020) A honvédelmi ágazathoz tartozó költségvetési szervek költségvetési gazdálkodása szigorúan szabályozott rendben, parancsuralmi rendszer alapján működik. Ez a belső szabályozottság egyrészt a parancsuralom fenntartásának az alapja, ami a védelmi területen belül a katonai szakmai terület működésének az alapja. Azáltal azonban, hogy ez a parancsuralomra jellemző alá-fölé rendeltségi működés a gazdálkodási területen is jelen van, az ágazat gazdálkodási fegyelme összehasonlíthatatlanul jobb más költségvetési szervekéhez képest. Ez a rendszer biztosítja azt, hogy a tervek alapján végrehajtandó feladatok megfelelő irányítottság mellett valósuljanak meg, ugyanakkor arra is lehetőséget teremt, hogy egy feladat változás okozta átervezés is kellő hatékonysággal valósulhasson meg.

A központi költségvetés szerkezeti rendjét tekintve fejezetekre tagozódik, mely fejezetek az éves költségvetési törvényben meghatározott fejezetrendet alkotnak. A január 01-től december 31-ig terjedő költségvetési évben a fejezet költségvetése tartalmazza a fejezetet alkotó valamennyi költségvetési szerv pénzforgalmilag teljesülésre tervezett költségvetési bevételeinek és kiadásainak előírányzott összegét, azaz a kiadási és bevételi előírányzatokat. (Fülöp & Hutkai, 2020)

A költségvetési fejezetek költségvetési címekre, alcímekre tagozódnak. A központi költségvetés címrendjében a XIII. fejezet a Honvédelmi Minisztérium.

3.1. Honvédelmi tárca címeinek bemutatása

Magyarország 2024. évi központi költségvetéséről szóló 2023. évi LV. törvény 1. számú mellékletében foglaltak alapján a HM fejezet 2024. évi címrendje az alábbi címeket foglalja magában:

„1 cím Honvédelmi Minisztérium

2 cím Magyar Honvédség

3 cím Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat

7 cím Kratochvil Károly Honvéd Középiskola és Kollégium

8 cím Fejezeti kezelésű előirányzatok

9 cím Központi kezelésű előirányzatok

20 cím Sport intézmények

21 cím Sport feladatokhoz kapcsolódó fejezeti kezelésű előirányzatok

22 cím Sport feladatokhoz kapcsolódó központi kezelésű előirányzatok”

Említést érdemél, hogy korábban több címre tagozódott a Honvédelmi Minisztérium fejezete, azonban a szervezeti korszerűsítéseknek megfelelően ezen megszüntetésre került címekhez tartozó szervezetek és feladatok más fejezetbe integrálódtak. Ilyen például a korábban XIII. fejezet 4. címen szereplő Nemzeti Közszerződési Egyetem, mely 2011. december 31-vel megszüntetésre került. Ezt követően a Nemzeti Közszerződési Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Karán folytatódott tovább a katonai felsőoktatási képzés. De itt említhető a 2011. december 31-vel megszüntetésre került Katonai Ügyészség is, mely az átszervezést megelőzően a XIII. fejezet 5. címen szerepelt. A megszüntetett Katonai Ügyészség személyi állománya a Legfőbb Ügyészség szervezetébe került átadásra. (XIII. Honvédelmi Minisztérium fejezet 2022. évi zárszámadata)

A 2024. évi költségvetés tervezés során 2023. évben további, a fejezet címeinek átrendezésére vonatkozó döntések kerültek meghozatalra, melyek eredményeképpen az MH Egészségügyi Központ (a továbbiakban: MH EK) a korábban csak ezt a szervezetet tartalmazó 6. MH Egészségügyi Központ címről a 2. Magyar Honvédség címre került átsorolásra. 2022. és 2023. évek olyan változásokat is hoztak, melyek eredményeképpen a fejezet feladatrendszere tovább bővült, ennek eredményeképpen 2024. évben a XIII. Honvédelmi Minisztérium fejezet 9 címre, azon belül további alcímekre tagozódik. (2023. évi LV törvény Magyarország 2024. évi központi költségvetéséről; 1. melléklet XIII. fejezet)

A fentebb felsorolt címekhez tartozó szervezetek legfontosabb feladatai a következőképpen foglalhatók össze (fejezeti és központi kezelésű előirányzatok nélkül).

1. táblázat: XIII. fejezet címeinek fő feladatai (fejezeti és központi kezelésű előirányzatok nélkül) Saját szerkesztés.

(Forrás: T/4181. számú törvényjavaslat Magyarország 2024. évi központi költségvetéséről; Fejezeti indokolások I. kötet XIII. Honvédelmi Minisztérium fejezet).

Cím	Megnevezés	Fő feladatok
1	Honvédelmi Minisztérium	Ország katonai védelemre való felkészítésének tervezése, szervezése, valamint a honvédelmi feladatellátás. A honvédelemért felelős miniszter közvetlen alárendeltségébe tartozó szervezetek,

Cím	Megnevezés	Fő feladatok
		valamint a Honvéd Vezérkar és az alárendeltségébe tartozó katonai szervezetek irányítása.
2	Magyar Honvédség	Magyarország szuverenitásának területi épségének, anyagi javaknak és a lakosságnak fegyveres védelme a kívülről jövő támadásokkal szemben. Ezen felül a NATO és az egyéb nemzetközi szerződésekben foglalt kötelezettségek teljesítése, szövetséges tagállamokkal együtt részvétel a kollektív védelemben.
3	Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat	Felderíti azon támadó és befolyásoló szándékokat és törekvéseket, melyek Magyarországgal szemben irányulnak. Ezen felül felfedi és elhárítja a honvédelmi érdekeket illetve az ország szuverenitását veszélyeztető olyan támadásokat, tevékenységeket, melyet külföldi titkosszolgálatok kezdeményeznek.
7	Kratochvil Károly Honvéd Középiskola és Kollégium	Hazafias, honvédelmi nevelés és ezzel kapcsolatos magas színvonalú oktató-nevelő munka megvalósítása.
20	Sport Intézmények	Az Országos Sportegészségügyi Intézet (OSEI) végrehajtja azon feladatokat, melyek a Válogatott Kereteket Ellátó Szolgálat működtetése keretében végez. Ilyen többek közt az igényjogosult sportolók fekvő- és járóbeteg szakorvosi ellátása, a válogatott keretek tagjainak szűrővizsgálatainak végzése, a keretek mellett dolgozó egészségügyi szakemberek foglalkoztatással összefüggő feladatok végrehajtása, valamint teljesítménydiagnosztikai vizsgálatok végzése.

A címekhez/alcímekhez több katonai szervezet is tartozhat, melyek önálló alapító okirattal rendelkeznek, valamint saját jóváhagyott éves költségvetés alapján gazdálkodnak.

A XIII. fejezet 8. címén jelennek meg a fejezeti kezelésű előirányzatok – a sport szakmai feladatokkal kapcsolatos fejezeti kezelésű előirányzatok pedig a 21. címen – amelyeken az Áht. 6/A. § (3) bekezdése alapján olyan, költségvetési szervezetekhez közvetlenül nem köthető bevételek és kiadások kerülnek elszámolásra, melyek a fejezet sajátos szakmai, ágazati feladatainak ellátására szolgálnak, valamint a fejezet tevékenységét támogató egyéb szervezetek támogatását biztosítják. A honvédelmi tárca ilyen speciális feladatai között lehet

említeni a teljesség igénye nélkül, például a NATO Biztonsági Beruházási Program keretében elszámolásra kerülő kiadásokat, a megalakításra kerülő készenléti alegységek kapcsolódó kiadásait, de ide értjük a nonprofit korlátolt felelősségű társaságok, valamint a civil szervezetek és alapítványok támogatásait is. De mindezen túlmenően a 8. fejezeti kezelésű előirányzat címen történik a védelmi ipari feladatok forrásainak a biztosítása, valamint a védelmi innovációs, kutatás, fejlesztés feladatainak támogatása (a továbbiakban: védelmi K+F+I) is. A fejezeti kezelésű előirányzaton jóváhagyott ágazati céltámogatások két formában kerülnek biztosításra, egyrészt a HM fejezetnél kijelölt kezelő szerv által nyújtott támogatói okirattal, illetve 5 Mrd Ft összegű támogatás felett kétoldalú jogviszonyt megtestesítő támogatási szerződéssel. Ezen támogatások elsősorban olyan működési kiadásokra fordíthatóak, melyek tárcaszintű védelmi ipari projektekhez kapcsolódnak. (Szlatinai & Mészáros, 2023)

A honvédelmi tárca központi kezelésű előirányzatán (9. cím) kerülnek finanszírozásra a hazai védelmi ipar technológiai és infrastrukturális jellegű projektjeivel összefüggő feladatok. Ezen központi kezelésű előirányzat jogcímről a fejezetet irányító miniszter vagy az általa kijelölt vezető támogatási szerződéssel vagy tulajdonosi határozattal pl: tőkeemelés vagy apport formájában forrásjuttatásban részesítheti az adott védelmi iparban tevékenykedő gazdasági társaságokat. A gazdasági társaságok a részükre biztosított tőkét elsősorban a hadiipari és a hazai védelmi ipari kapacitások hosszútávú fejlesztésére fordíthatják. (Szlatinai & Mészáros, 2023)

A 22. címen jelennek meg a sport feladatokhoz kapcsolódó központi kezelésű előirányzatok, melyen az állam nevében beszédendő költségvetési bevételek és költségvetési kiadások kerülnek elszámolásra. (2011. évi CXCV. törvény az államháztartásról 6/A. § (2) bekezdés)

3.2. A honvédelmi tárcánál megjelenő új feladatok (sport; védelmi ipar; védelmi K+F+I)

Az előző, 3.1. pontban bemutatott címrendben szereplő, ugyan a Honvédelmi Minisztérium fejezethez tartozó, azonban nem kifejezetten a védelmi ágazathoz tartozó, újonnan megjelenő feladatok háttérében az alábbiak állnak.

A 2022. évi országgyűlési választásokat követően a profiltisztítás keretében azonnal megkezdődött az államigazgatás feladatrendszerének áttekintése, racionalizálása. A Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 182/2022. (V.24.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Statútum rendelet) módosításával a honvédelmi miniszter feladat- és hatásköre jelentős

mértékben kibővült. A HM tárca feladatrendszere – a korábbi honvédelmi, a védelmi és biztonsági feladatok központi beszerzése és a védelmi fejlesztések feladatain túl - kiegészült a sportpolitika, a sportlétesítmény-fejlesztés és gazdálkodás, valamint a kiemelt nemzetközi sport- és sportdiplomáciai események rendezése feladatokkal. Ezen sporttal kapcsolatos feladatok a korábbi Emberi Erőforrások Minisztériumától kerültek, átvételre 2022. május 25-i hatállyal. Ezzel egyetemben a szakmai és az adminisztratív feladatokat végző állomány is átkerült a minisztérium állományába. (Szlainai & Mészáros, 2023)

A sport terület stratégiai célkitűzése: hazánk sportoló nemzeté válása. A feladatok átvételét követően tovább folytatódott a racionalizálás ugyanis 2022. december 31-vel megszűnt az állami sportlétesítmény-üzemeltetéssel foglalkozó Nemzeti Sportközpont és helyét 2023. január 01-i hatállyal az újonnan létrehozott Nemzeti Sportinfrastruktúra Ügynökség vette át. Ennek az új ügynökségnek a létrehozásának egyértelmű célja volt az állami sportingatlan-vagyon költségtakarékos, hatékony, értékmegőrző és -növelő, a társadalmi igényeknek, elvárásoknak megfelelő kezelése, fenntartása, üzemeltetése és további fejlesztése. (2022. évi LVII. törvény Az egyes állami sportcélú közfeladatok ellátásának rendjéről és szervezeti kereteiről)

A honvédelmi és a sport szakmai költségvetéseket a vezetői döntésnek megfelelően egymástól markánsan el kellett különíteni. A sport terület ezen, döntésnek eleget téve nem is integrálódott be a fejezet sajátos központosított költségvetési gazdálkodási, finanszírozási és beszámolási rendszerébe. A sport ágazat irányítói, valamint a költségvetési, gazdálkodási, feladatokat a Honvédelmi Minisztérium Sport Költségvetési Főosztály látja el. (Szlainai & Mészáros, 2023)

A honvédelmi miniszter feladat- és hatásköre a kormányzati feladatok racionalizálásának következő ütemével, további feladatokkal bővült. Ennek eredményeként a honvédelmi tárcához került a védelmi fejlesztések feladatrendszere, melynek keretében a tárcánál megjelent a védelmi iparfejlesztés stratégia, a védelmi innováció stratégiai fejlesztése, a védelmi ipari beruházások és a védelmi ipari feladatok végrehajtása. (Szlainai & Mészáros, 2023) A HHP célkitűzéseinek fókuszában a haderő technikai fejlesztésén túlmenően kiemelten fontos feladat a hazai védelmi ipar intenzív fejlesztése és bővítése. (Budavári, Taksás, & Hegedűs, 2022) A hazai védelmi ipari beruházások növelésével biztosítható egyrészt a haderő ellátásbiztonságának növelése, továbbá az ország védelmi ipari, ellátási kitétségeinek csökkentése. Ezek együttesen járulnak hozzá a gazdaságélénkítésen és hazai munkahelyteremtésen keresztül a gazdaság növekedéséhez és fejlődéséhez. Egyértelmű célként

került megfogalmazásra egy önálló hazai védelmi gyártói-fejlesztői és karbantartói képesség kiépítése. (T/4181. számú törvényjavaslat Magyarország 2024. évi központi költségvetéséről, Fejezeti indokolások I. kötet, XIII. Honvédelmi Minisztérium, 2023)

A Kormány egy nem nyilvános terjesztésű határozatával döntött a Védelmi Innovációs Kutatóintézet Nonprofit Zrt. létrehozásáról és a Zrt. működésével összefüggő feladatok végrehajtásáról a honvédelmi tárca felelősségi körében, tovább bővítve ezzel a tárca feladatrendszerét. (Szlatai & Mészáros, 2023) Ezzel az újonnan létrehozott védelmi K+F+I területtel kapcsolatban megfogalmazott cél a hazai kutatások-fejlesztés eredményeinek beillesztése a NATO innovációs ökoszisztémába, a polgári és katonai célra egyaránt alkalmas technológiák feltérképezésének és hasznosításának elősegítése, valamint segítségnyújtás a hazai vállalatoknak az Európai Védelmi Alap nyújtotta Európai Uniós források kiaknázásában. (T/4181. számú törvényjavaslat Magyarország 2024. évi központi költségvetéséről, Fejezeti indokolások I. kötet, XIII. Honvédelmi Minisztérium)

3.3. LI. Honvédelmi Alap fejezet

A fentiekén túl rendkívül fontosnak tartom megemlíteni, hogy a 2022-ben kezdődött feladat átrendeződésekhez kapcsolódóan a fejezeti címrendi besorolásokban is jelentős változások történtek. Magyarország 2022. évi központi költségvetésének a veszélyhelyzettel összefüggő eltérő szabályairól szóló 814/2021. (XII. 28.) Korm. rendelettel létrehozásra került a honvédelmi tárca irányítása alá tartozó LI. fejezet, mely a Honvédelmi Alap nevet viseli. Ennek az alapnak a létrehozásának a célja volt megteremteni a további honvédelmi fejlesztések forrásait, valamint további célja hazánk fizikai biztonságának megerősítése. A hivatkozott rendelet rendelkezik ezen újonnan létrehozott fejezet bevételi forrásairól is, melyeket a pénzügyi szervezetek befizetései, a pénzügyi tranzakciós illetékek, valamint a biztosítási adók képeznek. (Halász & Klicsu, 2023) A Honvédelmi Alap fejezet először a 2023. évi központi költségvetési törvényben jelent meg. A Honvédelmi Alap fejezetben a honvédelmi tárca irányítása alá tartozóan összesen 4 címen kerül(het)nek biztosításra a kiadási előirányzatok, melyek a következők:

1. cím: Légierő képességek fejlesztése
2. cím: Szárazföldi képességek fejlesztése
3. cím: Katonai infrastruktúra fejlesztése és működése
4. cím: Egyéb fejlesztési és működési kiadások. (2023. évi LV. törvény Magyarország 2024. évi központi költségvetéséről; 1. melléklet LI. fejezet)

A honvédelmi tárca teljes költségvetését a XIII. és az LI. fejezetekben biztosításra kerülő előirányzatok adják. Az LI. fejezetről - az adott évi központi költségvetési törvényben kapott felhatalmazás alapján – a honvédelmi miniszter átcsoportosítást hajthat végre a XIII. Honvédelmi Minisztérium fejezet javára az államháztartásért felelős miniszter egyidejű tájékoztatása mellett. Ennek megfelelően az adott költségvetési évben miniszteri hatáskörű előirányzat átcsoportosítást követően, módosított előirányzatként kerülnek biztosításra a kiadási előirányzatok a XIII. Honvédelmi Minisztérium fejezethez tartozó 1-8. címek javára. (T/4181. számú törvényjavaslat Magyarország 2024. évi központi költségvetéséről, Fejezeti indokolások I. kötet, XIII. Honvédelmi Minisztérium, 2023)

3.4. A védelmi- és sport ágazat 2024. évi előirányzatai alakulásának bemutatása

A honvédelmi tárca költségvetése a védelmi feladatok mellett, a védelmi iparral, a védelmi K+F+I feladatokkal (összefoglalóan: védelmi ágazat) valamint a sport ágazat feladataival kiegészülve immáron négy, egymástól élesen elkülöníthető területet alkot.

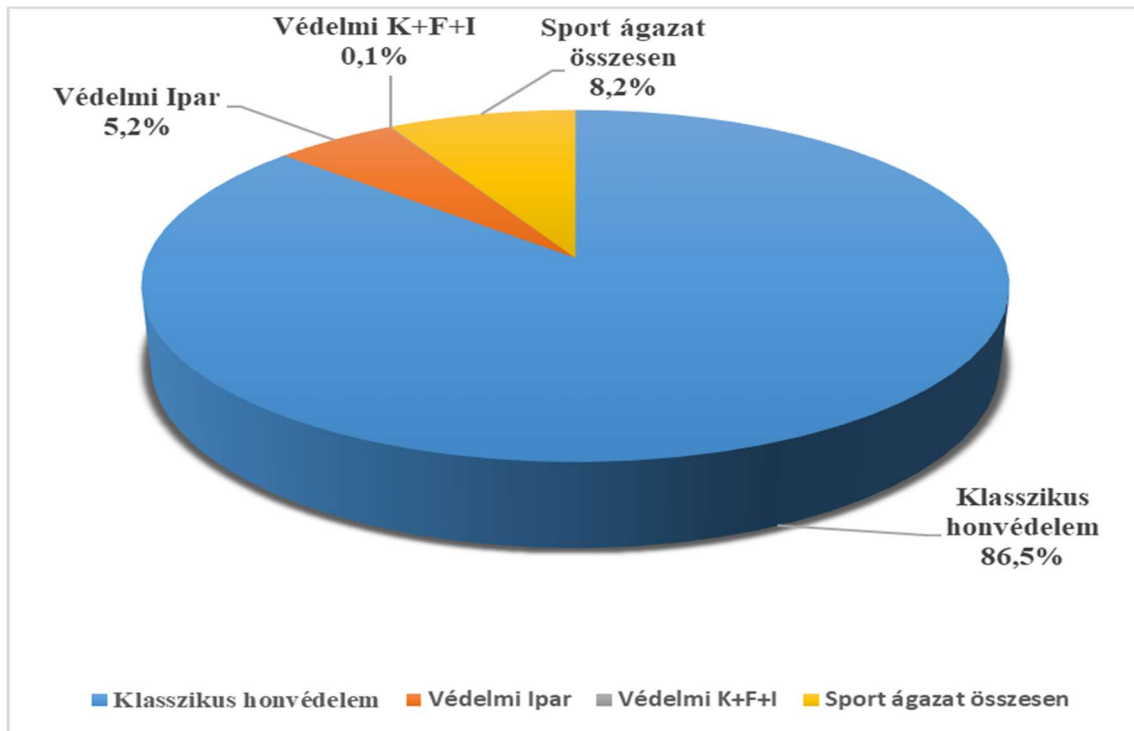
Az egyes szakterületek XIII. és LI. fejezetekben jóváhagyott előirányzatainak megoszlása a 2024. évi központi költségvetési törvényben foglaltaknak megfelelően a következőképpen alakul.

2. táblázat: A XIII. és LI. fejezetekben jóváhagyott 2024. évi eredeti előirányzatok bemutatása ágazati bontásban. Saját szerkesztés. (Forrás: Magyarország 2024. évi központi költségvetéséről szóló 2023. évi LV. törvény XIII. és LI. fejezetek).

Feladatok megnevezése	Eredeti előirányzat összege 2024. évben (M Ft)
Honvédelmi feladatok (klasszikus honvédelem)	1.716.831,2
Védelmi Ipar	105.312,0
Védelmi K+F+I	1.000,0
Védelmi ágazat összesen	1.823.143,2
Sport ágazat összesen	162.251,2
HM tárca 2024. évi kiadási előirányzat mindösszesen:	1.985.394,4

A fentiekben bemutatott szakterületek 2024. évi költségvetési törvényben jóváhagyott előirányzatok megoszlását a következő ábra szemléltetni.

2. ábra: HM fejezet feladatok szerinti tagolása és a 2024. évi eredeti előirányzatok megoszlása (%) (XIII. és LI. fejezetek). Saját szerkesztés. (Forrás: Magyarország 2024. évi központi költségvetéséről szóló 2023. évi LV. törvény, XIII. és LI. fejezetek).

A fenti ábrán is jól látható, hogy ezen új területek mellett továbbra is a klasszikus védelmi feladatok kiadásai teszik ki a honvédelmi tárca költségvetésének jelentős részét.

A védelmi ágazaton belül elkülönülő három terület:

1. *klasszikus honvédelem:*

A 2024. évi személyi juttatások kifizetésére, a honvédelmi szervezetek működési kiadásokra, továbbá a HHP fejlesztések fedezetére mindösszesen 1.716.831,2 MFt fedezet áll rendelkezésre. Ezen területet a GDP arányában meghatározott költségvetési támogatás finanszírozza a NATO vállalásainknak eleget téve. (Szlainai & Mészáros, 2023)

2. *védelmi ipar:*

A XIII. Honvédelmi Minisztérium fejezetén belül a 9. címen a központi kezelésű előirányzatokon 95.738,2 MFt biztosított 2024-ben. (9/1/1/1 jogcím: Védelmi ipari társaságok forrásjuttatásai). Ezen forrásból kerülnek finanszírozásra a hazai védelmi ipar technológiai és infrastrukturális jellegű projektjeivel összefüggő feladatok. Ezen védelmi iparral összefüggő beruházások elsősorban az N7 Holding Nemzeti Védelmi Ipari Innovációs Zrt. útján kerülnek végrehajtásra.

Ezen túlmenően a 8/2/49/1 jogcímen (Védelmi ipari kapacitások támogatása) további 9.573,8 MFt áll rendelkezésre, így e szakterület mindösszesen 105.312,0 MFt-ból gazdálkodhat a 2024. évi feladatellátása során. (Szlatinai & Mészáros, 2023)

3. védelmi K+F+I:

Ez egy olyan új terület, mely a 2024. évi költségvetési törvényben a fejezeti kezelésű előirányzatok között új jogcímcsoportként került létrehozásra. A védelmi ágazat K+F+I feladatainak végrehajtásához szükséges forrást a 8/2/51 jogcímcsoporton (a Védelmi Innovációs Kutatóintézet Nonprofit Zrt. működésének támogatása) rendelkezésre álló 1.000,0 MFt biztosítja. Jelenleg az ezen a területen rendelkezésre álló előirányzatok összességében még nem nevezhetőek kiemelkedőnek, azonban megfigyelhető a védelmi ipar dinamikus fejlődése, ami magával vonzza az ezzel kapcsolatos innovációs, valamint kutatási, fejlesztési feladatokat is. (Szlatinai & Mészáros, 2023)

Összességében egyértelműen megállapítható, hogy a tárca feladatrendszere átalakult, új területekkel, feladatokkal egészült ki a megváltozott makrogazdasági környezethez és geopolitikai helyzethez igazodva. Ezek az újonnan létrejött területek egyértelműen összefüggenek egymással, költségvetési szempontból azonban mégis élesen szétválnak.

3.4.1. A honvédelmi tárca költségvetési főösszegeinek alakulása a GDP arányában

2016-ban jelentette be a tárca vezetése a rendszerváltást követő legátfogóbb tervezetten 10 évig tartó fejlesztési programot mely a Zrínyi 2026 Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program néven vált ismertté. Később – az évtized végére - azonban egyértelműen láthatóvá vált, hogy a fejlesztési célok megvalósítási ideje kitolódik, ezért már csak a HHP nevet viseli. A HHP megvalósításáról a Kormány a 1298/2017. (VI. 2.) Korm. határozatban döntött. A program egyértelmű céljaként került megfogalmazásra egy olyan XXI. századi haderő kialakítása, mely XXI. századi eszközökkel képes garantálni hazánk szuverenitását és a magyar emberek biztonságát. Ennek keretében többek közt meghatározásra került, hogy a honvédség valamennyi fegyverrendszerét és képességét érintő a katonák feladatellátáshoz szükséges technikai eszközök átfogó megújítására kerül sor. Ezen fejlesztések anyagi forrását a Kormány döntése értelmében a folyamatosan emelkedő költségvetési támogatások biztosítják. Elérendő célként került meghatározásra, hogy 2024-ig a honvédség költségvetése elérje a hazai GDP 2%-át, valamint a költségvetési források legalább 20 %-át fejlesztésekre kell fordítani. (Kolozsi, 2022)

Ezen vállalások teljesítéséhez szükséges megvizsgálni, hogy az elmúlt években hogyan alakult a HM tárca költségvetési főösszege, továbbá ezen belül milyen részarányt képviselnek a haderőfejlesztések. A diplomadolgozatom írásakor a Központi Statisztikai Hivatal honlapján a 2022. évi GDP adatok érhetőek el. Vizsgálatomban az ezt megelőző 10 év adatait vettem figyelembe.

3. táblázat: Kimutatás a honvédelmi tárca kiadási és támogatási főösszeg alakulásáról (védelmi terület) saját szerkesztés.

(Forrás: (Központi Statisztikai Hivatal) 21.1.1.4. A makrogazdaság főbb adatai https://www.ksh.hu/stadat_files/gdp/hu/gdp0001.html valamint a (XIII. Honvédelmi Minisztérium fejezet 2012-2022. évi zárszámadások).

Költségvetési év	Éves költségvetési kiadási főösszeg M Ft-ban (Eredeti előirányzat)	Éves költségvetési kiadási főösszege M Ft-ban (Módosított előirányzat)	Éves költségvetési kiadási főösszeg M Ft-ban (Teljesítés)	GDP arány (Eredeti előirányzat)	GDP arány (Módosított előirányzat)	GDP arány (Teljesítés)	GDP értéke folyó áron M Ft-ban
1	2	3	4	5=2/8	6=3/8	7=4/8	8
2012	233 758,8	273 021,3	266 891,7	0,81%	0,94%	0,92%	28 996 631
2013	241 367,8	262 325,2	257 217,4	0,80%	0,86%	0,85%	30 351 903
2014	242 319,7	263 043,3	256 747,9	0,74%	0,80%	0,78%	32 804 707
2015	260 468,3	307 716,5	294 593,2	0,74%	0,88%	0,84%	34 965 213
2016	299 057,0	356 564,9	342 586,7	0,83%	0,98%	0,95%	36 206 666
2017	353 723,3	522 642,6	432 550,4	0,90%	1,33%	1,10%	39 274 757
2018	427 334,8	569 938,7	431 682,2	0,98%	1,31%	0,99%	43 386 710
2019	512 846,2	700 599,5	561 225,2	1,08%	1,47%	1,18%	47 674 187
2020	616 050,0	1 005 805,5	652 766,7	1,27%	2,08%	1,35%	48 425 421
2021	778 017,4	1 248 024,1	701 605,0	1,41%	2,26%	1,27%	55 198 927
2022	1 005 602,8	1 890 880,9	1 103 046,3	1,52%	2,86%	1,67%	66 075 190

A táblázatból jól látható, hogy a HHP 2017. évi bevezetését megelőzően a HM tárca költségvetési kiadási főösszege (mind az eredeti előirányzat mind a módosított előirányzat, mind pedig a teljesítés vonatkozásában) jelentősen elmarad a GDP 2 %-ától. A teljesítések vonatkozásában a NATO felé tett vállalásaink alapján 2024-re kell elérni a védelmi kiadásoknak a GDP 2 %-át. A Zrínyi HHP bevezetését követően megfigyelhető a költségvetési eredeti kiadási előirányzatoknak a folyamatos növekedése, ami jól mutatja a HM tárca emelkedő részesedését a nemzetgazdaságból. Megállapítható az is, hogy a 2020-2022. években a módosított kiadási előirányzatok jelentős mértékű emelkedést mutatnak a költségvetési törvényekben biztosított eredeti kiadási előirányzatokhoz képest, egyrészt a Kormány által biztosított többletforrások, eredményeképpen. A kutatásomban részletesen megvizsgálom, hogy ezen időszakban a Kormány által ígért valamennyi forrás biztosításra került-e a HM tárca részére.

2013. évet követően a honvédelmi tárca módosított kiadási előirányzatok folyamatos emelkedését a következő ábra jól szemlélteti.

3. ábra: A HM fejezet kiadási módosított előirányzatainak alakulása 2012-2022. évek (védelmi terület; MFT-ban), Saját szerkesztés.
(Forrás: Honvédelmi Minisztérium 2012-2022. évi zárszámadások).

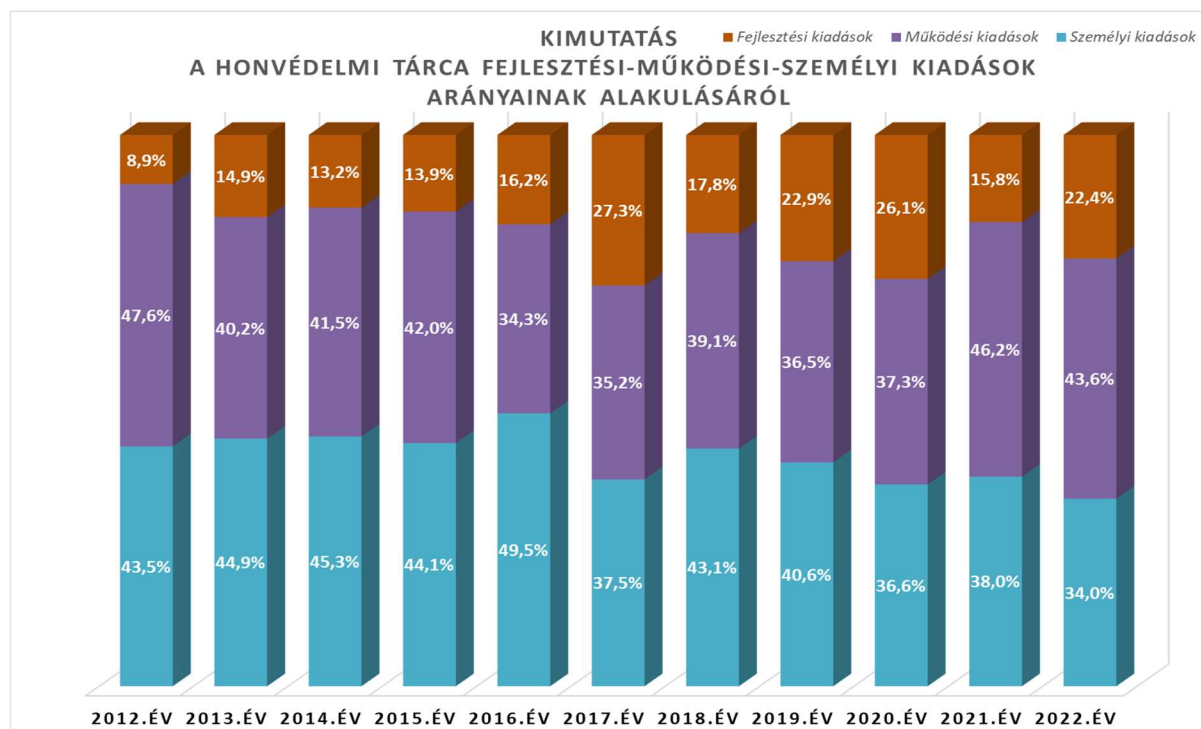

A 3. számú táblázatból leolvasható adatok alapján a teljesítések vonatkozásában megállapítható, hogy egyik évben sem érik el a GDP 2 %-át, bár elmondható, hogy 2018. évet követően folyamatosan növekvő tendenciát mutat. A NATO elvárásoknak megfelelően és a Walesi csúcson történt vállalásaink alapján ennek 2024. évre kell teljesülnie. A kiadási előirányzatokhoz képest a teljesítések elmaradása azzal magyarázható, hogy a kiemelt haderőfejlesztési feladatok vonatkozásában - a megkötött szerződések alapján - hosszabb 6-8, de akár 10 éves átfutási idővel kell számvetni, mely feladatokhoz jelentős, esetenként sok 10-100 milliárd Ft-os előleg kifizetések társulnak. Ezen kifizetett előlegek számviteli elszámolására, így a főkönyvi könyvelésben a teljesítések közt történő megjelenítésre a szerződött partner teljesítését követően kerülhet sor, mely a megkötött szerződések alapján jellemzően hosszabb, több éven keresztül zajló folyamat.

A GDP elvárt teljesítését követően szükséges vizsgálni azt is, hogy a fejlesztések milyen arányban járulnak hozzá a költségvetési kiadásokhoz. Ezt a következő ábrán keresztül mutatom be.

4. ábra: Kimutatás a honvédelmi tárca fejlesztési-működési-személyi kiadások teljesítésének százalékos alakulásáról, Saját szerkesztés.

(Forrás: Honvédelmi Minisztérium 2012-2022. évi zárszámadások).

A fenti ábrán jól látható, hogy a HHP 2017. évi bevezetését követően, a 2021. évet leszámítva teljesül azon elvárás, miszerint a fejlesztési kiadások elérjék a HM tárca részére biztosításra került források 20 %-át.

3.4.2. Hazai GDP arányos védelmi kiadások összehasonlítása a V4 tagországokéval

A hazai védelmi kiadások után - összehasonlításképpen - szükségesnek tartom megvizsgálni régióink hadseregeinek védelmi kiadásainak alakulását is. Itt elsősorban a Visegrádi Négyek (a továbbiakban: V4), azaz Lengyelország, Csehország, Szlovákia és Magyarország védelmi kiadásainak összehasonlítását hajtom végre. Ezen országok hazánkkal együtt tagjai az Európai Uniónak és a NATO-nak is, valamint a hasonló geopolitikai viszonyaink mellett a közös történelem, kultúra és hagyományok is összekötik. Ezen együttműködés során a kezdetektől fogva kiemelt figyelmet kapott a regionális, katonai és védelmi együttműködés megerősítése és ennek folyamatos fejlesztésére irányuló törekvések. (Visegrad Group Defence Cooperation, 2023)

Röviden szeretnék szót ejteni a V4 csoport történelmi háttéréről. A V4 csoport 1991-ben jött létre a Szovjetunió felbomlását követően, annak érdekében, hogy egy új gazdasági, politikai

és kulturális együttműködés jöjjön létre a tagországok között. Egyik fő célként került megfogalmazásra az országok Európai Unió integrációjának megvalósítása, valamint a NATO-hoz való csatlakozás elősegítése. A szövetség azonban nem szűnt meg létezni a tagországok Európai Unióhoz való csatlakozást követően sem. A szövetség együttműködésének intenzitása az évek folyamán folyamatosan változott. Példaként említhetjük az 1993. és 1998. közötti időszakot, amikor a tagok felfüggesztették a csoport működését. Ezen időszak alatt a tagországok a NATO és az EU csatlakozás érdekében tett erőfeszítésekre helyezték a hangsúlyt. Az ilyen és egyéb döntések, ahol lehetséges ad-hoc alapon történtek, tekintettel a tagországok közötti különbségekre. Ez annak köszönhető, hogy a V4 csoport nem intézményi formában működik. (Council of The European Union, 2016)

Megfigyelhető, hogy Európában azon belül is a közép-európai régióban a 2010-es évek közepétől a biztonsági környezet jelentős változáson ment keresztül, amely a mai napig is tart. Ezen változások miatt ismételten előtérbe került a kollektív védelem. A V4-ek országai egy új irányvonalat határoztak meg a honvédelem területén, valamint egységes célokat tűztek ki, a haderőfejlesztés drasztikus végrehajtását illetően. Napjainkban a V4 tagországok védelempolitikai célkitűzései elsősorban a nemzetközi, válságkezelési műveletekben való részvételre irányulnak a NATO az Egyesült Nemzetek szervezete, valamint az Európai Unió tagsággal járó kötelezettségekkel összhangban. A Krím-félsziget Oroszország általi bekebelezését követően - mely egyaránt rendkívül komoly hatást gyakorolt az egész euro-atlanti térség biztonságára – ráirányította a NATO tagországok figyelmét egy hosszútávú haderőfejlesztési program megvalósítására, valamint komolyabb, nagyobb léptékű fejlesztések megvalósításának fontosságára. (Farkas & Hronyecz, 2021)

A fenti események hatására a 2014. szeptember 05-én megtartott NATO walesi csúcson a szövetség 28 vezetője megállapodott abban, hogy visszafordítják a védelemre fordított kiadások egyre csökkenő tendenciáját, valamint tovább erősítik a transzatlanti köteléket. Elkötelezték magukat továbbá a kollektív védelem, a biztonság, az egyéni szabadság, az emberi jogok és a jogállamiság közös értékeinek védelmében. A csúcstalálkozón elfogadták a NATO Készenléti Akciótervét, mely a biztonsági környezet változásaira, kihívásaira egy átfogó intézkedéscsomagot biztosít, tovább erősítve ezzel a szövetség válságkezelési képességét. Egyik fontos megállapodás volt a védelmi kiadások reálértéken történő növelése azáltal, hogy a tagállamok védelmi kiadásai egy évtizeden belül ériék el a GDP 2 %-át, továbbá a kiadások minimum 20%-át fordítsák kutatásra és haderőfejlesztésre. (North Atlantic Treaty Organization - Wales Summit Declaration) Ez igazán komoly kihívást jelentett a V4 tagállamok kisebb

országai számára, mint például Magyarország, Csehország és Szlovákia. (Farkas & Hronyecz, 2021)

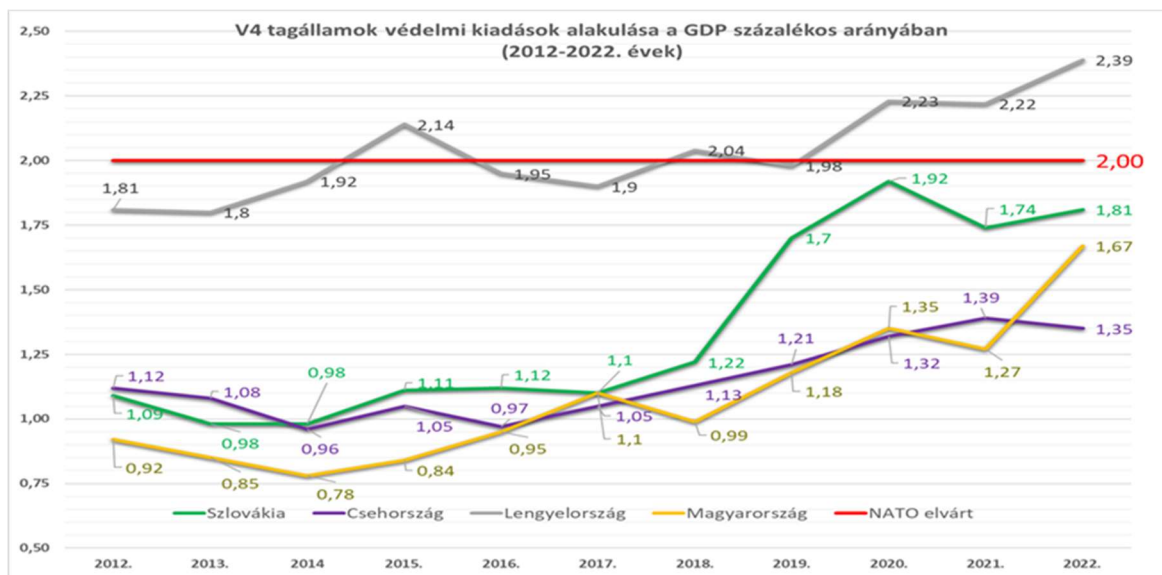
A magyar védelmi kiadások 2012-2022. évek közötti alakulása az előző alfejezetben részletesen bemutatásra került. Most nézzük meg a másik három tagország védelmi kiadások GDP arányos alakulását is, melyet a következő ábrán kívánok szemléltetni.

5. ábra: V4 tagállamok védelmi kiadások alakulása a GDP százalékos arányában (2012-2022. évek), saját szerkesztés.

(Források: Szlovákia: (*Defense expenditure as a share of Gross Domestic Products (GDP) in Slovakia from 2012 to 2023.*, 2023)

<https://www.statista.com/statistics/1401319/slovakia-military-expenditure-share-of-gdp/>, letöltés ideje: 2023.10.01.; Csehország: (*Army.cz*, 2023)

https://mocr.army.cz/assets/finance-a-zakazky/resortni-rozpocet/tabulka-zakladni-ukazatele-rozpocetu-1993_2023.xlsx, letöltés ideje: 2023.10.01., Lengyelország: (*SIPRI Military Expenditure Database*, 2023), <https://www.sipri.org/databases/milex>, letöltés ideje: 2023.10.01.)

A fenti ábra is jól szemlélteti, hogy 2019. évet követően mindegyik vizsgált ország vonatkozásában emelkedtek a honvédelemre fordított kiadások.

A V4 tagállamok közül a Szlovák Köztársaság a legkisebb. A 2000-es évektől kezdődően a szlovák haderőre – hasonlóan a cseh és magyar haderőhöz – jellemző volt a hadsereg alufinanszírozása, valamint a személyi állomány és a katonai eszközpark folyamatos leépítése. Ennek egyenes következménye lett a mára már elavult eszközpark, melyek döntően régi szovjet felszerelések és technikák jellemzik. Megkérdőjelezhetetlenné vált egy átfogó, a teljes szlovák haderőt érintő haderőfejlesztés szükségessége. A 2005 óta érvényben lévő szlovák stratégiai dokumentum – mely tartalmazza a hosszútávú fejlesztési programokat - megújítása igen elhúzódott. A Szlovák Biztonsági Stratégia megreformálása csak 2017-ben történt meg. Ennek

részeként vállalják, hogy hozzájárulnak a NATO partnerországok területi védelméhez, a szövetségi műveletekhez és missziókhöz, az ország kiépíti és fejleszti a biztonsági rendszerét hozzájárulva a NATO képességfejlesztésekhez. Ezen felül vállalja, hogy fokozatosan növeli a védelmi kiadásokat. (Farkas & Hronyecz, 2021) Ezen biztonsági stratégia 76. pontja kimondja, hogy biztosítja az ország védelméhez szükséges kiadásokat, illetve azokat folyamatosan növelik a walesi-csúcson tett vállalásaiknak megfelelően, azaz 2024-re elérik a védelmi kiadások a GDP 2 %-át. Az ilyen mértékű növekedéssel megfelelően részt tudnak vállalni a NATO közös védelmi erőfeszítéseiből, ezen felül nagyobb mértékű részvételt tudnak biztosítani az EU-n belüli védelmi együttműködési projektekben. (Bezpečnostná Stratégia Slovenskej Republiky, 2017) A táblázatból jól látható, hogy ezen, vállalások eredményeként már 2019-ben jelentősen növekedtek a honvédelemre fordított kiadások.

Csehország esetében 2019-ben történt meg a Hosszú Távú Védelmi Stratégia kidolgozása, mely 2035-ig határozza meg az alapvető katonai képességek fejlesztési irányait. (Farkas & Hronyecz, 2021) Ezen haderőmodernizációhoz elengedhetetlenül fontos a védelmi kiadások folyamatos növelése. A védelmi kiadások alakulását bemutató táblázatból megfigyelhető, hogy a cseh hadsereg védelmi kiadásai a 2019-es évtől kezdődően indultak növekedésnek. A védelmi stratégia részeként kiemelt figyelmet fordítanak a személyzet (toborzás, kiképzés, oktatás) és hadfelszerelés fejlesztésére, valamint a különböző katonai területek fejlesztése is fontos szerephez jut, melyek a következők:

- felderítés és hírszerzés, mely elősorban a katonai erők vezetésének és irányításának a támogatását biztosítja,
- a szárazföldi erők fejlesztése során megfogalmazott fő cél különféle harcjárművekkel (kerekes és lánctalpas) felszerelt két gépesített dandár képességeinek fejlesztése, valamint a taktikai interoperabilitás elérés érdekében a C4ISTAR projekt megvalósítása, integrálása,
- légierő fejlesztése során fő célkitűzések: saját és szövetséges légtér biztonságának megőrzése, a felderítő képesség folyamatos fejlesztése 3D radarok és passzív megfigyelő rendszereken keresztül, fejlett irányítási rendszer, földi légvédelmi rendszerek; szubszonikus és szuperszonikus repülőgépek,
- kibervédelem területén eszköz és képességfejlesztések,
- különleges műveleti képesség fejlesztés,

- logisztika területén az infrastruktúra folyamatos információs rendszerrel történő korszerűsítése, a fogadó nemzeti támogatás és a telepíthető logisztikai támogatási feladatok fejlesztése,
- híradó szolgálat területén az információs és kommunikációs technológiák hatékony felhasználásával és a fejlett technológiák teljes spektrumának biztosításával a katonai döntéshozatali folyamatok és műveletek támogatása,
- katonai egészségügyi szolgálat területén az egészségügyi szakállomány megfelelő felkészítése, képzése, oktatása, egészségügyi létesítmények kiszolgálása, fejlesztése,
- a védelmi ipar támogatása kutatással, fejlesztéssel és innovációval. (The Long Term Perspective for Defence 2035., 2019)

A V4 tagállamok közül Lengyelország rendelkezik a legnagyobb területtel, lakossággal, valamint a fenti adatokból is láthatóan ez az ország költi a legtöbbet a hadseregére. A lengyel védelmi kiadások már 2015. évben elérték a NATO által elvárt 2 %-os GDP arányt. 2016-tól 2022-ig csupán két évet leszámítva minden évben teljesítették a NATO elvárásokat a védelmi költségvetést illetően. Ezen túlmenően a lengyel elnök aláírt egy törvényjavaslatot, mely 2023-tól a GDP 3 %-ra emeli a védelmi kiadásokat - ami az egyik legmagasabb a NATO tagországok között – valamint több mint kétszeresére, 300.000 főre emeli a Lengyel Védelmi Erőkben szolgáló katonák létszámát. Az újonnan aláírt törvény a katonai felszerelések korszerűsítésén túl, egyszerűsíti a toborzási eljárást, rugalmasabb előléptetési szabályokat vezet be ezzel is ösztönözve a katonai szolgálat vállalását. Ezen felül a lengyel védelmi miniszter megállapodást írt alá a lengyel BGK bankkal a „Fegyveres Erők Támogatási Alap” létrehozásáról. Ennek az új alapnak a létrehozásának a célja a honvédség korszerűsítésére, fejlesztésére fordított kiadások jelentős növelése. (International Trade Administration, 2023)

Az ukrajnai konfliktus kirobbanását követően, valamint az új biztonsági környezethez való alkalmazkodás következtében a V4 tagországok katonai és biztonsági együttműködése tovább erősödött. Ezen megváltozott biztonsági környezet kihívásaira reagálva a tagországok tovább mélyítették a nemzetközi együttműködésüket, melyek között kiemelt szerepet kap az Európai Unió Harccsoport és a NATO Többnemzetiségű Hadosztály-parancsnokságban való közös részvétel. (Institute of Central Europe, 2023)

Összességében elmondható, hogy NATO szövetségesi vállalások szem előtt tartásával, valamint a megváltozott biztonsági helyzetre reagálva, a V4 tagországok mindegyike, a haderő- és képességfejlesztés fontosságára helyezve a hangsúlyt, az elmúlt években jelentősen növelte a védelmi kiadásokat.

4. A Honvédelmi Minisztérium költségvetési gazdálkodásra jellemző specialitások bemutatása

4.1. A 346/2009. (XII. 30.) Kormányrendeletben foglalt sajátosságok ismertetése

Elmondható, hogy a költségvetési szervek annak érdekében kerülnek létrehozásra, hogy a társadalmi közös szükségleteket kielégítsék, azonban összehasonlítva a honvédelmi szervezeteket a „civil” költségvetési szervekkel, jelentős eltéréseket fedezhetünk fel. Az egyik legjellemzőbb különbség, hogy a honvédelmi szervek békeállapotban – alaprendeltetésüknek megfelelően – alapvetően a rendkívüli, háborús helyzetre készülnek fel. Ezen specialitások alapvetően a parancsuralmi rendszer sajátosságaiban - a szervezeti egységek, valamint a személyi alá- és fölérendeltségben - valamint a technikai eszközökkel, készletekkel történő ellátás rendjében valósulnak meg. Ezekből következően a HM tárca költségvetési gazdálkodásában is olyan specialitásokkal találkozhatunk, melyek egyetlen költségvetési szervre sem jellemzőek, éppen ezért az összeférhetetlenségi és titoktartási szabályok különösképpen felértékelődnek. (Zámbori, 2008)

A jogszabályalkotók az államháztartás szintjén tisztában vannak a költségvetési szervekre vonatkozó különbségekkel, így lehetőséget biztosítanak arra, hogy a honvédelmi szervezetek vonatkozásában eltérő szabályok kerüljenek kialakításra, ezen specialitások kezelésére. A költségvetési szervek gazdálkodásának legalapvetőbb, legfontosabb szabályait az Áht. tartalmazza. (Zámbori, 2008.) E törvény záró rendelkezésének 109. § (1) bekezdés) 28. pontja felhatalmazást ad a Kormány részére, hogy külön rendeletben szabályozza a honvédségi szervezetekre jellemző specialitásokat. Ez alatt olyan eltérő szabályok kialakítását kell érteni melyek, érintik a költségvetés tervezésével, gazdálkodással, pénzellátással, könyvvezetéssel beszámolóval, valamint a kincstári rendszerrel összefüggő feladatokat. Ez a jogszabály nem más, mint a honvédelmi szervezetek működésének az államháztartás működési rendjétől eltérő szabályairól szóló 346/2009. (XII. 30.) Korm. rendelet (a továbbiakban: 346/2009. Korm. rendelet).

Röviden át kívánom tekinteni a honvédségi szervezetekre jellemző legfőbb sajátosságokat, melyek a következőkben foglalhatók össze:

- 1) Gazdálkodás általános sajátosságai, valamint a gazdasági vezetők szerepe: a honvédségi szervezetek egyik legfőbb sajátossága, hogy nem kizárólag egy gazdasági szervezettel rendelkeznek, ezáltal a gazdálkodási feladatok megoszlanak

az egyes szervezeti egységek, mint például a pénzügy, logisztika, személyügy között. Amennyiben több szervezeti egység végzi egy honvédelmi szervezet költségvetési gazdálkodási és a logisztikai feladatainak ellátását, ilyen esetben egyaránt megosztásra kerülnek a gazdasági vezetői felelősségek és funkciók, mind a logisztikai gazdálkodás, mind pedig a pénzügyi és számviteli feladatok vonatkozásában. (Zámbori, 2008)

- 2) Gazdálkodási feladat- és hatáskörök: éppen a rendkívüli, háborús helyzetben alkalmazott speciális működés teszi szükségessé - a katonai szervezetek egységes ellátása érdekében - hogy bizonyos gazdálkodási területeken a parancsnokok, vezetők jogszabályban meghatározott gazdálkodási jogkörei, az ahhoz kapcsolt kötelezettségekkel és felelőségekkel központosíthatóak, más honvédelmi szervezet vezető beosztásban, munkakörben lévő alkalmazottjának jogkörébe. Azaz a jogkörök intézményi szintről, fejezeti szintre emelhetőek, majd ezen, jogköröket egy kijelölt központosított gazdálkodást végző szervezethez lehetséges csoportostani. Szintén csak a honvédelmi tárca sajátossága a központosított gazdálkodás megjelenése. Ennek keretében bizonyos eszközök, készletek beszerzése központilag kijelölt szervezet útján valósul meg a szervezetek igényei alapján, majd a szervezetek részére ezen beszerzett eszközök térítésmentes ellátás keretében kerülnek átadásra. Szintén szorosan ide kapcsolódik a honvédségi szervezetek speciális ellátási-utaltsági rendje, melynek keretében bizonyos gazdálkodási, pénzügyi tevékenységeket az ellátó szervezetek végeznek, a hozzájuk ellátásra utalt katonai szervezetek részére, tekintve, hogy ezen ellátott szervezetek az ehhez szükséges szervezeti egységekkel, megfelelő szakállománnyal nem rendelkeznek. (Zámbori, 2008)

A következő bekezdésben be kívánom mutatni azon legfontosabb feladatokat - a teljesség igénye nélkül – melyek a központi gazdálkodás és ellátás keretében valósulnak meg a honvédelmi tárcánál. Ezek a következők:

- a honvédelmi szervezetek által ellátásra kerülő pénzügyi és számviteli feladatok, ide tartozik többek közt a költségvetés tervezés, finanszírozás, beszámolás, könyvvezetés, a kötelezettségvállalások ellenjegyzése (kivételez alól a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálatat, a továbbiakban: KNBSZ), valamint a kincstári számlaforgalom lebonyolítása, kezelése (kivéve KNBSZ);
- létszám-, illetmény- és bérgazdálkodás;

- a honvédelmi szervezetek eszközökkel és anyagokkal való ellátása, melybe bele tartoznak a haditechnikai eszközökkel, továbbá egészségügyi szakanyagokkal történő ellátás;
- a központi logisztikai beszerzési és beruházási feladatok;
- a nemzetközi feladatokkal összefüggésben az éves költségvetés összeállítása, elszámolása;
- az ingatlan-beruházási feladatok;
- állami vagyonnal való gazdálkodás;
- a HM vagyonkezelésében meglévő ingatlanok fenntartása, üzemeltetése, szükség szerinti felújítási és rekonstrukciós feladatok,
- a kutatás-fejlesztés-innováció, valamint a haditechnikai- és hadfelszerelés-fejlesztési feladatok,
- a katonai vámügyintézési, határforgalmi és jövedéki feladatok ellátása. (346/2009. (XII. 30.) Korm. rendelet a honvédelmi szervezetek működésének az államháztartás működési rendjétől eltérő szabályairól 2. § (4) bekezdés)

3) NATO Biztonsági Beruházási Program (NSIP): ezen fejezeti kezelésű előirányzat keretében végrehajtásra kerülő maradvány elszámolási szabályok nem illenek szorosan az államháztartás meghatározott keretei közé, de a program fontosságára tekintettel a speciális szabályozás lehetőséget teremt a pénzügytechnikai elszámolás lebonyolítására. (Zámbori, 2008) A 346/2009. Korm. rendelet ide vonatkozó szakasza kimondja, hogy a lezárt beruházási programok elszámolását követően a NATO által visszatérített pénzeszközök alapján elszámolt bevételek – Ávr. szabálytól eltérően - kötelezettségvállalás hiányában is a program költségvetési maradványának tekinthető.

4) Speciális maradványfelhasználási szabályok: a haderőát szervezés következtében végbemenő szervezeti átalakítások eredményeképpen számos katonai szervezet átalakul, megszűnik, esetleg az átszervezés következtében az egyik alcímről egy másik (al)címre kerül átsorolásra. A speciális szabályozás lehetőséget biztosít arra, hogy a központi gazdálkodásból és ellátásból adódóan a HM fejezetnél előző évben keletkezett előirányzat-maradványok keletkezési helyüktől eltérő címen, alcímen kerüljenek jóváhagyásra, azaz ott kerülnek ténylegesen elszámolásra, ahol a maradvány felhasználásra kerül. (Zámbori, 2008)

- 5) Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program keretében kifizetett előlegek: Az Ávr. 150. § (1) bekezdésében részletesen szabályozza a költségvetési szervek kötelezettségvállalással terhelt költségvetési maradványok körét. Ettől a maradványszabálytól eltérően a 346/2009. Korm. rendelet 28/B. §-ban foglaltak alapján a HHP feladatok megkötött szerződések vonatkozásában, amennyiben a kifizetett előlegekhez kapcsolódó teljesítések a tárgyévet követő év(ek)ben kerülnek végrehajtásra, addig ezen kifizetett előlegeket a tényleges teljesítés megvalósulásáig kötelezettségvállalással terhelt maradványként kell nyilvántartani. A szabályozás további engedményeket fogalmaz meg ezekkel kapcsolatban. Ezen maradványok szerződés szerinti teljesítésének elszámolása a költségvetési évet követő év december 31-ét követően is megtörténhet a Kormány külön döntése nélkül.
- 6) KNBSZ-re vonatkozó speciális szabályok: a katonai nemzetbiztonságra vonatkozó szabályokat összhangba hozták a polgári nemzetbiztonsági szolgálatokra vonatkozó szabályokkal. Fontos szabályozás, például, hogy a KNBSZ Kincstárhoz benyújtott éves költségvetési beszámolója a vagyonára, illetve a foglalkoztatottjainak állománycsoportonként megoszlásával összefüggő adatokat nem tartalmazhat. A KNBSZ speciális működési kiadások teljesítéséhez Magyarországon működő hitelintézetnél fizetési számlával, illetve devizaszámlával rendelkezhet. A speciális működési kiadások esetében a jogszabály lehetőséget biztosít arra, hogy fedőnévre kiállított számla vagy számviteli bizonylat alapján megtörténhessen a kiadások elszámolása. (Zámbori, 2008)
- 7) Kötelezettségvállalással kapcsolatos speciális szabály: Az Áht. lehetőséget biztosít a honvédelmi tárca részére, hogy a költségvetési évet követő év (vagy évek) kiadási előirányzata terhére kötelezettséget vállalni a HM fejezet 1-8 címek, valamint az LI. Honvédelmi Alap fejezet 1-4 címek vonatkozásában a költségvetési évben jóváhagyott eredeti kiadási előirányzat száz százalékáig lehetséges.
- 8) Kincstári számlavezetés és bejelentés: minden katonai szervezet önálló Kincstárnál vezetett számlával rendelkezik, azonban az előirányzatok és az azokhoz kapcsolódó kötelezettségvállalások bejelentése, a pénzforgalom, valamint az elszámolási kötelezettségek a mindenkori költségvetési törvényben meghatározott címen/alcímen történik. A honvédelmi tárca esetében a Kincstári nyilvántartás címenként/alcímenként történik.

4.2. Illetmény és létszámgazdálkodás a Magyar Honvédségen belül

Mint az már említettem a 346/2009. Korm. rendelet ide vonatkozó szakasza alapján az illetmény- és bérgazdálkodás, valamint a létszámgazdálkodás központi gazdálkodás és ellátás keretében valósul meg a honvédelmi tárcánál. Ezen központi gazdálkodás és ellátás teszi lehetővé azt, hogy az egyes katonai szervezeteknél foglalkoztatott állomány részére biztosításra kerülő bérek és illetmények egységesen kerüljenek kezelésre. A honvédelmi tárcánál a katonaállományon kívül jelentős számú polgári alkalmazott is foglalkoztatásra kerül, ilyenek a honvédelmi alkalmazottak, kormánytisztviselők és munkavállalók. A katona és polgári állomány foglalkoztatását biztosító külön jogállási törvények teszik lehetővé az egyes állománykategóriákba tartozók részére az egységes illetménykezelést. Az egyes foglalkoztatási, jogállási törvények a következők:

- 2012. évi CCV. törvény a honvédek jogállásáról,
- 2018. évi CXIV. törvény a honvédelmi alkalmazottak jogállásáról
- 2018. évi CXXV. törvény a kormányzati igazgatásról,
- 2012. évi I. törvény a munka törvénykönyvéről.

Elmondható, hogy a fent felsorolt első három jogállási törvény kiemelten kezeli az előmeneteli és a juttatási rendszereket, melyek közös elemei a következőkben foglalhatók össze:

- az előmeneteli és juttatási rendszerek drasztikus átalakítása;
- célként került megfogalmazásra a pótlékrendszereket érintő egyszerűsítés és az átláthatóság;
- a teljesítmény elismerésén túl a rugalmasság elősegítése, biztosítása;
- az átjárhatóság, mobilitás megteremtése;
- ösztönzés a pályán maradás érdekében. (Paksi-Petró, 2020)

A fejezetnél erre kijelölt főosztály feladata nem csupán a fent felsorolt jogállási törvények megalkotása, szükség szerinti „karbantartása”. Az aktuális tárcán belüli foglalkoztatottsági helyzet, a kormányzati vagy vezetői szinten meghatározott célok, elvárások és az ezek eléréséhez felhasználható eszközök összehangolása is kiemelt feladatát jelenti ennek a szervezeti elemnek. Ez a munka a folyamatosan változó gazdasági környezetben, a munkaerő-piacra ható különböző hatások mellett (pl. külföldre kivándorlás, a magasabb bérezésű helyek munkaerő elszívó hatása stb.) szinte állandó odafigyelést és azonnali reagálást kíván meg. A főosztály emiatt minden évben folyamatosan vizsgálja azokat a lehetőségeket, melyek a

tárcánál foglalkoztatottak megtartására, újabb munkaerő bevonására adhat lehetőséget. Természetesen ezeket a különböző koncepciókat nemcsak humánpolitikai, hanem gazdasági és a gyakorlati végrehajthatósági szempontból is szükséges vizsgálni a döntés előkészítés szakaszában. A megszületett és a fejezetben belül elfogadott koncepciók az államháztartáson belül jogszabályi előterjesztés formájában, tárcaközi egyeztetéseket követően kerülnek elfogadásra és alkalmazásra.

Az elmúlt években a katonai állomány részére több ütemben rendkívüli mértékű illetményfejlesztések kerültek végrehajtásra, a katonai hivatás elismerése és a katonai pálya vonzóvá tétele érdekében. Az új katonai-életpálya modell részeként egy nagyarányú illetményfejlesztés vette kezdetét 2015. július 01-vel, melynek keretében a katonák illetménye átlagosan 30%-kal emelkedett. Ezt követően évente átlagosan 5-5%-os illetménynövekedés került végrehajtásra, aminek hatására 2019. január 01-re az illetményemelés összege elérte az átlagos 50%-os mértéket a 2015. július 01-ét megelőző időszakhoz képest. (Honvedelem.hu, 2015) Azonban az illetményfejlesztés ezt követően sem állt meg. Az orosz-ukrán háború, valamint az újra erősödő migrációs nyomás hatására a katonákra háruló feladatok fokozódtak, melynek ellentételezéseként illetményemelés két ütemben 2022. szeptember 1-vel majd azt követően 2024. január 01-vel került végrehajtásra. (Honvedelem.hu, 2022)

A következőkben a Magyar Honvédségnél speciálisan működő illetmény és létszámgazdálkodást kívánom részletesebben bemutatni. A munkaköri jegyzékekről, az állománytábláról és a létszámgazdálkodásról szóló 59/2019. (VIII. 9.) HM utasítás alapján a honvédelmi szervezetek elemi költségvetésében figyelembe vehető elemi költségvetési létszámot az intézményi és központi elemi javaslatok előkészítési folyamata során határozzák meg központilag, állománykategóriákra bontva a katonai szervezetek számára. Ezen előre meghatározott létszám alapján kerülnek megtervezésre az adott állománykategóriákhoz jogszabály alapján kapcsolódó, tervezhető illetmények, munkabérek. Az elemi költségvetési létszám meghatározásánál a honvédelmi ágazatot érintően a következőket kell figyelembe venni:

- a hivatásos és szerződéses katonák esetében legalább az intézményi és központi elemi költségvetési javaslatok előkészítésének időpontjában ismert utolsó havi záró munkajogi létszám, legfeljebb azonban a tárgyévi költségvetési létszám,
- a honvédelmi alkalmazottak esetében az intézményi és központi elemi költségvetési javaslatok előkészítésének időpontjában rendszeresített létszám, kiegészülve a katonai beosztásokban, illetve a határozott idejű munkakörökben foglalkoztatott létszámmal,

- kormánytisztviselők esetében a tárgyévi költségvetési létszám,
- munkavállalók vonatkozásában szintén a tárgyévi költségvetési létszám. (Bolykiné Megyeri & Szibilla, 2023)

Az elemi költségvetési létszám és a tárgyévi költségvetési létszám eltéréséből, különbözetéből adódó kiadási előirányzatok elkülönítetten, tartalékként kerülnek nyilvántartásra, így az év közben felmerülő többlet létszámszükségletek ezen, tartalék terhére kerülnek biztosításra. A létszámok folyamatos figyelemmel kísérése rendkívül fontos feladat (figyelembe véve az év közbeni beáramlásokat, toborzást), hogy a tervezés során kiadott előirányzatok teljes mértékben felhasználásra kerüljenek. Ezek a feladatok központilag az arra kijelölt szervezet által kerülnek végrehajtásra, mely havonta létszámstatisztikát készít. Az elkészült létszámstatisztikák tartalmazzák a katonai szervezetek költségvetési létszámát, a visszaigazolt módosításokkal, a tárgyhónapot megelőző hónap záró statisztikai létszámát, továbbá a létszám-előirányzat megtakarítását vagy túllépését. Az így rendelkezésre álló adatok segítségével szolgálnak a felmerülő létszámgigények meghatározásában, valamint a foglalkoztatással kapcsolatos feladatok végrehajtásában. (Bolykiné Megyeri & Szibilla, 2023)

4.3. Béren kívüli és szociális juttatások, költségtérítések a Magyar Honvédségnél

Az illetménygazdálkodáson felül mindenképpen szót kívánok ejteni az állományt megillető béren kívüli juttatásokról és a szociális támogatási formákról, tekintettel arra, hogy a kutatásomban vizsgálni fogom, hogy a haderőfejlesztés eredményeképpen a honvédség folyamatosan évről-évre emelkedő létszámgigényére milyen motiváló tényezők hatnak kedvezően. Ezen motiváló, ösztönző elemeknek szerves részét képezi - az illetményeken felül – a béren kívüli és szociális juttatások rendszere is. A teljesség igénye nélkül kizárólag azon juttatási formákat kívánom bemutatni, amelyek a kutatás szempontjából relevánsak, tehát a szerződéses katonai pályaválasztást elősegítő, motiváló elemeket. Itt mindenképpen szót kell ejteni az egyes pénzbeli, természetbeni és szociális juttatásokról szóló 12/2013. (VIII. 15.) HM rendeletről, mely szabályozza a tárca részéről biztosításra kerülő pénzbeli,- természetbeni juttatások és szociális támogatások körét. Röviden ismertetni kívánom az egyes juttatások és támogatások elemeit.

A pénzbeli juttatások és szociális támogatások során a következő támogatási formákról beszélhetünk:

4. táblázat: A Magyar Honvédségnél lévő pénzbeli juttatások és szociális támogatások bemutatása; Saját szerkesztés.

(Forrás: 12/2013. (VIII. 15.) HM rendelet az egyes pénzbeli, természetbeni és szociális juttatásokról).

Pénzbeli juttatások		
Megnevezés	Tartalmi leírás	Összeg
Családalapítási támogatás	kamatmentesen igényelhető támogatás mely a család alapításakor felmerülő többletkiadásokhoz való hozzájárulást hivatott biztosítani, visszafizetési kötelezettség vállalásával	legfeljebb a minimálbér ötszörösének megfelelő összegben
Illetményelőleg	Kedvezőtlen anyagi helyzet, valamint az életkörülmények javítása érdekében kérelemre, visszafizetési kötelezettség mellett (6 hónap, bizonyos esetekben 1 év) adható támogatás, melyet tartós fogyasztási cikkek és a lakhatási körülmények javításához lehet felhasználni	legfeljebb a minimálbér ötszörösének megfelelő összegben, bizonyos esetekben (magasabb parancsnoki illetményelőleg esetén) a távolléti díj kétszörösének megfelelő összegben
Tanévindítási hozzájárulás	közoktatásban részt vevő, iskolai tanulmányokat folytató saját háztartásban nevelt gyermek részére biztosítható, évi egyszeri támogatás	gyermekenként bruttó: 45.000 Ft
Nevelési támogatás	évente, egy alkalommal a gyermekes családok élethelyzetének javítást célzó támogatási forma	gyermekenként bruttó: 50.000 Ft
Születési támogatás	gyermek születése vagy legfeljebb 6 hónapos korában örökbefogadott gyermek saját háztartásban való gondoskodására	gyermekenként egyszeri bruttó: 200.000 Ft
Házastársi jövedelemkiegészítés	a hivatásos és szerződéses katona más helyőrségbe, szolgálati helyre történő szolgálati érdekű áthelyezés következtében a vele együtt költöző házastárs, élettárs jövedelem kiesésének átmeneti, részbeni pótlására szolgál, a jogszabályban meghatározott jövedelmek figyelembevételével	legfeljebb havonta a minimálbérnek megfelelő összeg 75%-a az első 12 hónapban, 60%-a a második 12 hónapban, 50%-a a harmadik 12 hónapban
Szociális támogatások		
Segély	kérelemre adható pénzbeli támogatási forma, mely a súlyos anyagi megterheléssel járó körülmények enyhítésére biztosítható	Parancsnoki segély (legfeljebb a felszámítási alap: 38.650 Ft 120%-a): 46.380 Ft; Magasabb parancsnoki segély: (legfeljebb a felszámítási alap: 38.650 Ft 360%-a): 139.140 Ft

A természetbeni juttatások közé tartozó támogatási forma a humánszolgálati és egyéb szolgáltatások, mely az állomány tagjának testi,- lelki,- és szociális jólétének megőrzése érdekében nyújtott prevenciós szolgáltatásokat biztosítja. (12/2013. (VIII. 15.) HM rendelet az egyes pénzbeli, természetbeni és szociális juttatásokról)

Béren kívüli juttatás keretében valamennyi, arra jogosult részére havi rendszerességgel Széchenyi Pihenő Kártya (SZÉP) juttatás kerül biztosításra, melynek havi összege 2024. évben egységesen 12.000 Ft/hó.

A fentiek felül mindenképpen szót kell ejteni a lakhatás támogatásról is, mely rendkívül motiváló hatású lehet a honvédség állományába jelentkező fiatal munkavállalók számára. 2014-ben került bevezetésre a lakáspénz, melyet hivatásos katonák mellett a szerződéses katonák is igényelhetnek a jogszabályban meghatározott feltételek fennállása esetén. A lakáspénz lakás bérletéhez vagy lízingjéhez is igénybe vehető. A lakáspénz összege a támogatási alapösszeg - 60.000 Ft és 90.000 Ft között változik attól függően, hogy az ingatlan melyik településen helyezkedik el – és a rendfokozati szorzó szorzatának az összege, megnövelve a házastárs, élettárs után járó (20.000 Ft), valamint a saját háztartásban eltartott gyermek után (gyermekenként 10.000 Ft) járó kiegészítéssel. Ez összességében nem haladhatja meg, az igényjogosult által számlával, számviteli bizonylattal igazolt bérleti vagy lízingdíjat. Például, egy újonnan belépő szerződéses katonai szolgálatot vállaló egyedülálló katona, emennyiben egy megyei jogú városban lévő lakáshoz igényli a támogatást, abban az esetben a lakáspénz havi összege: 72.000 Ft, amely élettársi, illetve házastársi kapcsolat létesítése, valamint a saját háztartásban nevelt gyermek esetén tovább emelkedik. (10/2014. (VII. 25.) HM rendelet a lakáspénz és az egyszeri pénzbeli támogatás bevezetéséről) Mindenképpen említést érdemel, hogy a vonatkozó jogszabályban meghatározott megfelelő feltételek fennállása esetén a belépő állomány nem csupán a lakáspénz igénylésének lehetőségével élhet, hanem a rendelkezésre állás erejéig önkormányzati vagy honvédségi tulajdonban lévő szolgálati lakást is igényelhet.

További, a szerződéses jogviszony vállalását ösztönző juttatásnak tekinthető, hogy az első szerződéses katonai jogviszony vállalása során egyszeri 100.000 Ft összegű szerződéskötési díj kerül kifizetésre. Amennyiben a vállalt hűségidő lejárta előtt a munkavállaló kérelmére a szerződés meghosszabbításra kerül, ebben az esetben szerződés-hosszabbítási díj állapítható meg. (7/2015. (VI. 22.) HM rendelet a honvédek illetményéről és illetményjellegű juttatásairól)

Honvédségnél jelentkező sajátosság, hogy a munkába járással kapcsolatos utazási költségtérítésekről szóló 39/2010. (II. 26.) Kormányrendeletben foglalt rendelkezéseken felül

a 19/2013. (IX. 6.) HM rendelet lehetőséget biztosít az állományilletékes vezető részére arra, hogy engedélyezze közösségi közlekedési eszköz igénybevétele nélkül a helyközi munkába járási költségek megtérítését. Ilyen esetben bruttó 15 Ft/km normaköltség (bizonyos esetekben 18 Ft/km) kerül folyósításra a lakóhely és a szolgálatteljesítési hely közötti legrövidebb útdíj nélkül közforgalmi úton mért távolság figyelembevételével. Ez a jogszabály természetesen rendelkezik arról, mely esetekben nem vehető igénybe ez a költségtérítés. Szintén ennek a HM rendeletnek 17. §-a mondja ki, hogy lehetőség van havonta, utólag költségtérítés igénybevételére amennyiben a szolgálatteljesítési helyen munkába járáshoz vásárolt helyi havi tömegközlekedési bérlet leadásra kerül. Ennek a költségtérítésnek a mértékét külön miniszteri utasítás határozza meg, mely szerint 2024. évben a helyi bérlet árának 100%-a kerül megtérítésre.

A fentiekben túlmenően a 19/2013. (IX. 6.) HM rendelet 33. §-a kimondja, amennyiben az állomány tagja, az illetményét, valamint az egyéb pénzbeli ellátásait az általa meghatározott bankszámlára kapja, így ebben az esetben bankszámla hozzájárulásra is jogosult. Ennek mértékét külön miniszteri utasítás szabályozza, melynek mértéke 2024. évben havonta bruttó 1.000 Ft.

Önkéntes nyugdíjpénztári tagság esetén a munkáltató havonta bruttó: 7.100 Ft kiegészítést biztosít a katonák és honvédelmi alkalmazottak részére.

Mint a fentiekben is látható, bár a teljesség igénye nélkül került bemutatásra az illetményen felül milyen sokféle pénzbeli támogatás, szociális juttatás és költségtérítés biztosítható a katonák részére, ezzel is elősegítve a katonai pálya vonzóvá tételét.

5. A toborzással, valamint a munkaerő megtartással kapcsolatos kihívások a Magyar Honvédségnél

A megfelelő munkaerő biztosítása kulcsfontosságú minden szervezet számára, mivel a megfelelő minőségű, mennyiségű és összetételű szakember-állomány képes a szervezet által kitűzött stratégiai célok eléréséhez. A toborzás azért is kiemelten fontos folyamata az emberi erőforrás menedzsmentnek, mivel ennek a folyamatnak a révén biztosítható a szervezet részére szükséges munkaerő. Elmondható, hogy egy professzionális, jól képzett, tapasztalt állomány nagymértékben hozzájárul egy modern, ütöképes honvédség létrehozásához. A honvédség számára komoly feladat hárul azonban tekintetben is, hogy szakmailag képzett, nyelveket beszélő, elhivatott fiatalokat toborozzon. Különösen nehéz feladat ez annak tükrében, hogy a magyar társadalom korosodik, tehát csökken a fiatal munkavállalók aránya. (Hollósy-Vadász, 2021) Ahhoz, hogy meg lehessen szólítani a fiatal szakképzett munkavállalókat és be lehessen vonzani a honvédség állományába elengedhetetlenül fontos a megfelelő, jól felépített, kidolgozott toborzási kampány. Ennek érdekében a honvédség az elmúlt években új, korábban kevésbé alkalmazott toborzási kampányt indított a fiatal munkavállalók megnyerése érdekében, melyhez a különböző közösségi média felületeken (pl: TikTok, Facebook, Instagram stb.) jelentek meg a Magyar Honvédség népszerűsítését bemutató kisfilmek, felhívások.

A Z generáció tagjainak (azok, akik 1995. és 2009. között születtek) fokozatos új szereplőként való felbukkanása a munkaerőpiacon, emberi erőforrás-gazdálkodás szempontból komoly kihívás elé állítja a közigazgatási szervezeteket, így többek közt a Magyar Honvédséget is. Megoldást kell találni ennek a generációnak a többi generációval való együtt foglalkoztatására, különös figyelmet fordítva arra, hogy az eltérő generációk különböző munkattitűdőkkel rendelkeznek. (Hollósy-Vadász, 2021)

A Magyar Honvédség számára egy másik fő kihívás, hogy milyen mértékben tud alkalmazkodni a gyorsan változó globális világhoz, a helyi nehézségek szem előtt tartása mellett (pl. szegénység, magas munkanélküliség, társadalmi konfliktusok; területileg eltérő kereseti lehetőségek). A közszolgálat számára a multinacionális cégek komoly konkurenciát jelentenek a munkaerőpiacon, így a honvédség számára egyaránt. Különösen igaz ez a nagy szakmai tudást igénylő munkakörök esetében. A globalizáció és ebből fakadó globális gondolkodás leginkább kényszerként hat a közigazgatás szereplői számára. A globalizáció révén új perspektívák, új karrierlehetőségek nyílnak meg a közszolgálatban dolgozó munkavállalók előtt, megnövelve számukra a választási lehetőségeket. Azonban a globalizáció a versenyhelyzet mellett előnyöket is hozhat a közszféra számára, mégpedig úgy, hogy a

máshol megszerzett gazdag tudást és kompetenciakészletet, gyakorlati tapasztalatokat a felvett munkaerő révén a saját hasznára tudja fordítani, a megfelelő feltételek biztosítása mellett. (Szakács, 2017)

A toborzást tovább nehezíti, a hivatásos és szerződéses katonai szolgálattal járó különleges jogállás, amivel a civil életben nem találkozunk. A honvéd jogállás attól függően, hogy milyen típusú szolgálati viszony kerül létesítésre (hivatásos, szerződéses, önkéntes tartalékos, tisztjelölt, altisztjelölt) különösen differenciált viszonyrendszert jelent. A katonai szolgálat nagyobb áldozatvállalást követel meg az állomány tagjától, mint bármelyik másik közszolgálati vagy civil munkavégzéssel járó feladat esetében. Gyakorlatilag a honvéd eskü letételével a katona az élete feláldozása mellett vállalja a haza védelmét. Illetve egyes jogszabály által meghatározott feladatok végrehajtása során a parancsot köteles akkor is teljesíteni, ha az a testi épségét veszélyezteti. (Szekendi, 2014)

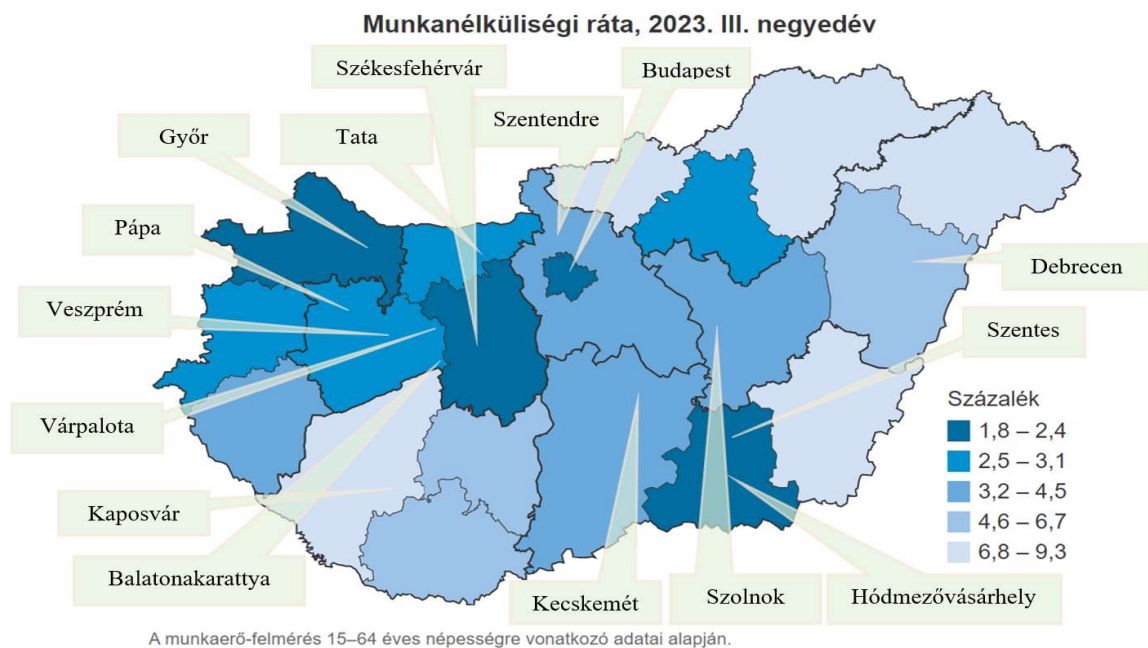
A honvéd jogállás emellett tilalmakkal, illetve bejelentéshez vagy előzetes engedélyhez kötött korlátozásokkal jár együtt az egyes alapvető jogok gyakorlása vonatkozásában. Ilyenek lehetnek – a teljesség igénye nélkül - különösen a személyes szabadság korlátozása, szabad véleménynyilvánítás korlátozása, a gyülekezési és egyesülési jog korlátozása, valamint a szabad mozgás és a tartózkodási hely szabad megválasztásának a korlátozása. A katonai szolgálat velejárója - alapjogok korlátozásán felül - hogy a katonák rendkívül magas fokú fegyelemben, valamint szigorú függelmi rend szerint teljesítik szolgálatukat. (Szekendi, 2014)

További nehézségeket jelenthet a fiatal munkavállalók számára, hogy a hivatásos és szerződéses katonai jogviszony létesítéséhez megfelelő fizikai állóképesség szükséges. A jogszabály által korosztályonként előírt fizikai követelményeket az állományba felvétel előtt, majd azt követően évente teljesíteni szükséges a szolgálati viszony fenntartásához. Ezen fentebb felsorolt kötöttségek, valamint a szigorú hierarchikus függelmi rend riasztóan hathat a honvédség állományába jelentkező fiatal munkavállalók számára.

További nehézségek forrása a fiatal munkaerő megnyerése vonatkozásában az, hogy a honvédség elveszítette az egyik talán legfontosabb kedvezményét, ami a fiatal munkavállalók számára a leginkább vonzó volt. Érttem ez alatt a hivatásos állomány szolgálati nyugdíját, amely 2011. december 31-vel megszüntetésre került. (Kiss, 2021) A törvény hatálybalépése előtt bizonyos feltételekkel már 25 év tényleges szolgálati idővel igényelni lehetett a szolgálati nyugdíjat. (2011. évi CLXVII. törvény a korhatár előtti öregségi nyugdíjak megszüntetéséről, a korhatár előtti ellátásról és a szolgálati járandóságról)

A fenti nehézségeken kívül mindenképpen szükségesnek tartom megvizsgálni a különböző régiókban a munkanélküliség alakulását tekintettel arra, hogy számos vármegyében található katonai alakulat. Arra kerestem a választ, hogy azokban a megyékben ahol magasabb a munkanélküliségi ráta található-e katonai alakulat, tud-e a honvédegek ezekben a vármegyében munkalehetőséget biztosítani az álláskeresőkre. Ehhez a Központi Statisztikai Hivatal oldalán található ábra szolgált számomra segítségül, ahol országosan, vármegyénként tekinthetőek meg a munkanélküliségi adatok. Az ábrán feltüntettem az országban elhelyezkedő katonai alakulatokat is ezzel még szemléletesebbé téve a lehetőségeket, illetve az egyenlőtlenségeket.

6. ábra: A munkanélküliségi ráta vármegyénkénti alakulása Magyarországon 2023. III. negyedében, figyelembe véve a katonai alakulatok elhelyezkedését. (Forrás: <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/megy/233/index.html> (Központi Statisztikai Hivatal, 2024).

A fenti ábrán látható, hogy az utánpótlás szempontjából is komoly problémát jelent az, hogy több vármegyében, ahol kiemelkedő a munkanélküliség (pl: Borsod, Nógrád; Szabolcs, Békés) jelenleg nem található egyetlen katonai alakulat sem, így ezen, vármegyékben a honvédség nem tud kínálni jelenleg munkalehetőséget. A szabad munkaerő kapacitás bevonása ezekből a megyékből nyilvánvalóan csak az ezen, munkavállalók számára kecsegtető, releváns juttatások kínálatával válhat valóra.

A megváltozott globális környezet hatására a HHP révén a haditechnikai eszközállomány és technológia fejlődése elképesztő ütemben és méretekben folyik a Magyar Honvédségen

belül. Ezzel párhuzamosan, valamint a fentiekben bemutatott toborzást nehezítő körülmények ellenére is folyamatosan nő az igény a jól képzett munkavállalók foglalkoztatására az évről-évre nagyobb számban beérkező haditechnikai eszközök kezelése, üzemeltetése, fenntartása érdekében. Fokozatosan nő a tudás alapú munkavégzés szerepe, másrésztől megfigyelhető az is, hogy felgyorsult a megszerzett tudás elavulási üteme is. Folyamatos és állandó kihívás elé állítja a szervezeteket az egész életen át tartó tanulás megfelelő feltételeinek a biztosítása, a szervezet tanuló szervezetté fejlesztése, alakítása, valamint motivált, kreatív és tetterre kész szakemberek megnyerése, majd az adott szervezetenél való megtartása. Ahhoz, hogy a munkavállalók megfelelő, motiváló légkörben folytathassák munkájukat, illetve olyan munkát végezzenek, ahol adott a folyamatos fejlődés lehetősége, kipróbálhassák magukat, elfogadható jövedelmet, korszerű munkakörülményeket biztosítsanak számukra, komoly kihívás elé állítja a szervezet vezetőit és a humán-erőforrás gazdálkodással foglalkozó szakembereket. (Szakács, 2017)

Tekintettel, hogy a honvédségi dolgozók eltérő kondíciójú munkakörökben végzik munkájukat, ebből adódóan különböző módon lehet motiválni az egyes dolgozókat. Mint a legtöbb közigazgatási szervezet, így a Magyar Honvédség számára is az jelenti a legfőbb kihívást, hogy hogyan lehet megtartani a különböző szakembereket, amellett, hogy a legjobb teljesítményt lehessen kihozni belőlük. A Magyar Honvédség számára a folyamatos változásokhoz történő alkalmazkodást és a különböző területeken jelentkező problémákra a megoldást az jelentheti, ha a honvédségi szakemberek motiváltan tudják végezni a munkájukat. (Hollósy-Vadász, 2021) A kutatásomban részletesen vizsgálom, hogy a HHP fejlesztések eredményeképpen a honvédség folyamatosan emelkedő létszámigényére milyen motiváló tényezők hatnak kedvezően.

6. Saját vizsgálatok bemutatása

6.1. A vizsgálat célja és a hipotézisek bemutatása

Az elmúlt néhány évben rendkívüli mértékben felgyorsult a Magyar Honvédség modernizációja többek közt a szomszédban dúló háborúnak, valamint a megváltozott geopolitikai helyzetnek köszönhetően. Ezek a világméretűvé vált események ráébresztették a döntéshozókat, hogy elkerülhetetlen egy modern, ütőképessé a 21. század kihívásaira megfelelően reagálni képes „high-tech” hadsereg létrehozása. A HHP révén a honvédelmi tárca évről-évre folyamatosan emelkedő költségvetési forrásai megfelelő feltételeket teremtenek ezen célkitűzések megvalósításához. Ennek keretében fontosnak tartom annak vizsgálatát, hogy a kormány által a honvédelmi tárca részére ígért források teljes mértékben biztosításra kerültek-e a vizsgált időszakban, továbbá az így biztosított források gazdaságos, hatékony, felhasználását a központosított gazdálkodás megfelelő mértékben támogatja-e. A költségvetési gazdálkodás részét képező létszámgazdálkodás során kiemelt figyelmet szükséges fordítani, a toborzás fontosságára, azaz az új munkavállalók bevonására, a modernizálódó hadsereg új eszközeinek működtetésére is képes, a mai kor kihívásainak megfelelő képességekkel rendelkező állomány bevonására. A források bővülése és ezzel összefüggésben a fejlesztések révén az évről-évre egyre nagyobb ütemben beáramló új haditechnikai eszközök kezelése, üzemeltetése megnövekedett számú, megfelelően képzett, elkötelezett szakembereket igényelnek, melyek toborzása komoly kihívás elé állítja a Magyar Honvédséget. Vizsgálatom célja annak megállapítása, hogy a bevonuláskori illetmények vagy a honvédségnél elérhető számos béren kívüli juttatások, szociális támogatások hatnak kedvezőbben a szerződéses katonai pályát választók számára.

A fentiekben körvonalazódott kérdések alapján fogalmaztam meg a primer kutatásom hipotéziseit, melyek a következők:

H1) Azt feltételezem, hogy a Pénzügyminisztérium által kormányhatározatokban ígért források 2020-2022. években teljes mértékben biztosításra kerültek a honvédelmi tárca részére.

H2) Azt feltételezem, hogy a honvédségnél lévő központosított gazdálkodás gazdaságosabb, hatékonyabb felhasználást tesz lehetővé a rendelkezésre álló erőforrások, valamint a biztosított többletforrások vonatkozásában, mint decentralizált működés, gazdálkodás keretében.

H3) Feltételezem, hogy a HHP fejlesztések eredményeképpen a honvédség folyamatosan emelkedő létszámigényének kielégítése során a szerződéses katonai pályára jelentkező állomány esetében a bevonuláskori illetmény összege nagyobb motiváló erővel bír, mint a béren kívüli és szociális juttatások, támogatások összessége.

6.2. A kutatási módszerek és a vizsgálati körülmények bemutatása

Az előző alfejezetben bemutatott hipotézisek vizsgálata során kvalitatív és kvantitatív kutatási módszereket egyaránt alkalmaztam.

A H1) és H2) hipotézisek vizsgálata során azért ezt az időszakot választottam, mert ezek már lezárt költségvetési évek, a tárca zárszámadásai elkészültek, azok hozzáférhetőek számomra. Ezen vizsgálatok során dokumentum- és tartalomelemzést hajtottam végre a feltevéseim igazolása érdekében, míg, a H3) hipotézis során kvantitatív módszerrel, kérdőíves kutatással kerestem a választ a feltételezésem igazolásához.

H1) hipotézis vizsgálata során a Magyar Közlönyben megjelent a honvédelmi tárca részére a vizsgált időszakban a kormányhatározatokban biztosításra került forrásokat gyűjtöttem ki, majd ezeket a tárca éves zárszámadásának szöveges indokolásában ellenőriztem, hogy ezen források valóban a kormányhatározatokban meghatározott mértékben kerültek biztosításra. Amennyiben minden forrás maradéktalanul biztosításra került az igazolja az állításomat.

H2) hipotézis igazolásához megvizsgáltam a honvédelmi tárca által a Kincstár részére készített „A költségvetési törvény várható végrehajtása” elnevezésű adatszolgáltatáshoz kapcsolódóan a honvédelmi tárca részére került-e bírság kiszabásra a vizsgált 2020-2022. években. Ezen felül közérdekű adatigénylással fordultam a Kincstárhoz annak érdekében, hogy biztosítsák számomra az éves előrejelzés készítésében részt vett fejezetek részére a vizsgált időszakban kiszabott bírságok összegeit. Ezen adatokat annak érdekében kértem ki, mert a honvédelmi tárcától eltérően a többi tárcához tartozó szervezetek jellemzően önálló gazdálkodást folytatnak, a gazdálkodási folyamat fejezet szinten egyáltalán nem került centralizálásra, így ezen számszerűsíthető adatokkal összevethető az eltérő gazdálkodási formáknak a hatékonysága. A Kincstár szóban arról tájékoztattott, hogy a kérelmem, megküldésre került a Pénzügyminisztérium részére az adatok kiadhatóságának vizsgálata érdekében. Sajnos onnan - több mint másfél hónappal a kérelmem leadását követően - azt a választ kaptam, hogy nem tudják részemre biztosítani a kért információkat adatvédelmi okokra hivatkozva. A kérelemben foglalt adatok elutasítását követően, azt tudom vizsgálni, hogy a

honvédelmi tárca részére került-e bírság kiszabásra a Kincstár részére készített előrejelzés adatszolgáltatások vonatkozásában, azaz a tervezett kiadásokat és bevételeket a tárca tudta-e teljesíteni Ezen túlmenően meg kívánom azt is vizsgálni, hogy hogyan alakult a tárca költségvetési-maradványa ezen időszakban. A fenti vizsgálatok pontos képet mutatnak arról, hogy a tárca eleget tesz-e az Áht., Ávr. továbbá a Pénzügyminisztérium által elvárt egyik talán legfontosabb elvárásnak, miszerint annak érdekében, hogy a hiánycél tartható legyen, a tervezett előirányzatokat az adott költségvetési évben fel kell használni, el kell kerülni a költségvetési-maradvány túlzott, nagyarányú képződését, mely komoly kockázatot jelent az államháztartás számára. Amennyiben a vizsgálat azt az eredményt hozza, hogy a honvédelmi tárca részére nem került bírság kiszabásra az előrejelzés adatszolgáltatások Kincstár részére történő benyújtását követően, valamint megállapítható, hogy a költségvetési-maradvány minimális szinten tartása érdekében a tárca eleget tett a jogszabályban foglalt kötelezettségeinek, az igazolja állításomat.

H3) hipotézis vizsgálata során kérdőíves kutatási módszert választottam. Véleményem szerint ez a leghatékonyabb és legköltségtakarékosabb módszer, az így kapott adatok időszerűek, valamint viszonylag rövid időn belül hozzá lehet jutni az eredményekhez az állításom igazolása érdekében. A kutatás során arra törekedtem, hogy a szerződéses katonai pályára jelentkezők minél szélesebb köréhez eljuthasson a kérdőív. Ennek érdekében kérelemmel fordultam MH Katonai Igazgatási és Központi Nyilvántartó Parancsnokság parancsnok útján a Honvéd Vezérkar Személyzeti Csoportfőnökség csoportfőnökéhez, a kérdőívek Hadkiegészítő és Toborzó Irodákba (a továbbiakban: HTI) a történő megküldése érdekében, melyhez a parancsnok úr és a csoportfőnök úr is hozzájárultak. Így kérdőívem az ország számos vármegyéjében működő toborzó irodákba eljutott. A kérdőívek offline módon, papír alapon kerültek kitöltésre a szerződéses katonai pályára jelentkezőkkel. A papír alapú kérdőívek feldolgozása, a kapott eredmények kiértékelése jelentősen hosszabb időt vett igénybe mintha online kérdőíveket használtam volna, de így volt biztosítható, hogy a kutatás szempontjából releváns adatokhoz jussak hozzá, tehát olyan személyek töltsék ki, akik valóban szerződéses katonai szolgálatra jelentkeznek. A kérdőívek kiküldésére 2024. február elején került sor és közel négy hét állt rendelkezésre a kitöltésre. A kérdőív összesen 20 kérdést tartalmaz, melyek során zárt típusú kérdéseket használtam, ahol a válaszadóknak az előre meghatározott válaszokból kellett választaniuk. A kitöltött kérdőívek feldolgozásához a kerdoivem.hu online weboldalt, a kapott eredmények, adatok elemzéséhez és diagrammok készítéséhez a Microsoft Office 365 táblázatkezelő programját (Excell) valamint a

kerdoivem.hu weboldalt, a változók közötti összefüggések vizsgálatához pedig SPSS programot használtam.

A Hadkiegészítő és Toborzó Irodákból (a továbbiakban: HTI) az alábbi táblázatban kimutatott mennyiségben érkeztek vissza a kitöltött kérdőívek.

*5. táblázat: Kimutatás a Hadkiegészítő és Toborzó Irodából visszaérkezett kitöltött kérdőívek darabszámáról.
(Forrás: saját szerkesztés).*

HTI	Kitöltött kérdőívek (db)	Hiányosan kitöltött kérdőívek (db)
1. számú HTI (Budapest)	25	3
2. számú HTI (Pest vármegye)	3	1
4. számú HTI (Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye)	25	2
9. számú HTI (Jász-Nagykun-Szolnok vármegye)	16	0
10. számú HTI (Heves vármegye)	13	0
13. számú HTI (Bács-Kiskun vármegye)	13	0
14. számú HTI (Békés vármegye)	13	0
Összes kitöltött kérdőív:	108	6

A 11. számú HTI (Nógrád vármegye) jelezte, hogy jelentkezők hiányában nem tudott kérdőíveket kitölteni. Egyéb a táblázatban szereplő toborzó irodákon kívül nem érkezett visszajelzés. Mint a fenti táblában is látható, összesen 108 db kitöltött kérdőív érkezett vissza, melyből sajnos 6 db hiányosan került kitöltésre. Ennek figyelembevételével az értékelhető, feldolgozható kérdőívek száma: 102 db. A teljes kérdőív az 1. számú mellékletben található.

6.3. A kutatás eredményeinek részletes bemutatása

A következőkben az egyes hipotézisekhez tartozó kutatásokat kívánom részletesen bemutatni.

6.3.1. H1) hipotézis eredményeinek bemutatása

H1) Azt feltételezem, hogy a Pénzügyminisztérium által kormányhatározatokban ígért források 2020-2022. években teljes mértékben biztosításra kerültek a honvédelmi tárca részére.

Első körben a vizsgált időszakban a nyilvános, mindenki által hozzáférhető kormányhatározatokkal biztosított forrásokat, illetve a forráselvonásokat kívánom részletesen bemutatni táblázatos formában, évenkénti bontásban. Ennek bemutatása azért is fontos, mert a nem nyilvános és titkos kormányhatározatokban (2000-es és 3000-es) jellemzően csak a források „odaigérése” történik meg, a tényleges előirányzatok biztosítása külön nyilvános

kormányhatározatokkal valósulnak meg. Ezen túlmenően a kincstári rendszer is ezen nyilvános kormányhatározatokban biztosításra került forrásokat tudja kezelni.

A vizsgálatomban kizárólag a kormányhatározatokkal biztosított források kerülnek bemutatásra, a pénzügyminiszter (államháztartásért felelős miniszter) saját hatáskörében biztosításra került források nem képezik a vizsgálatom tárgyát. Hangsúlyozandó továbbá, hogy a vizsgálat kizárólag a klasszikus védelmi feladatok vonatkozásában kerül végrehajtásra, a sport és a védelmi ipar feladataira nem terjed ki.

A 2020. évhez kapcsolódó kormányhatározattal biztosított forrásokat a következő táblázat mutatja be.

6. táblázat: Kimutatás a honvédelmi tárca részére 2020. évi kormányhatározatokkal történő forrásbiztosításokról.

(Forrás: 2020. évi Magyar Közlönyök és a Honvédelmi Minisztérium 2020. évi zárszámadása).

Korm.határozat száma	Határozat témája	Korm. döntés szerinti összeg (M Ft)	Biztosított Összeg (M Ft)
1020/2020. (II. 6.)	Többfunkciós autóbusz beszerzéshez szükséges költségvetési forrásbiztosítás. (HHP-hoz kapcsolódó).	3 851,7	3 851,7
1064/2020. (II. 28.)	A Nemzeti Összetartozás Éve megvalósításával kapcsolatos feladatok érdekében.	136,6	136,6
1176/2020. (IV. 23.)	Központi Maradványelszámolási Alapból támogatás visszahagyása (Modern Városok Program, Egészséges Budapest Program és HHP-hoz kapcsolódó 6.877,0 M Ft Áfa fizetési kötelezettség).	10 904,9	10 904,9
1263/2020. (V. 28.)	Támogatási előirányzat biztosítása a HM fejezet részére HHP feladatok érdekében (1031/2020. (II. 13.) Korm. határozat Többnemzeti Hadosztály-parancsnokság ideiglenes elhelyezésének forrásbiztosítása is ebben teljesült).	91 745,0	91 745,0
1293/2020. (VI. 11.)	Honvédelmi munkaerőpiaci helyzet fejlesztése, speciális önkéntes tartalékosok és szerződéses katonák egyszeri szerződéskötési díja.	3 191,6	3 191,6
1320/2020. (VI. 12.)	„61-es főút pincehelyi szakaszán lévő Kaposközúti híd Mabey-Johnson híddal történő kiváltása” feladat költségeinek fedezetére.	46,5	46,5
1397/2020. (VII.14.)	KNBSZ részére forrásbiztosítás	4 900,0	4 900,0
1410/2020 (VII. 15.)	Modern Városok Program: Hódmezővásárhelyi Zrínyi Miklós Laktanya infrastrukturális fejlesztés.	300,0	300,0
1574/2020. (IX. 9.)	Gépesített lövész képesség fejlesztés - Gyalogsági harcjármű képesség fejlesztése feladat végrehajtására (HHP-hez kapcsolódó).	36 938,0	36 938,0

Korm.határozat száma	Határozat témája	Korm. döntés szerinti összeg (M Ft)	Biztosított Összeg (M Ft)
1574/2020. (IX. 9.)	KNBSZ Schweidel utcai objektum karbahelyezési feladatai.	270,0	270,0
1596/2020. (IX. 21.)	MH EK részére többletforrás biztosítása a COVID kiadások fedezete érdekében.	1 116,9	1 116,9
1602/2020. (IX. 28.)	Honvédelmi igazgatási feladatok végrehajtásához szükséges források biztosítása.	942,9	942,9
1617/2020. (X. 1.)	MH EK részére a COVID kimutatására szolgáló PCR tesztek többletkiadásának fedezete érdekében.	145,6	145,6
1664/2020. (X. 15.)	Haderőfejlesztések árfolyamváltozásai miatt keletkezett forrásigény biztosítása érdekében <i>(HHP-hez kapcsolódó)</i> .	2 461,0	2 461,0
1899/2020. (XII.14.)	Könnyű katonai többcélú helikopter (H145M) beszerzéshez kapcsolódó ÁFA fizetési kötelezettséghez szükséges forrás biztosítása <i>(HHP-hez kapcsolódó)</i> .	1 611,0	1 611,0
2005/2020. (XII.24.)	Régiókért Alapítvány támogatása.	15,0	15,0
Kormányhatározattal történő forrásbiztosítások 2020. év összesen		158 576,7	158 576,7

A fenti táblázatban bemutatott nyilvánosan hozzáférhető 16 db kormányhatározat 2020. évben összesen 158.576,7 M Ft forrás biztosításának lehetőségét teremtette meg, mely előirányzatok 100 %-ban biztosításra kerültek. Ezen biztosított többletforrásokból 143.483,7 M Ft a HHP-hez kapcsolódó feladatok végrehajtása érdekében került jóváhagyásra, mely a 2020. évi kormányhatározattal biztosításra került források 90,5 %-át teszi ki.

A szakirodalmi áttekintés során a 3. számú táblázatban részletesen bemutatam a honvédelmi tárca főösszeg alakulását a 2012-2022. évek vonatkozásában. 2020. évben a tárca központi költségvetési törvényben biztosított eredeti előirányzat összege 616.050,0 M Ft volt, mely az évközi előirányzat módosítások, forrásbővülések eredményeképpen 1.005.805,5 M Ft-ra emelkedett. Összességében megállapítható, hogy a főösszeg 389.755,5 M Ft-tal történő változásához a kormányhatározatokkal történő forrásbiztosítások 158.576,7 M Ft-tal járultak hozzá, mely a többletforrásokon belül 40,7%-os arányt képvisel. A kormányhatározatokon felüli forrásbiztosítások jellemzően az előző évi költségvetési maradványok jóváhagyásával, a Pénzügyminisztérium által saját hatáskörben végrehajtott előirányzat módosítások és a fejezetek közötti irányító szervek hatáskörében végrehajtott előirányzat módosítások (jellemzően fejezetek közötti költségvetési megállapodások) keretében kerültek végrehajtásra.

A következő táblázatban a kormányhatározatokban 2021. évben biztosított források, valamint az előirányzat elvonások kerülnek bemutatásra.

7. táblázat: Kimutatás a honvédelmi tárca 2021. évi kormányhatározatokkal történő forrásbiztosításokról és elvonásokról.

(Forrás: 2021. évi Magyar Közlönyök és a Honvédelmi Minisztérium 2021. évi zárszámadása).

Korm.határozat száma	Határozat témája	Korm. döntés szerinti összeg (M Ft)	Biztosított Összeg (M Ft)
1005/2021. (I. 14.)	HM fejezet kiadási, támogatási előirányzata megemelésre került a Központi Maradványelszámolási Alap cím terhére. (Egészséges Budapest Program I. részlet).	1 147,0	1 147,0
1021/2021. (II. 2.)	HM fejezet kiadási, támogatási előirányzata megemelésre került a Központi Maradványelszámolási Alap cím terhére. (Egészséges Budapest Program II. részlet).	1 197,5	1 197,5
1029/2021. (II. 5.)	Speciális Önkéntes Területvédelmi Tartalékos program folytatásához szükséges források biztosításáról.	848,5	848,5
1062/2021. (II. 19.)	Láncaltapas gyalogsági harcjárművek beszerzése (<i>Lynx, HHP-hez kapcsolódó</i>).	26 240,0	26 240,0
1128/2021. (III. 17.)	HM fejezet kiadása, támogatási előirányzata megemelésre került (Modern Városok Program, Kormányzati Adattrezor, HHP infrastrukturális feladatok, valamint a NSIP programok végrehajtása érdekében). (<i>HHP-hez kapcsolódó: 9.405,9 M Ft</i>)	11 403,0	11 403,0
1224/2021. (V. 3.)	Koronavírus fertőzés megelőzésével és kezelésével kapcsolatos feladatok végrehajtása érdekében.	1,8	1,8
1224/2021. (V. 3.)	3003/2021. Korm. határozatban foglaltak szerint, bizalmi feladatok végrehajtása.	5 300,0	5 300,0
1231/2021. (V. 5.)	HM fejezet kiadási és támogatási előirányzata megemelésre került a Központi Maradványelszámolási Alap cím terhére. (<i>HHP-hez kapcsolódó: 14.132,7 M Ft</i>)	20 649,4	20 649,4
1272/2021. (V. 17.)	Védelmi és biztonsági feladatokkal összefüggő beszerzések központosított rendszerének működéséhez.	508,0	508,0
1294/2021. (V. 20.)	Hajdúhadház Város infrastrukturális fejlesztéseinek támogatása érdekében HM fejezet terhére forrás átcsoportosítás.	-600,0	-600,0
1286/2021. (V. 20.)	Speciális Önkéntes Területvédelmi Tartalékos program II. ütemével kapcsolatosan felmerült kiadások fedezetére.	495,0	495,0
1371/2021. (VI. 10.)	2021. évi honvédelmi igazgatási feladatok végrehajtásához szükséges költségvetési források átcsoportosításáról (HM fejezet terhére 1 697,0 M Ft került átcsoportosításra, amellyel egyidőben a HM tárca támogatási előirányzata 929,0 M Ft-tal megemelésre került).	-768,0	-768,0

Korm.határozat száma	Határozat témája	Korm. döntés szerinti összeg (M Ft)	Biztosított Összeg (M Ft)
1399/2021. (VI. 24.)	HM fejezet kiadási és támogatási előirányzata megemelésre került a nonprofit korlátolt felelősségű társaságok támogatása jogcímen a Nemzetközi Repülőnap és Haditechnikai Bemutató költségeire.	120,0	120,0
1441/2021. (VII. 6.)	Tömeges bevándorlással kapcsolatosan, első félévben felmerülő kiadásokra (bevétel forrás).	4 369,1	4 369,1
1784/2021. (XI. 5.)	Tömeges bevándorlással kapcsolatosan második félévben felmerülő és várható kiadásokra (bevétel forrás).	3 343,2	3 343,2
1784/2021. (XI. 5.)	Kiemelt haderőfejlesztési feladat végrehajtása céljából (HHP-hez kapcsolódó).	10 363,0	10 363,0
1872/2021. (XII. 3.)	Budapesti Fenntarthatósági Expóval és Világtalálkozóval összefüggésben végrehajtott egészségbiztosítási feladatok érdekében.	2,1	2,1
Kormányhatározattal történő forrásbiztosítások 2021. év		85 987,6	85 987,6
Kormányhatározattal történő elvonások 2021. év		-1 368,0	-1 368,0
Kormányhatározattal történő előirányzat módosítások 2021. év összesen		84 619,6	84 619,6

A fenti táblában is látható 2021. évben 85.987,6 M Ft került biztosításra, ebből a HHP feladatokra összesen 60.141,6 M Ft, mely a teljes kormányhatározatokkal biztosított források esetében 69,9 %-os részarányt képvisel.

A tárca eredeti kiadási előirányzata 778.017,4 M Ft volt, mely 1.248.024,1 M Ft-ra változott az év közbeni előirányzat módosítások és forrásbiztosítások eredményeképpen. Ez 470.006,7 M Ft emelkedést jelentett. A fentiekben látható, hogy a tárca főösszeg növekedéséhez a kormányhatározatokban biztosításra került források csupán 18,3 %-ban járultak hozzá. A tárca főösszeg emelkedését nagymértékben befolyásolta az előző évi költségvetési maradvány jóváhagyása (2021. évi zárszámadási adatok alapján: 352.901,7 M Ft), mely zömében annak volt köszönhető, hogy 2020. évben a kiemelt haderőfejlesztési feladatok esetében jelentős mértékben kerültek előlegek kifizetésre, melyek az anyagok, eszközök beérkezéséig, szolgáltatások teljesüléséig az Ávr. 150. § (1) bekezdés i) pont alapján kötelezettség-vállalással terhelt maradványnak tekintendő.

A fentiek felüli forrásbővülések a Pénzügyminisztérium által saját hatáskörben végrehajtott előirányzat módosítások és a fejezetek közötti irányító szervi hatáskörben végrehajtott előirányzat módosításokkal (jellemzően fejezetek közötti költségvetési megállapodások, támogatási szerződések) kerültek biztosításra.

2022. évben a kormányhatározatokban foglaltak alapján a következő forrásbiztosítások/elvonások kerültek végrehajtásra.

8. táblázat: Kimutatás a honvédelmi tárca részére 2022. évi kormányhatározatokkal történő forrásbiztosításokról és elvonásokról.

(Forrás: 2022. évi Magyar Közlönyök és a Honvédelmi Minisztérium 2022. évi zárszámadása).

Korm.határozat száma	Határozat témája	Korm. döntés szerinti Összeg (M Ft)	Biztosított Összeg (M Ft)
1024/2022. (I. 27.)	Forrás biztosítása a 3014/2020.; a 3003/2021. és a 3007/2021. Korm. határozatokban előírt fejlesztésekre. (HHP-hez kapcsolódó: 7.030,6 M Ft).	9 313,9	9 313,9
1094/2022. (II. 28.)	Gazdasági Adattárház fejlesztése és működtetése céljából forrás megvonása.	-3,7	-3,7
1180/2022. (III. 23.)	Az 1180/2022. (III. 23.) Kormányhatározat alapján a 2379/2021. Kormányhatározatban 2022. évre rögzített kötelezettségvállalások II. ütemének fedezetére. (HHP-hez kapcsolódó: 13.074,6 M Ft).	17 193,5	17 193,5
1285/2022. (VI.7.)	A költségvetési szerveknél felmerülő energiaár-növekedés kompenzálása érdekében forrás biztosítása.	4 281,1	4 281,1
1302/2022. (VI.22.)	A 3009/2022. és a 3010/2022. Kormányhatározatokban előírt feladatokra (HHP-hez kapcsolódó: 25.081,9 M Ft)	26 726,1	26 726,1
1341/2022. (VII. 15.)	3009/2022. Korm. határozatban foglalt feladat megvalósítása érdekében. (HHP-hez kapcsolódó).	21 941,8	21 941,8
1388/2022. (VIII. 9.)	Forrás biztosítása a 3009/2022. Kormányhatározatban foglalt feladatokra (HHP-hez kapcsolódó: 5.234,1 M Ft).	8 154,3	8 154,3
1436/2022.(IX. 7.)	Az állami repülések céljára szolgáló pápai repülőtér fejlesztések végrehajtása kapcsán az érintett vasúti szakasz elbontásához szükséges forrásmegvonás.	-362,8	-362,8
1510/2022. (X. 21.)	2022. évi honvédelmi igazgatási feladatokkal kapcsolatos átcsoportosítások érdekében forráselvonás.	-964,5	-964,5
1515/2022. (X. 26.)	Az Egészséges Budapestért Program kiadásaival összefüggésben forrásbiztosítás.	243,6	243,6
1538/2022. (XI. 9.)	Forrásbiztosítás sporteredmények, valamint HHP-hez kapcsolódó feladatok érdekében. HHP-hez kapcsolódó: 3 035,0 M Ft).	3 774,6	3 774,6
1618/2022. (XII. 13.)	Forráselvonás (zárolás).	-9 623,3	-9 623,3
1680/2022. (XII. 23.)	HHP feladatok érdekében forrásbiztosítás.	31,7	31,7
Kormányhatározattal történő forrásbiztosítások 2022. év		91 660,6	91 660,6
Kormányhatározattal történő elvonások 2022. év		-10 954,3	-10 954,3
Kormányhatározattal történő előirányzat módosítások 2022. év összesen		80 706,3	80 706,3

A fenti táblázatban látható, hogy 2022. évben összesen 91.660,6 M Ft került kormányhatározatokban biztosításra, melyből a HHP feladatokkal összefüggésben 75.429,7 M Ft mely 82,3 %-os arányt képvisel a biztosított forrásokon belül.

A fentiek felül mindenképpen szót kell ejteni a következő kormányhatározatokban elrendelt, pénzügyminiszter (államháztartásért felelős miniszter) saját hatáskörében biztosított forrásokról is melyek a következő táblázatban kerülnek bemutatásra.

9. táblázat: *Kimutatás a honvédelmi tárca részére 2022. évi kormányhatározatokban elrendelt pénzügyminiszter (államháztartásért felelős miniszter) saját hatáskörében biztosított forrásokról.*

(Forrás: 2022. évi Magyar Közlönyök és a Honvédelmi Minisztérium 2022. évi zárszámadása).

Kormányhatározatokban elrendelt, pénzügyminiszter (államháztartásért felelős miniszter) saját hatáskörében biztosított források:			
Korm.határozat száma	Határozat témája	Korm. döntés szerinti Összeg (M Ft)	Biztosított Összeg (M Ft)
1883/2021. (XII. 8.)	A honvédelmi állomány béremeléséhez szükséges intézkedéséről (PM/794-1/2022 iktatószámú irattal).	15 046,0	15 046,0
1340/2022. (VII. 15.)	A honvédek jogállásáról szóló 2012. évi CCV. törvény hatálya alá tartozó katonák illetményfejlesztésével összefüggő források biztosításáról (PM/11359-1/2022. iktatószámú irattal).	11 252,2	11 252,2
1375/2022. (VII. 29.)	A katona egyéni felszerelésének beszerzéséhez szükséges források biztosításáról (PM/11359-1/2022. iktatószámú irattal).	34 500,0	34 500,0
1446/2022. (IX. 19.)	2016. évi LXXIII. törvény hatálya alá tartozó kihelyezetteknek járó devizaárfolyam-kompenzációhoz szükséges forrás biztosításáról (elszámolás figyelembevételével)	39,7	39,7
Kormányhatározatokban elrendelt, pénzügyminiszter (államháztartásért felelős miniszter) saját hatáskörében biztosított források összesen:		60 837,9	60 837,9

A fenti táblázatban jól látható, hogy 2022. évben többletforrásként kerültek a tárca részére biztosításra a honvédelmi állomány béremeléséhez szükséges források. Ezen többletforrások jelentős mértékben hozzájárultak az illetményfejlesztés eredményes végrehajtásához, mely a katona állomány megtartásának, valamint a katonai pályát választó újonnan jelentkező fiatalok bevonásának egyik fontos és nélkülözhetetlen eszköze. Ezeken felül szintén többletforrásként került biztosításra a digitális katona program keretében a katona egyéni harcászati felszerelés beszerzéséhez szükséges előirányzatok, mely a mai modern „high tech” hadsereg kialakításához biztosítottak fedezetet.

A tárca eredeti kiadási előirányzata 2022. évben 1.005.602,8 M Ft-ról 1.890.880,9 M Ft-ra változott az év közbeni előirányzat módosítások és forrásbiztosítások eredményeképpen, mely 885.278,1 M Ft növekedést jelentett. Ezen főösszeg növekedéshez a kormányhatározatokban biztosított forrásokon felül kiemelendő a 2021. évi költségvetési maradvány jóváhagyása (2022. évi zárszámadás alapján: 617.171,8 M Ft). Mint látható a 2020. és 2021. évi költségvetési maradványokhoz képest jelentős mértékben emelkedett a jóváhagyott költségvetési maradvány összege, ami azzal magyarázható, hogy a korábbi évekhez képest tovább emelkedett a HHP szerződések után kifizetésre kerülő előlegek összege mely, mint korábban már írtam kötelezettségvállalással terhelt előirányzat-maradványnak tekintendő. A haditechnikai eszközök általában több éves szerződés keretében kerülnek beszerzése. Jellemzően ezen eszközök egyedi igényeknek, preferenciáknak megfelelően kerülnek legyártásra, a gyártó a legtöbb esetben nem rendelkezik készlettel a szükséges alapanyagok és részegységek vonatkozásában, melyekre tekintettel a gyártási terveibe be kell állítani ezen beszerzéseket, ami akár több éven keresztül elhúzódó folyamatot eredményez. A megnövekedett előleg kifizetéseket az előzőekben leírtak indokolják.

A fenti forrásbővülések mellett a további főösszeg emelkedést a Pénzügyminisztérium által saját hatáskörben végrehajtott előirányzat módosítások és a fejezetek közötti irányító szervek hatáskörben végrehajtásra került előirányzat módosítások eredményezték.

A fenti táblázatokban bemutatott nyilvánosan hozzáférhető kormányhatározatokban a honvédelmi tárca részére 2020-2022. években ígért források maradéktalanul biztosításra kerültek. Szükséges azonban annak vizsgálata is, hogy a nem nyilvános és titkos (2000-es és 3000-es) kormányhatározatokban ígért források esetében is ugyanez a helyzet áll-e fenn. Ennek szemléletes bemutatására a következő táblázatban kerül sor.

10. táblázat: Kimutatás a 2000-es és 3000-es forrásbiztosító kormányhatározatokban a honvédelmi tárca részére ígért és ténylegesen biztosításra került forrásokról a 2020-2022. évek vonatkozásában.

(Forrás: 2020-2022. évi Kormányhatározatok, valamint HM Jogi Főosztály Kormányhatározatok nyilvántartása).

Megnevezés	Db szám összesen	Biztosítandó előirányzat összesen (M Ft)	Ebből biztosításra került összesen (M Ft)	%-os arány
2000-es forrásbiztosító kormányhatározatok	7	86 644,1	47 406,9	54,71 %
3000-es forrásbiztosító kormányhatározatok	6	267 342,4	192 856,5	72,14 %

Látható, hogy a 2000-es kormányhatározatokban ígért források 54,7 %-os mértékben, míg a 3000-es kormányhatározatok alapján 72,1%-ban kerültek csak biztosításra az előirányzatok. A források részbeni biztosítása az alábbi indokokkal magyarázható.

A tárca nagymértékű forrás növekedése és a vizsgált időszakban megváltozott gazdasági helyzet miatt (COVID, háború, infláció) a Pénzügyminisztérium kiemelten vizsgálta azt, hogy a honvédelmi tárca az egyes években biztosított forrásait az adott költségvetési év végéig az Áht. 36. § előírásai alapján teljes mértékben felhasználja-e. Ezzel párhuzamosan a Pénzügyminisztérium a nemzetgazdasági mutatók alakulását is vizsgálta és a honvédelmi tárca gazdálkodásának az ezekre a mutatókra gyakorolt hatásait is figyelte. Emiatt 2021. évtől a honvédelmi tárca a Pénzügyminisztérium kvázi felügyeletével, szoros együttműködésben, folyamatos egyeztetések mellett gazdálkodott. Azokban az esetekben, amikor a határozatok alapján biztosítandó források felhasználása év végéig nem lett volna 100 %-os, vagy a tárca költségvetésében szabadultak fel olyan – külső tényezők miatt felhasználásra nem kerülő - források, melyek a biztosítandó előirányzatok helyett, előirányzat átcsoportosítással a tárcán belül rendelkezésre álltak, a Pénzügyminisztérium a határozatokban foglaltakhoz képest kevesebb forrás biztosítását javasolta a Kormány részére. A fentiekben foglaltak alapján tekintettel, hogy a vizsgált időszakban a kormányhatározatokban ígért források nem kerültek maradéktalanul biztosításra a honvédelmi tárca részére, így a hipotézisemben foglalt feltételezésemet elvetem.

6.3.2. H2) hipotézis eredményeinek bemutatása

H2) Azt feltételezem, hogy a honvédségnél lévő központosított gazdálkodás gazdaságosabb, hatékonyabb felhasználást tesz lehetővé a rendelkezésre álló erőforrások, valamint a biztosított többletforrások vonatkozásában, mint decentralizált működés, gazdálkodás keretében.

A szakirodalmi áttekintés során részletesen foglalkoztam azzal, hogy bemutassam a honvédelmi tárcánál központi- gazdálkodás és ellátás keretében végrehajtásra kerülő feladatokat. Néhány fontosabb feladatot említve ide sorolhatjuk például a központi illetmény-, bér - és létszámgazdálkodást, a központi infrastrukturális gazdálkodást, valamint a központi logisztikai gazdálkodási és ellátási feladatokat egyaránt. Fontosnak tartom annak vizsgálatát, hogy az évről-évre folyamatosan emelkedő források eredményes, hatékony, költségtakarékos felhasználását ez a központosított gazdálkodás miképpen segíti elő.

A hipotézis igazolásához a honvédelmi tárca által a Kincstár részére készítendő, a költségvetési törvény várható végrehajtása elnevezésű adatszolgáltatást választottam. Ezen adatszolgáltatási kötelezettséget az Áht. 108/A. § (1) bekezdése, valamint az Ávr. 172/A. § (1) bekezdés írja elő. A jogszabály kimondja, hogy havonta adatszolgáltatást kell teljesíteni a Kincstár részére a kiadások és bevételek várható alakulásáról (a továbbiakban: előrejelzés). Az adatszolgáltatás elsődleges célja a várható kiadás és bevétel teljesítések felmérése, a hiánycél alakulásának a számítása, mely rendkívül fontos elvárás a Pénzügyminisztérium részéről, de az Áht. és az Ávr. előírásai is kiemelt hangsúlyt helyeznek a tervezett kiadások adott évben történő felhasználására, a keletkező maradványok minimalizálására. Ez egyben a honvédelmi tárca érdeke is, hiszen, ha nem felelnek meg a keletkezett maradványok az Ávr. 150. § (1) szerinti kötelezettségvállalással terhelt maradvány kritériumának, akkor azt be kell fizetni a Központi Maradványelszámolási Alap (KMA) javára, mely forrásvesztéssel jár.

Az Ávr. 172/A. § (2) bekezdése kimondja azt is, hogy az október és december hónapokban készített éves előrejelzés adatszolgáltatások után befizetési kötelezettség terheli az adatszolgáltatásra kötelezett fejezetet irányító szervet, amennyiben a tárgyév egészére előrejelzett kiadások és bevételek különbsége (fejezeti egyenleg) valamint az éves költségvetési beszámoló összesített adatai szerinti tényleges fejezeti egyenleg között eltérés mutatkozik. Az előrejelzésben szereplő összegek az adatszolgáltatások leadását követően a kormány egyedi döntésével biztosított és pénzügyileg teljesített (kifizetett) források összegével korrigálásra kerülnek. Ezen korrekció figyelembevételével az eltérés mértéke abszolút értékben 3%-nál nem lehet nagyobb. Az e fölötti eltérés esetében befizetési kötelezettség (bírság) kerül kiszabásra az előrejelzést készítő fejezetet irányító szerv részére.

Tekintettel, hogy ezen előrejelzéshez kapcsolódó adatszolgáltatást havonta kell elkészíteni, a vizsgálatomban kizárólag a befizetési kötelezettséggel járó időszakok adatszolgáltatásaira helyeztem a hangsúlyt, tehát a 2020-2022. évek vonatkozásában az október és december hónapokban készített éves előrejelzésekre.

A következő táblázatban a vizsgált időszakban a honvédelmi tárca által készített, az előrejelzésekben szereplő adatok kerülnek bemutatásra.

11. táblázat: Kimutatás a honvédelmi tárca fejezeti egyenlegének alakulásáról, valamint az október és december hónapokban készített éves előrejelzés adatszolgáltatások fejezeti egyenlegek eltéréséről 2020-2022. évek vonatkozásában.

(Forrás: Magyar Államkincstár KGR-K11 rendszerből előállított riportok).

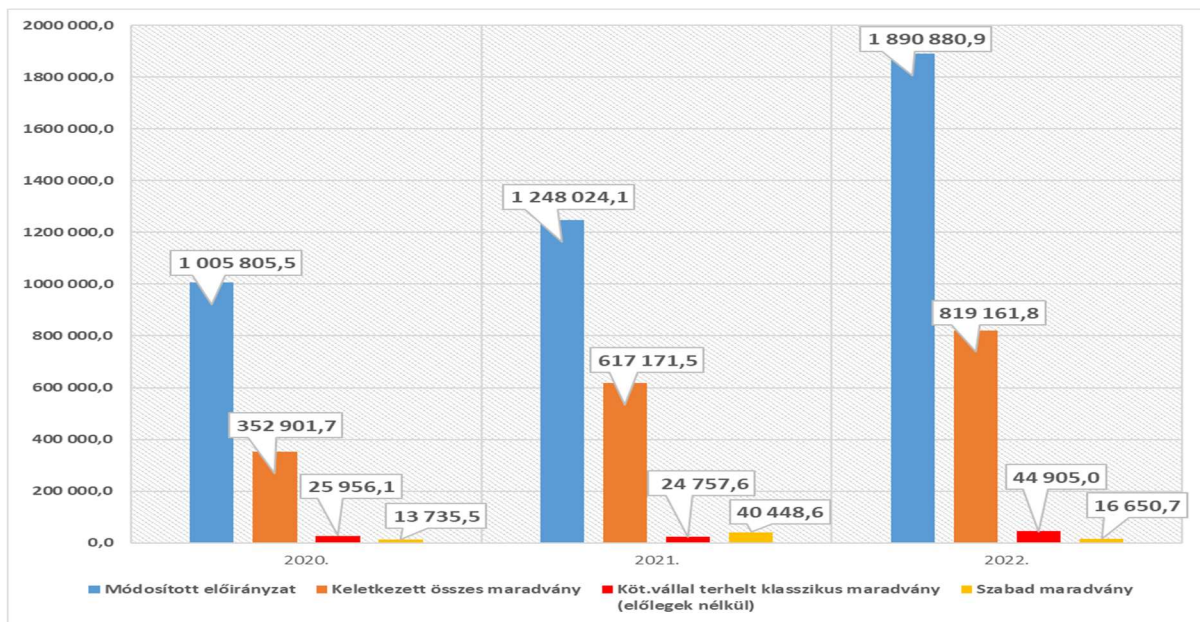
Év	Módosított fejezeti egyenleg (előrejelzés október M Ft)	Módosított fejezeti egyenleg (előrejelzés december M Ft)	Tényleges fejezeti egyenleg (éves kgt. vetési beszámoló M Ft))	Fejezeti egyenleg eltérése %-ban (októberi előrejelzés)	Fejezeti egyenleg eltérése %-ban (decemberi előrejelzés)	Befizetési kötelezettség összege összesen (október és december M Ft)
1.	2.	3.	4.	5.= (2.-4.)/4.	6.= (3.-4.)/4.	7.
2020.	538 089,2	541 448,9	538.897,3	-0,15	0,47	0
2021.	653 550,1	646 957,4	635 627,8	2,82	1,78	0
2022.	1 009 083,5	1 001 364,6	1 002 654,7	0,64	-0,13	0

Mint a fenti táblában is látható, a vizsgált időszakban az október és december hónapokban az éves előrejelzés során jelentett fejezeti egyenlegek, valamint az éves költségvetési beszámoló szerinti fejezeti egyenleg közötti eltérések egyik évben sem haladták meg az abszolút értékben számított 3%-ot - az időközben közel duplájára növekedett költségvetés ellenére sem -, így befizetési kötelezettség nem terhelte a honvédelmi tárcát.

Mint korábban írtam, 2021. évet követően a honvédelmi tárca a Pénzügyminisztériummal szoros együttműködésben, folyamatos egyeztetések mellett gazdálkodott. Ezen egyeztetések során rendszeres vizsgálat tárgyát képezte a jelentősen megnövekedett költségvetés várható teljesítési adatainak az alakulása. Ezek eredményeképpen a fenti táblában is láthatóan 2022. évben jelentős mértékben csökkent a fejezeti egyenleg eltérés mértéke az előző évi eltéréshez képest. A fentiekhez tartozik, hogy a Pénzügyminisztériummal való folyamatos egyeztetések végrehajtásához is hasznos és eredményes a központosított gazdálkodás, mert kevesebb adatbekéréssel, szinte folyamatosan naprakész információval lehet a tárca vezetését ellátni. Másik oldalról vizsgálva a kormányzati döntések is sokkal eredményesebben és azokhoz rugalmasabban alkalmazkodva érvényesíthetőek a parancsuralmi rendszer miatt (fegyelmezettebb végrehajtás).

A továbbiakban a 2020-2022. évek vonatkozásában a tárca részére jóváhagyott költségvetési-maradvány összegeket vizsgálom - különös figyelemmel az előlegeket nem tartalmazó pénzforgalmilag nem teljesült „klasszikus”, valamint a szabad maradványokra – az adott évek módosított előirányzatokkal összevetve. Ezt a következő ábra szemlélteti.

7. ábra: Kimutatás a honvédelmi tárca költségvetési maradványok alakulásáról a módosított előirányzatokhoz viszonyítva 2020-2022. évek vonatkozásában (M Ft-ban) (Forrás: Saját szerkesztés a honvédelmi tárca 2020-2022. évi zárszámadások és SAP főkönyvi könyvelési adatok).

A fentiekből megállapítható, hogy a vizsgált időszakban mindegyik évben magas a képződött költségvetési maradvány összege, azonban ehhez hozzátartozik az is, hogy ezek döntően a HHP feladatokhoz kapcsolódóan a szerződésben foglalt szállítók részére kifizetett előlegekből adódik. Ezen kifizetett előlegeket a speciális számviteli elszámolási szabályok alapján kötelezettség-vállalással terhelt költségvetési-maradványnak kell tekinteni mindaddig, míg az előlegekkel történő elszámolás meg nem történik. Csak akkor kerülnek kimutatásra a főkönyvben teljesített kiadásként, miután az anyagok, eszközök beérkeznek és a szolgáltatások teljesítése megtörténik. Ezek alapján ezen kifizetett előlegek nem tartoznak a „klasszikus” maradványok közé, hiszen a kifizetés a tárgyévben vagy korábbi év(ek)ben már megtörtént. A fent leírtak alapján, ezen kifizetett előlegek figyelmen kívül hagyásával megállapítható, hogy a módosított előirányzatokhoz képest a vizsgált években igen csekély mértékű a kötelezettségvállalással terhelt „klasszikus” maradványok alakulása (a vizsgált években rendre 2,6 %; 2,0 % és 2,4 %). Elmondható a zárszámadásokban foglaltak alapján az is, hogy ezen „klasszikus” maradványok zömmel szállítói akadályközlésekből, az európai uniós projektekből finanszírozott költségvetési támogatások fel nem használt összegeiből, illetve olyan forrásokból tevődnek össze, amelyek a tárca részére év végén vagy év végéhez közeledve kerültek biztosításra, így az idő rövideje okán nem tudott megtörténi azok pénzforgalmi teljesítése.

A fenti ábrából megállapítható az is, hogy a szabad (kötelezettségvállalással nem terhelt) maradványok szintén csekély arányt képviselnek a módosított előirányzatokhoz képest

(2020: 1,4 %; 2021: 3,2 %, 2022: 0,9 %). A szabad maradványok képződése döntően kormányhatározatokkal történő forrásbiztosításokhoz kapcsolódnak (pl: Modern Városok Program, Egészséges Budapest Program stb.) mely források maradéktalan teljesítésének elmaradása jellemzően a honvédelmi tárcaán kívül álló okokra vezethetők vissza. Továbbá a szabad maradványok képződéséhez nagymértékben hozzájárult a Pénzügyminisztérium által a tárca részére a teljesítések vonatkozásában előírt kiadási maximum, valamint kötelező maradványtartás előírás is.

Összeségében elmondható, hogy a szabad maradványok, valamint a kötelezettségvállalással terhelt „klasszikus” maradványok összességében is elhanyagolható arányt képviselnek a módosított előirányzatokhoz képest (2020: 3,9 %, 2021: 5,2 %, 2022: 3,3 %). Míg a tárca módosított előirányzata a vizsgált időszakban évről-évre dinamikusan nőtt addig szabad és klasszikus maradványok összege arányaiban alacsony szinten stagnált.

A fenti vizsgálatokat követően a következő megállapításokat teszem. A honvédelmi tárca vezetése során az egyszemélyi vezetés érvényesül, az egyes vezetési szintek esetében pedig az alulról felfelé szűkülő centralizált működés jellemző. Ez nem véletlen került így kialakításra, hiszen minősített időszakban, háborús helyzetben ez a fajta vezetés tud hatékonyan, eredményesen működni. Parancsuralmi rendszer működik a fejezet teljes vertikumában.

A költségvetési előirányzatokkal való gazdálkodás, valamint a katonai szervezeteknek anyagokkal, eszközökkel való ellátása központi ellátás, gazdálkodás keretében valósul meg. Felmerül a kérdés, hogy eredményesen, hatékonyan tudnának-e működni a katonai szervezetek, amennyiben teljesen önálló gazdálkodást folytatnának, illetve finanszírozási oldalról nézve, ha minden katonai szervezet önálló kincstári ügyfél lenne. Ilyen decentralizált gazdálkodás során minden fontos információ a szervezeten belül maradna, az információk alulról felfelé történő áramlása során a vezetők nem jutnak hozzá kellő időben az információkhoz, ami a döntést nagymértékben megnehezítené, továbbá az erőforrások hatékony elosztása is nehézségekbe ütközne.

Korábban a 10. számú táblázatban bemutattam, hogy számos olyan kormányhatározatban kerül forrás biztosításra a tárca részére, melyek nem nyilvánosak vagy éppen titkosak. Ezen kormányhatározatok csak egy szűk vezetői kör számára érhetőek el, mely a centrális működést, vezetést helyezi előtérbe. A szakirodalmi áttekintés során bemutattam, hogy évről-évre folyamatosan emelkedik a honvédelmi tárca költségvetése. Ahhoz, hogy ezeket a hatalmas volumenű forrásokat, előirányzatokat hatékonyan, eredményesen lehessen felhasználni

szükséges az egyes gazdálkodásban részt vevő területek megfelelő összehangolása (beszerzés, üzemeltetés, fenntartás). Felgyorsult világunkban a rövid határidők tartása érdekében egyre nagyobb hangsúlyt kap az azonnali reagálás igénye. A vezetői döntés előkészítést nagymértékben támogatja a honvédségnél működő központi gazdálkodási információs rendszer (KGIR), mely rendszer révén a vezetők megfelelő mértékű és minőségű információhoz jutnak annak érdekében, hogy átgondolt és kellően megalapozott döntést tudjanak hozni.

A fentiekhez szorosan kapcsolódik, hogy az elmúlt években a megnövekedett források folyamatos nyomon követése érdekében meghatározott időközönként (jellemzően havonta, az év vége felé közeledve kétheti rendszerességgel) a gazdálkodásban részt vevő szakterületek vezetői beszámolnak a felsővezetőknek az előző adatszolgáltatás óta végrehajtott fontosabb feladatokról, a források tervezett felhasználásának üteméről, felvázolják a felsővezetői döntésre váró feladatokat és a források év végéig történő várható felhasználásának alakulását. Ezen a rendszeresen megtartásra kerülő megbeszéléseken a felsővezetők hozzájutnak minden olyan releváns információhoz, mely segíti őket a döntések meghozatalában annak érdekében, hogy minimalizálni tudják az év végi maradvány összegét, mely fontos elvárás minden évben a Pénzügyminisztérium részéről. Úgy gondolom, hogy ezeken a felsővezetői megbeszéléseken, értekezleteken megszületett döntések, valamint a szakállomány által végrehajtott munka nagymértékben hozzájárultak ahhoz, hogy a kutatásomban bemutatott Kincstár részére készített előrejelzések pontossága nyomán a vizsgált időszakban egyetlen évben sem került bírság kiszabásra a honvédelmi tárca részére. Valamint a tárca a vizsgált időszakban eleget tudott tenni a költségvetési-maradvány minimális szinten tartás elvárásának, így a hipotézisemben foglalt feltételezésemet elfogadom.

6.3.3. H3) hipotézis eredményeinek bemutatása

H3) Feltételezem, hogy a HHP fejlesztések eredményeképpen a honvédség folyamatosan emelkedő létszámigényének kielégítése során a szerződéses katonai pályára jelentkező állomány esetében a bevonuláskori illetmény összege nagyobb motiváló erővel bír, mint a béren kívüli és szociális juttatások, támogatások összessége.

Mint korábban már említettem a kutatáshoz 108 db kitöltött kérdőív érkezett vissza, melyből 6 db hiányos volt, így 102 db kérdőív adatait, eredményeit tudtam vizsgálni. Ez az általam vizsgált minta kijelenthető, hogy nem tekinthető reprezentatívnak, hiszen a teljes alapsokaságot nem fedti le.

Először a demográfiai adatok eredményeit szeretném bemutatni, melyeket a következő táblázat szemléltet.

*12. táblázat: Kimutatás a kérdőívet kitöltők demográfiai adatairól.
(Forrás: saját szerkesztés).*

Demográfiai adatok megoszlása	Fő	Százalék
Nem		
Férfi	85	83,3%
Nő	17	16,7%
Életkor		
18-25 év	51	50,0 %
26-35 év	32	31,4 %
36-45 év	11	10,8 %
46-55 év	5	4,9 %
55 év felett	3	2,9 %
Lakóhely (Vármegye)		
Bács-Kiskun	13	12,7 %
Békés	12	11,8 %
Borsod-Abaúj-Zemplén	22	21,6 %
Fejér	2	2,0 %
Hajdú-Bihar	3	2,9 %
Heves	13	12,7 %
Jász-Nagykun-Szolnok	13	12,7 %
Komárom-Esztergom	1	1,0 %
Nógrád	1	1,0 %
Pest	21	20,6 %
Tolna	1	1,0 %
Lakhely		
Főváros	13	12,7 %
Megyei jogú város vagy vármegyeszékhely	28	27,5 %
Város	30	29,4 %
Község, Falu	31	30,4 %
Iskolai végzettség		
Általános iskola	24	23,5 %
Középiskola (gimnázium, szakközépiskola, szakiskola)	68	66,7 %
Főiskolai / Egyetemi diploma	10	9,8 %
Posztgraduális képesítés	0	0,0 %
Családi állapot		
Házasságban élek, nincs gyermekem	9	8,8 %
Házasságban élek, gyermeke(i)m van(nak)	17	16,7 %
Párkapcsolatban élek	18	17,6 %

Demográfiai adatok megoszlása	Fő	Százalék
Egyedülálló	52	51,0 %
Elvált	6	5,9 %
Munkatapasztalat években mérve		
Nincs tapasztalaton	17	16,7 %
1-3 éves tapasztalatom van	29	28,4 %
4-6 éves tapasztalatom van	24	23,5 %
7-10 éves tapasztalatom van	9	8,8 %
10 évnél több tapasztalatom van	23	22,5 %

A fenti táblából jól látható a 102 db válaszadóból 85 férfi és csupán 17 nő. Ez 83,3 %-os arányt jelent a férfiak vonatkozásában és csupán 16,7 %-ot a hölgyek esetében. Ez is jól mutatja, hogy a felmérésben részt vevők közül zömmel férfiak jelentkeznek szerződéses katonának. Ez azt engedi számomra következtetni, hogy a jelentkezők a mai napig még mindig inkább „férfias hivatásnak” tartják a katonai szolgálat vállalását.

Az életkor megoszlása szempontjából azt látható, hogy inkább fiatal (18-25 év közöttiek), valamint a középkorúak (26-35 év közöttiek) jelentkeztek szolgálatra. Összesen ebbe a két korcsoportba tartozók a kitöltésben részt vevők 81,4 %-át teszik ki. Jól látható, hogy ebből a fiatal munkavállalók, azaz a 18-25 év közötti korosztályba tartozók 50 %-os arányt képviselnek. Ez nem meglepő számomra, hiszen a honvédség az elmúlt időszakban a toborzás során kiemelt figyelmet fordított a fiatal munkavállalók megszólítására, bevonásukra a honvédség kötelékébe. Értem ez alatt a fiatalok által kedvelt közösségi médiában (Facebook, TikTok, Instagram, stb.) megjelenő toborzó felhívásokat, kampányfilmeket. Ami inkább meglepő, hogy volt a jelentkezők között három fő, aki már elmúlt 55 éves, de ez természetesen nem kizáró ok a szerződéses katonai pályára jelentkezés során. Ez inkább csak számomra szolgált meglepetéssel, hogy ezek a jelentkezők idősebb koruk ellenére is vállalnák a katonai szolgálattal járó köztöttségeket, valamint a fokozott fizikai és pszichikai igénybevételt.

A lakóhelyek vármegyénkénti alakulásában szignifikáns különbségek láthatóak, tekintettel arra, hogy dunántúli székhelyű toborzó irodából nem érkeztek vissza kitöltött kérdőívek. A vizsgálatban részt vevők legnagyobb részben Borsod-Abaúj Zemplén (21,6 %) és Pest vármegyéből (20,6 %) érkeztek, ezek együtt összesen több mint 42,2 %-os arányt képviselnek. Ezt követi sorrendben Bács-Kiskun; Heves és Jász-Nagykun-Szolnok egyenként 12,7 %-os részaránnyal, majd szorosan 11,8 %-os aránnyal a Békésből származók. Sajnos, mint fentebb is írtam, dunántúli székhelyű toborzó irodáktól nem érkeztek vissza kitöltött kérdőívek, de ennek ellenére elenyésző számban ugyan, de összesen 5 fő jelölt meg lakhelyéül dunántúli települést. A szakirodalmi áttekintés során vizsgáltam a munkanélküliség vármegyénkénti

alakulását, melyhez a Központi Statisztikai Hivatal által közétett adatok szolgáltak segítségül. Leírtam, hogy több vármegyében, köztük Borsodban is kiemelkedő a munkanélküliek aránya és láthatóan az ebből a vármegyéből ékezők vettek részt legnagyobb számban a kérdőívek kitöltésében.

Nagyobb különbség a lakóhely vonatkozásában a főváros és az egyéb település típusok között figyelhető meg. A válaszadók legnagyobb része 30,4 %-a faluból, vagy községből jött, 29,4 % városban lakik, 27,5 % megyei jogú várost, vagy vármegyeszékhelyet jelölt meg és a kitöltők csupán 12,7 % fővárosi. A fővárosi jelentkezők viszonylag alacsony arányát véleményem szerint magyarázhatja az is, hogy a fővárosban jóval több munkalehetőség kínálkozik az álláskereső számára, mint például faluban, községben vagy kisvárosban élők számára.

A kutatásban résztvevők között magas aránnyal találhatók azok, akik középfokú végzettséggel rendelkeznek (66,7 %) az általános iskolát befejezett személyek 23,5 %-ot képviselnek. A diplomával rendelkezők aránya viszonylag elenyésző, a kitöltők mindössze 9,8 %-át teszi ki. Posztgraduális képesítéssel egyetlen, a kutatásban részt vevő válaszadó sem rendelkezik. A felsőfokú végzettséggel rendelkező, alacsony számú jelentkezőkre véleményem szerint magyarázatul szolgálhat, hogy a főiskolai vagy egyetemi diplomával szélesebb körű munkalehetőség kínálkozik, mint egy középfokú vagy főleg, mint egy általános iskolai végzettséggel rendelkező munkavállaló esetében. Így a magasabb végzettséggel rendelkező személyek számára kevésbé lehet vonzó a katonai pálya.

A családi állapot szempontjából magas arányt képviselnek az egyedülállók (51 %). mely abból is látszik, hogy a kitöltők 50 %-a 18-25 éves korosztályból való. Házasságban a válaszadók 25,5 %-a él, de ebből 8,8 % azt jelölte meg, hogy még nem rendelkezik gyermekkel. A párkapcsolatban élők 17,6 %-os részarányt képviselnek, a válaszadók 5,9 %-a pedig elvált.

A demográfiai adatok sorát a megszerzett munkatapasztalat vizsgálata zárja. Itt a megkérdezettek 16,7 %-a, azaz 17 fő válaszolta azt, hogy egyáltalán nem rendelkezik munkatapasztalattal. A táblázatból is látható, hogy a kitöltők 50 %-a 18-25 év közötti korosztályba tartozik, tehát igen magas a fiatal jelentkezők száma, akiknek a szerződéses katonai szolgálat lehet az első munkahelye. Az 1-3 éves és a 4-6 éves munka tapasztalattal rendelkezők között nincs szignifikáns eltérés. Az előbbi esetében 29 fő jelölte meg válaszul, a teljes válaszadók 28,4 %-a, míg utóbbi esetében 24 fő, ami 23,5 %-os részarányt képvisel. Jelentősen kevesebben vannak azok, akik a 7-10 éves tapasztalattal rendelkeznek. Ők a teljes

válaszadók csupán 8,8 %-át teszik ki, ami 9 főt jelent. Végezetül pedig a válaszadók 22,5 %-a jelölte meg, hogy rendelkezik 10 éves vagy annál több munka tapasztalattal, ami összesen 23 főt takar. Látható, hogy nem elhanyagolható azok száma, akik már jelentősebb munka tapasztalattal rendelkeznek.

A demográfiai adatok áttekintését követően azt vizsgálok, hogy a jelentkezők milyen szerződéses állománykategóriába tartozó beosztást kívánnak ellátni a sikeres jelentkezést követően. Természetesen itt az iskolai végzettség figyelembevétele rendkívül fontos szempont, hiszen például minimum általános iskolával legénységi beosztás, középfokú végzettséggel (érettségi) altiszti, míg felsőfokú (főiskola, egyetem) vagy ennél magasabb végzettséggel már tiszti beosztás is ellátható. Természetesen ez nagymértékben függ attól is, hogy milyen üres feltölthető beosztások állnak rendelkezésre az egyes katonai szervezeteknél, továbbá a beosztás ellátásához tartoznak-e egyéb követelmények.

Ennél a kérdésnél arra kerestem a választ, hogy a jelentkezők az iskolai végzettségüknek megfelelően milyen arányban látnának el beosztást az egyes állománykategóriák szerint, majd az így kapott eredményeket összevettem a jelentkezők tényleges iskolai végzettségével. Ennek szemléltetésére a következő táblázat szolgál.

13. táblázat: A felmérésben részt vevők által megjelölt ellátni kívánt beosztások állománykategóriánkénti megoszlásának összevetése tényleges iskolai végzettségekkel. (Forrás: saját szerkesztés.)

Állománykategória	Ellátandó beosztás (fő)	Százalék (%)	Tényleges iskolai végzettség	Fő	Százalék (%)
Legénység	62	60,8	Általános iskola	24	23,5
			Középiskola	38	37,3
			Főiskola/Egyetem	0	0,0
Altiszt	30	29,4	Általános iskola	0	0,0
			Középiskola	29	28,4
			Főiskola/Egyetem	1	1,0
Tiszt	10	9,8	Általános iskola	0	0,0
			Középiskola	1	1,0
			Főiskola/Egyetem	9	8,8
Összesen:	102	100		102	100

A fenti táblából jól láthatóak a következők:

- Legénységi beosztást 62 fő látna el, ami a kitöltők 60,8 %-át jelenti.
- Altiszti beosztást 30 fő, ami 29,4 %-os arányt képvisel.
- Tiszti beosztást csupán 10 fő látna el, ami az összes válaszadó 9,8 %-át jelenti.

Látható továbbá, az is, azok közül, akik legénységi beosztást látnának el közülük 38 fő rendelkezik középfokú végzettséggel. Ezek a személyek a végzettségük alapján akár altiszti beosztást is elláthatnának, amennyiben rendelkeznek érettségivel. Az altiszti és a tiszti állománykategóriát érintően 1-1 személy nyilatkozott az iskolai végzettségétől eltérő beosztás ellátására.

A fentieket követően szükségesnek tartom megvizsgálni azt is, hogy hogyan alakulnak a Magyar Honvédség katonai alakulatánál lévő feltölthető, üres beosztások száma, kiemelt figyelmet fordítva az egyes állománykategóriák szerinti megoszlásra. Ez a következő táblában kerül bemutatásra.

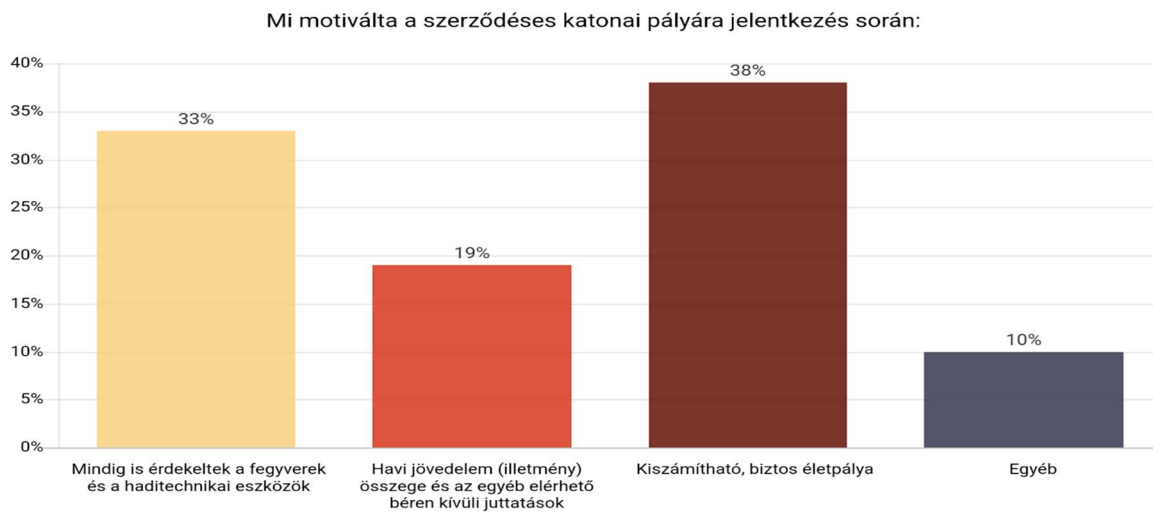
14. táblázat: Kimutatás a Magyar Honvédség feltölthető üres beosztások számáról a költségvetési létszám és a 2024. 02. havi záró munkajogi létszám figyelembevételével (fő). (Forrás: HM Védelemgazdasági Hivatal).

Beosztások állománykategóriánként	Magyar Honvédség költségvetési létszám (fő)	Magyar Honvédség 2024. 02. havi záró munkajogi létszám (fő)	Feltölthető beosztás (Költségvetési - munkajogi létszám; fő)
Legénység	6 726	6 276	450
Altiszt	8 452	8 080	372
Tiszt	5 178	5 051	127

A legtöbb jelentkezőt a legénységi beosztásba, majd ezt követően az altiszti beosztásokba várják. Mint látható tiszti állományban már lényegesen alacsonyabb üres beosztás tölthető fel. A rendelkezésre álló üres helyek állománykategóriánkénti megoszlása szintén alátámasztja azt a korábbi feltevést, miszerint a magasabban kvalifikált munkaerő a munkaerőpiacon könnyebben el tud helyezkedni. Feltölthető beosztások százalékos aránya állománykategóriánként a következőképpen alakul: legénység: 47,4 %, altiszt: 39,2 %, tiszt: 13,4 %. A kitöltők által a kérdőívben megjelölt állományketegóriánként ellátandó beosztások száma arányaiban megközelítik a Magyar Honvédegnél betölthető üres beosztásokat.

A következő kérdés során arra kerestem a választ, hogy mi motiválta a jelentkezőket a szerződéses katonai pályára történő jelentkezés során, melyet a következő oszlopdiagramm szemléltet.

8. ábra: A szerződéses katonai pályára történő jelentkezés során ható fő motiváló tényezők (%). (Forrás: kerdoivem.hu).

Ennél a kérdésre a legtöbben, a válaszadók 38 %-a kiszámítható biztos, életpályát jelölt meg, ami számomra nem meglepő, véleményem szerint is a mai napig a honvédség jól tervezhető előmeneteli lehetőséget, továbbá stabil, biztos, kiszámítható életpályát biztosít a katonák számára. A honvédségnél kiemelt figyelmet fordítanak a meglévő állomány megtartására. A második helyen a „mindig is érdekelték a fegyverek és haditechnikai eszközök” válasz végzett, ezt a kitöltők 33 %-a jelölte meg a számára legmotiválóbbnak, ami jól mutatja, hogy a válaszadók harmada vonzódik különböző fegyverekhez és haditechnikai eszközökhöz. Közülük 23 fő (azaz 67 %) az, aki a 18-24 éves korosztályba tartozik, akikre jellemző, hogy szabadidejük eltöltésében a különböző fegyvereket is alkalmazó számítógépes és videójátékok kiemelt szerepet játszanak. Ami kissé meglepő, hogy csupán a megkérdezettek 19 %-a válaszolta azt, hogy a havi jövedelem (illetmény) összege, valamint a honvédségnél elérhető béren kívüli juttatások azok, amik a jelentkezés során a legfőbb motivációt jelenti a számára. Ez másképpen értelmezve úgy is megfogalmazható, hogy a pénzügyi és anyagi megbecsültségen kívül a válaszadók 71 %-ánál fontosabb motiváló tényezők hatnak a jelentkezés során. A válaszadók csupán 10 %-a jelölte meg az egyéb tényezőket számára a legmotiválóbbnak. Fontosnak tartom hangsúlyozni, hogy ezen, kérdés megválaszolása során a válaszadók egyfajta belső motiváció alapján, a belső indíttatásuknak megfelelően, emocionális alapon hozták meg a döntésüket.

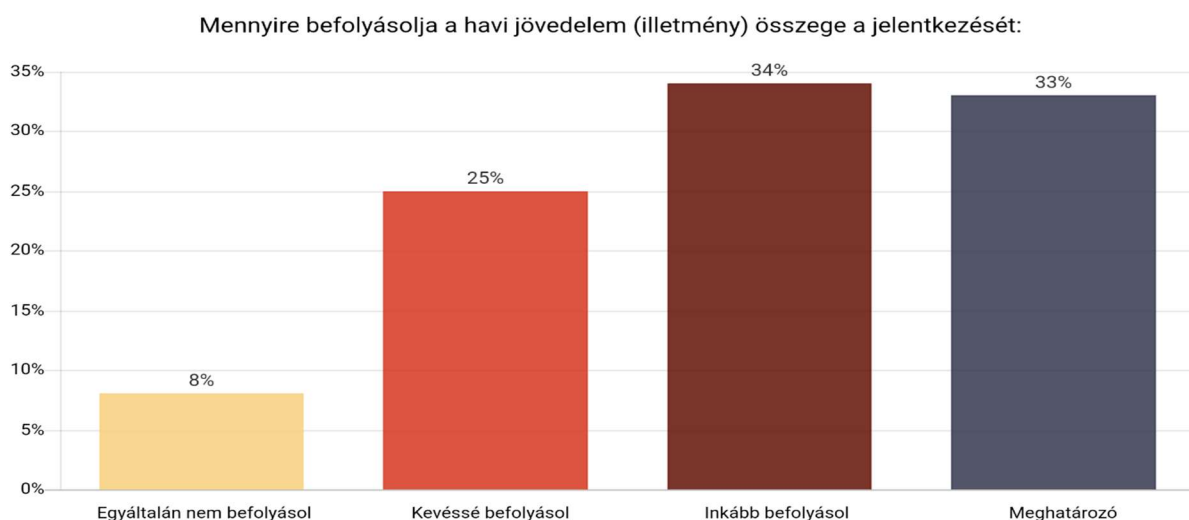
A továbbiakban SPSS program használatával, kereszttábla elemzéssel vizsgáltam, a szerződéses katonai pályára történő jelentkezést befolyásoló motivációs tényezők, valamint a generációk közötti összefüggést. Arra kerestem a választ, hogy van-e összefüggés ezen

változók között. A vizsgálat elvégzéséhez két kategóriát hoztam létre. A Baby boom, az X és Y generáció tagjait egy csoportba, az egyes kategóriába soroltam, míg a Z generáció tagjait pedig a kettes kategóriába. A kapott eredményeket a 2. számú melléklet 1) folyószám alatt található táblázatok tartalmazzák.

Az elvárt gyakoriság 1 cella esetében kisebb mint 5, azonban az elemzés megfelel annak a kritériumnak, hogy az összes cella maximum 20%-ában lehet az elvárt gyakoriság kisebb mint 5. A mi esetünkben ez 12,5 %, így az elemzés megfelel ennek a fontos alapfeltételnek. A Pearson-féle Khi-négyzet statisztikai próba eredménye alapján (95 %-os megbízhatósági szinten) a szignifikancia szint $p=0,038$, ami kisebb, mint 0,05, tehát megállapítható, hogy van statisztikailag igazolható összefüggés a generációk és a szerződéses katonai pályaválasztást befolyásoló motiváló tényezők között. Megállapítható, hogy a Z generáció tagjai számára (40,3 %) inkább a fegyverek és a haditechnikai eszközök a meghatározóak, addig a Baby boom, X és Y generáció tagjai számára (57,1 %) viszont a biztos, kiszámítható életpálya a motiválóbb a jelentkezés során. Ezen generáció tagjai számára már a neveltetés során is fontos hangsúlyt kapott a biztonság és kiszámíthatóság. A havi jövedelmek (illetmények) és az egyéb elérhető béren kívüli juttatások között nem állapítható meg jelentősebb eltérés a generációk között.

A következőkben azt vizsgáltam, hogy ha kizárólag a havi illetmény összegére fókuszálunk, az mennyire befolyásolja a felmérésben részt vevőket a jelentkezés során, melyet a következő ábrán kívánok szemléltetni.

9. ábra: A havi jövedelem (illetmény) összegének befolyásoló hatása a szerződéses katonai pályára történő jelentkezés során (%).
(Forrás: kerdoivem.hu).

Ugyan az előző kérdés során a válaszadók csupán a harmadik helyen jelölték meg az illetményt, mint legfőbb motiváló elemet, ugyanakkor az illetmény a munkavállalók napi megélhetését biztosítja, így fontos tényező a jelentkezés során. A megkérdezettek összesen 67 %-a válaszolta azt, hogy inkább befolyásolja, vagy meghatározó számára a jövedelem összege, 25 % számára kevésbé befolyásoló és csupán 8 % jelölte meg azt, hogy egyáltalán nem befolyásolja döntését a jelentkezés során. A szakirodalmi áttekintés során bemutattam, hogy 2015. évet követően milyen mértékű illetményemelések kerültek végrehajtásra az állomány megtartása, valamint a katonai pálya vonzóvá tétele érdekében. Ezen végrehajtott illetményemelések fontosságát mutatja az is, hogy ebben a kutatásban részt vevők kétharmada számára is kiemelkedő jelentőséggel bír a havi jövedelem összege a szerződéses katonai pályaválasztás során.

Ennél a kérdésnél tovább vizsgáltam azt, hogy van-e kapcsolat az iskolai végzettség, valamint a havi illetmény összegének fontossága között a kutatásban részt vevők esetében. Ezen összefüggés elemzéséhez a Spearman-féle rangkorrelációs vizsgálatot választottam. Az eredmények a 2. számú melléklet 2) folyószám alatti táblában tekinthetők meg. A vizsgálat eredménye alapján megállapítható, hogy a szignifikancia szint $p=0,526$ nagyobb, mint 0,05, tehát megállapítható, hogy nincs statisztikailag igazolható lineáris kapcsolat a két változó között. Mivel nincs együttmozgás a változók között, így a kapcsolat iránya és erőssége sem határozható meg.

A következőkben a lakhatással kapcsolatban tettem fel kérdéseket. Arra kerestem a választ, hogy a jelentkezők lakóhelyén található-e laktanya, továbbá rendelkeznek-e saját tulajdonú lakással.

15. táblázat. Kimutatás a saját tulajdonú lakással rendelkező, illetve nem rendelkező kutatásban részt vevő kitöltőkről, a laktanyák lakóhelytől való távolságának figyelembevételével.

(Forrás: saját szerkesztés).

Megnevezés	Ahol lakik, van laktanya (fő)	25 km-en belül van laktanya (fő)	25-50 km között van laktanya (fő)	50 km fölött van laktanya (fő)	Összesen (Fő)
Rendelkezik saját lakással	8	4	1	13	26
Nem rendelkezik saját lakással	16	13	14	33	76

Látható, hogy a felmérésben részt vevők nagyobb hányada (75 %, 76 fő) nem rendelkezik saját tulajdonú lakással, illetve ezek a személyek jellemzően a katonai alakulattól távolabb

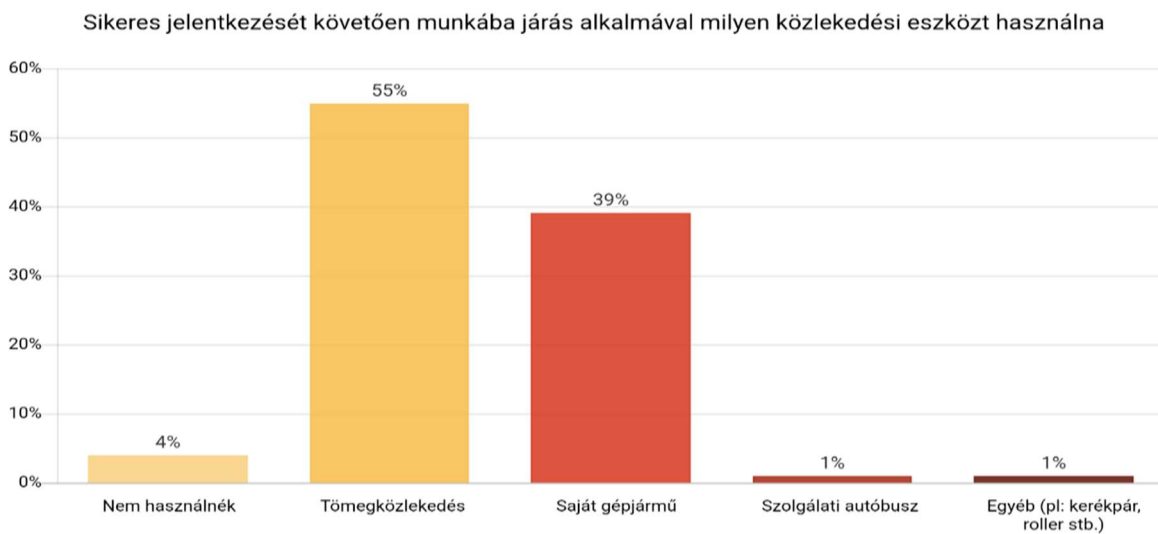
élnek (60 fő). Ezen jelentkezőknek nyújthatnak segítséget a honvédségnél elérhető lakhatási támogatások, melyek lakás bérletéhez vagy akár lízingjéhez is igénybe vehetőek. A továbbiakban arra kerestem a választ, hogy hallottak-e a honvédségnél elérhető lakáspénztámogatásról, illetve ez mennyire befolyásoló tényező a jelentkezés során. Az eredmények vizsgálata során arra a következtetésre jutottam, hogy a kitöltők több mint 87 %-a, azaz 89 fő hallott a lakhatás támogatási juttatásokról. Az összes kitöltő közel 63 %-a, azaz 64 fő nyilatkozott úgy, hogy inkább motiváló vagy teljes mértékben motiváló ez számukra a jelentkezés során. Itt tovább vizsgáltam, hogy azok, akik nem rendelkeznek lakással és nincs laktanya a lakóhelyükön azok milyen arányban találták vonzónak ezt a juttatási lehetőséget. Az összes kitöltő közül 60 fő (59 %) nyilatkozott úgy, hogy nem található laktanya a lakóhelyükön és nem is rendelkeznek saját lakással. Közülük 42 fő (az összes kitöltő közül 41 %-a) tartotta számára inkább motiválónak vagy teljes mértékben motiválónak ezt a kedvező juttatási formát a jelentkezés során.

A továbbiakban azt vizsgáltam keresztábra elemzéssel, hogy a saját tulajdonú lakás birtoklása, valamint a lakástámogatási juttatás fontossága között található-e összefüggés. A vizsgálat eredményeit a 2. számú melléklet 3) folyószám alatt található táblázatok tartalmazzák. Annak érdekében, hogy a vizsgálat során az elvár gyakoriság egy cella esetében se legyen kisebb mint 5, ezért motivációs tényezők tekintetében 2 csoportot hoztam létre. Akik számára egyáltalán nem motiváló vagy kevéssé motiváló a juttatás azok kerültek az első csoportba (kevéssé motiváló). Azon válaszadók, akik azt jelölték, hogy inkább motiváló vagy teljes mértékben motiváló azok pedig a második csoportba (inkább motiváló).

A kapott eredmények alapján megállapítható, hogy nincs szignifikáns összefüggés a lakás tulajdonlás és a lakástámogatás igénybevételének fontossága között (Pearson-féle Khi négyzet statisztikai próba eredménye alapján a szignifikancia szint $p=0,119$, nagyobb mint 0,05). A kapott eredményekből megállapítható az, hogy azon kitöltők, akik nem rendelkeznek lakással 67,1 %-a nyilatkozott úgy, hogy inkább motiváló számára a juttatás míg csupán 32,9 % azok aránya, akiknek ez kevéssé motiváló. Azon válaszadók, akik rendelkeznek lakással (26 fő) azok közül ugyanolyan arányban vannak (50-50%) azok, akik számára kevéssé motiváló, mint akiknek jobban motiváló ez a juttatás.

A kérdőív 15. kérdése arra irányult, hogy sikeres jelentkezést követően milyen közlekedési eszközt vennének igénybe a munkába járáshoz, melynek szemléltetésére a következő ábra szolgál.

10. ábra: Sikeres jelentkezést követően a munkába járás alkalmával milyen közlekedési eszközt használna (%).
(Forrás: kerdoivem.hu).

A fenti ábra jól szemlélteti, hogy a válaszadók nagy többsége tömegközlekedési eszközt (55 %, 56 fő) és saját gépjárművet (39 %, 40 fő) venne igénybe a munkába járáshoz és elenyésző azok aránya, akik szolgálati autóbust (1 %, 1 fő) vagy egyéb közlekedési eszközt (1 %, 1 fő). Megvizsgáltam, azt, hogy azok, akik a tömegközlekedést választották, azok közül 44 fő mondta (78,6 %), azt, hogy inkább fontos, vagy nagyon fontos ezen költségek megtérítése, míg a saját gépjárművet választók közül 29 fő (72,5 %) mondta ugyanezt. Megállapítható, hogy az ezt a két közlekedési eszközt preferálók közel azonos arányban tartják fontosnak, hogy a munkáltató megtérítse a munkába járás során felmerült költségeiket.

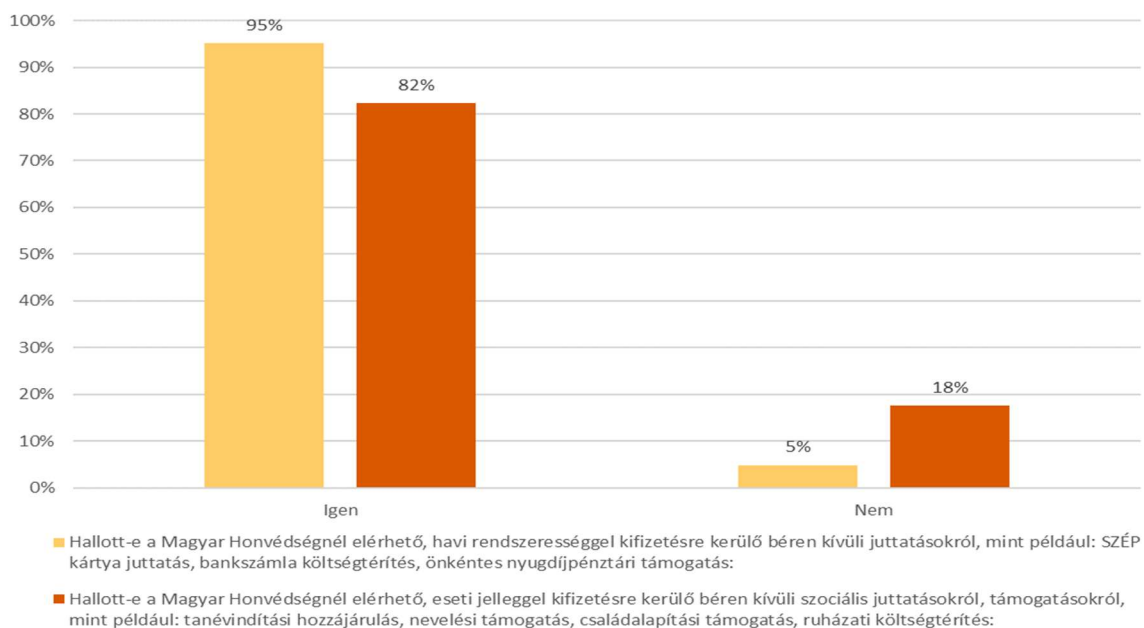
Ennél a kérdésnél megvizsgáltam azt is, hogy van-e összefüggés a munkába járási költségek megtérítésének fontossága, valamint lakóhely és a munkahely közötti távolság vonatkozásában. Ehhez keresztábra elemzést választottam. Az eredmények a 2. számú melléklet 4) folyószám alatt kerülnek bemutatásra.

A Pearson-féle Khi négyzet statisztikai próba eredménye alapján a szignifikancia szint $p=0,238$, ami nagyobb mint 0,05, így megállapítható, hogy nincs igazolható statisztikai összefüggés a változók között. Az egyértelműen megállapítható, hogy jóval nagyobb azok aránya, akiknek inkább fontos a költségek megtérítése, mint azoknak, akiknek ez kevésbé fontos. Azok, akik 25 km feletti távolságra laknak, azok 78,7 %-os arányban nyilatkoztak úgy, hogy inkább fontos a költségek megtérítése, míg csupán 21,3 % nyilatkozott úgy, hogy kevésbé fontos. Ugyan ez figyelhető meg azok esetében is, akik közelebb laknak a tervezett

munkahelyhez. Az ő esetükben is igen magas azok aránya, akik inkább fontosnak tartják a munkába járási költségek megtérítését (68,3 %) mint akiknek ez kevésbé fontos (31,7 %).

A 17-18. kérdések során arról érdeklődtem a kitöltőktől, hogy ismerik-e a honvédségnél elérhető havi és eseti jelleggel kifizetésre kerülő béren kívüli juttatásokat. A kapott eredményeket a következő ábrán kívánom szemléltetni.

11. ábra: *Halott-e a Magyar Honvédségnél elérhető havi,- illetve eseti rendszerességgel kifizetésre kerülő béren kívüli juttatásokról (%)*.
(Forrás: saját szerkesztés).

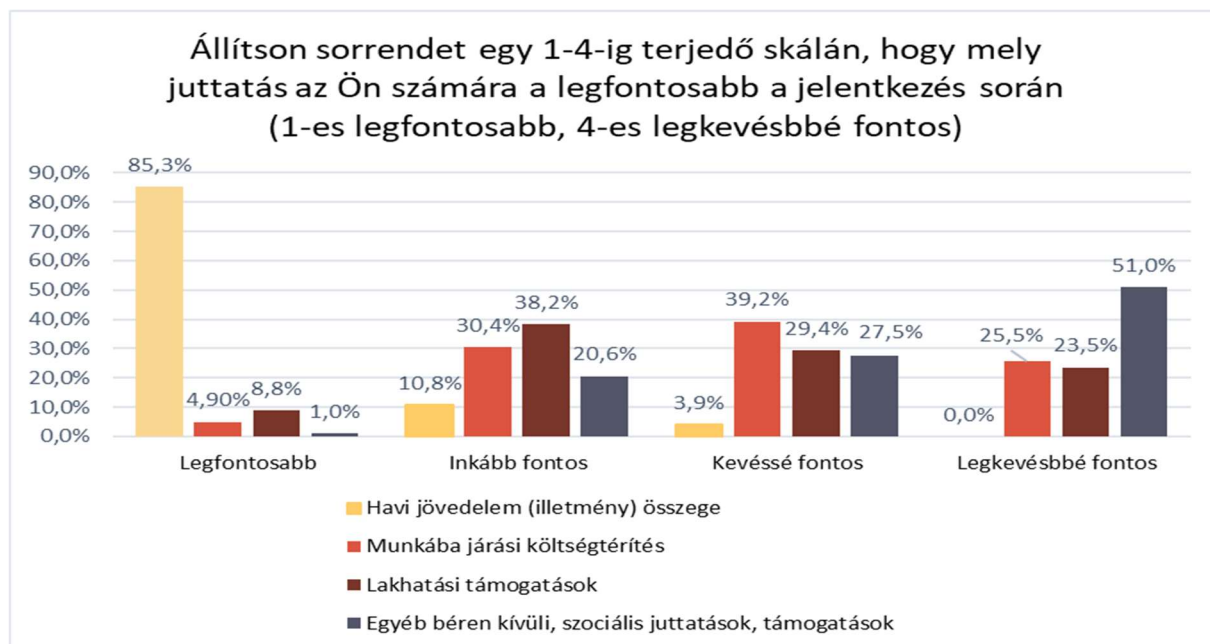

A fenti ábrán is jól látható, hogy mindkét juttatási formáról a válaszadók nagy többsége hallott. Ez véleményem szerint annak is köszönhető, hogy a toborzás során a különböző honvédséget népszerűsítő kiadványokban, brosúrákban megjelennek a honvédségnél igen széles körben elérhető béren kívüli juttatási formák, továbbá a jelentkezés során a toborzó irodák is tájékoztatást nyújtanak a különböző juttatásokkal kapcsolatban.

Még ehhez kapcsolódóan megkérdeztem a jelentkezőktől, hogy a fentiek közül mely juttatásokat részesítik előnyben, melyre a válaszadók elsőprő többsége (93 %) a havi rendszerességgel kifizetésre kerülő juttatásokat jelölte meg. Ezen béren kívüli juttatások egy része a toborzás elősegítése érdekében a szerződéses és legénységi állományra is kiterjesztésre került a korábbi szabályozáshoz képest.

A kérdőív végén arra kértem a kutatásban résztvevőket, hogy rangsorolják a jelentkezés során számukra legfontosabb juttatási formákat. Az eredmények a következő diagrammon kerülnek bemutatásra.

12. ábra: Állítson sorrendet egy 1-4-ig terjedő skálán, hogy mely juttatás az Ön számára a legfontosabb (%).
(Forrás: saját szerkesztés).

A fenti ábrán jól látható, hogy rendkívül szignifikáns eltérések mutatkoznak a tekintetben, hogy mely jutattási forma a legfontosabb a válaszadók számára a szerződéses katonai pályára jelentkezés során. A kutatásban részt vevők 85,3 %-a (87 fő) számára, tehát a megkérdezettek jelentős többségének a havi illetmény összege meghatározó. Inkább fontosnak 10,8 %-a (11 fő) találta, kevésbé fontosnak csupán a válaszadók 3,9 %-a (4 fő). Megfigyelhető továbbá az is, hogy ezt a juttatási formát senki sem rangsorolta az utolsó helyre, azaz egyetlen jelentkező sem tartja elhanyagolhatónak ezt a juttatási formát. A fentiek alapján egyértelműen kimondható, hogy a havi illetmény összege kimelt helyen áll a kutatásban részt vevők számára a jelentkezés során. Azt is vizsgáltam, hogy az egyes állománykategóriába jelentkezők számára mennyire fontos a havi jövedelem összege, melyet a következő táblázat szemléltet.

16. táblázat: Összefüggés vizsgálata a havi illetmény összegének fontossága és az állománykategória között.
(Forrás: Saját vizsgálat, SPSS program használatával).

Állománykategória			Havi jövedelem (illetmény) összege			
			Legfontosabb	Inkább fontos	Kevésbé fontos	Összesen
Állományk ategória	Legénység	Gyakoriság	48	10	4	62
		Állománykategória (%)	77,4%	16,1%	6,5%	100,0%
	Altiszt	Gyakoriság	29	1	0	30
		Állománykategória (%)	96,7%	3,3%	0,0%	100,0%
	Tiszt	Gyakoriság	10	0	0	10
		Állománykategória (%)	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%
Összesen		Gyakoriság	87	11	4	102
		Állománykategória (%)	85,3%	10,8%	3,9%	100,0%

A 16. számú táblázatban jól látható, hogy a legénységi állománykategóriába jelentkezők jelentős többségének 77,4 %-ának ez a legfontosabb juttatási forma és is igen elenyésző azok aránya (mindössze 6,5 %) akik számára kevésbé fontos. Az altiszti és a tiszti állománykategóriába beosztást megjelölők közül senki sem mondta, hogy számára nem fontos az illetmény. Altisztek esetében 96,7 %, tisztek esetében pedig 100 % nyilatkozott úgy, hogy meghatározó számukra a jelentkezés során.

A lakóhelyek vármegyénkénti megoszlása valamint a havi jövedelem összefüggésének vizsgálata során is azt tapasztaltam, hogy szinte minden vármegyéből érkező számára a kereseti lehetőség a legfontosabb szempont, 96,1 %-a nyilatkozott ennek megfelelően.

A döntéshozók is felismerték a jövedelem piaci szinten tartásának a jelentőségét. 2015. év óta jelentős illetményemelések kerültek végrehajtásra annak érdekében, hogy minél több fiatal munkavállaló jelentkezzen a honvédség állományába, de emellett fontos szempont volt a meglévő állomány megtartása is az illetményemelésekre vonatkozó döntések meghozatal során.

A 12. számú ábrán szembevetendő, hogy a második helyen - jelentősen lemaradva a havi illetmény mögött - a lakhatás támogatás végzett a legfontosabbnak ítélt juttatások közül. Ez a megkérdezettek 8,8 %-a (9 fő) számára meghatározó a jelentkezés során. Ezen válaszadók közül 4 főnek a lakóhelyétől 50 km-re található csak laktanya, 3 főnek 25-50 km között, csupán 2 főnek van a lakóhelyén. Láthatóan azok jelölték meg számukra legfontosabbnak ezt a juttatást, akik távolabb laknak a laktanyától, ahol munkát vállalnának. Inkább fontosnak a válaszadók 38,2 %-a (39 fő), kevésbé fontosnak 29,4 %-a (30 fő) tartotta a lakhatás támogatását, míg egyáltalán nem tartotta fontosnak 23,5 % (24 fő). Akik egyáltalán nem tartották fontosnak, azok közül 13 fő rendelkezik saját tulajdonú lakással, míg 11 fő nem, így ezen viszonylatban összefüggés nem állapítható meg.

A munkába járási költségek megtérítését a megkérdezettek csupán 4,9 %-a (5 fő) jelölte meg számára a legfontosabbnak, így ez a juttatási forma végzett a harmadik helyen a fontossági sorrend tekintetében. A kapott eredményekből megállapítható az is, akik ezt a juttatást ítélték meghatározónak a jelentkezésük során, azok közül 4 fő tömegközlekedéssel tervezi megoldani a munkabajarást és jellemzően 50 km-et meghaladó távolságról történne a bejárás. Inkább fontosnak a válaszadók 30 %-a (31 fő), kevésbé fontosnak 39,2 %-a (40 fő) tartotta és 25,5 % (26 fő) pedig egyáltalán nem tartja fontosnak a munkabajarási költségek megtérítését.

Igen elhanyagolható azok aránya, akik a havi, illetve az eseti béren kívüli juttatásokat tartja a legfontosabbnak. Mindössze a válaszadók 1 %-a jelölte meg számára meghatározónak. Az

előző kérdésre adatott válaszok során bemutattam, hogy a kutatásban részt vevők igen magas aránya ismeri mind a havi, mind pedig az eseti béren kívüli juttatásokat, mégis összesen a kitöltők 1 %-a (1 fő) jelölte meg számára a legfontosabbnak a jelentkezés során. A fenti diagramról az is jól leolvasható, hogy ilyen magas arányt képviselnek azok is, akik ezt a juttatási formát tartják a legkevésbé fontosnak. Ők az összes válaszadók 51 %-át teszik ki.

A fentiekben részletezettek alapján egyértelműen megállapítható, hogy kiemelkedő azok aránya akik számára meghatározó a havi jövedelem összege, ehhez képest jóval csekélyebb arányban vannak azok, akik számára a béren kívüli juttatások és szociális támogatások jelenti a legfőbb motivációt a jelentkezés során. Ezek alapján a H3) hipotézisben foglalt feltételezésemet elfogadom.

7. Következtetések, javaslatok

A kutatásomban arra kerestem a választ, hogy az utóbbi években a HHP haderőmodernizációs fejlesztések dinamikus felgyorsulása révén a Kormány részéről a honvédelmi tárca részére ígért források maradéktalanul biztosításra kerültek-e a vizsgált időszakban, valamint, hogy ezen évről-évre folyamatosan emelkedő költségvetési források hatékony, gazdaságos és eredményes felhasználására a jelenlegi központosított gazdálkodás megfelelő keretet biztosít-e. Végül pedig azt kutattam, hogy a fejlesztés keretében folyamatosan érkező hadfelszerelések, járművek és eszközök kezeléséhez és üzemeltetéséhez szükséges megnövekedett számú magasan képzett humán erőforrás igény kielégítése során milyen ösztönző, motiváló tényezők hatnak kedvezően. A szerződéses katonai pályát választók esetében a bevonuláskori illetmény összege hat nagyobb motiváló erővel a jelentkezés során vagy esetleg a honvédségnél igen széles körben elérhető béren kívüli, szociális juttatások, támogatások összessége.

Véleményem szerint a kutatás során az általam megfogalmazott feltevésekre, állításokra a következtetések levonását követően egyértelmű, egzakt válaszokat tudtam adni.

H1) Azt feltételezem, hogy a Pénzügyminisztérium által kormányhatározatokban ígért források 2020-2022. években teljes mértékben biztosításra kerültek a honvédelmi tárca részére.

Ezen kutatás során dokumentum és tartalomelemzéssel vizsgáltam az állításom helyességét. A kormányhatározatok vizsgálatát követően a kutatás végén arra az eredményre jutottam, hogy a nem nyilvános és titkos kormányhatározatokban a tárca részére odaítélt források a vizsgált időszakban nem kerültek teljeskörűen biztosításra a tárca részére. Ennek fő okai a következőkre vezethetők vissza. A Pénzügyminisztérium folyamatosan vizsgálta a nemzetgazdasági mutatók alakulását, valamint a honvédelmi tárca gazdálkodásának az ezekre a mutatókra gyakorolt hatásait. Elmondható, hogy 2021. évtől a honvédelmi tárca kvázi a Pénzügyminisztérium felegyületével vele szoros együttműködésben, folyamatos egyeztetések mellett gazdálkodott. Amennyiben azt tapasztalták, hogy a kormányhatározatokban biztosításra kerülő források felhasználása nem valósulna meg 100 %-os mértékben vagy a honvédelmi tárca költségvetésében – egyéb külső tényezők miatt felhasználásra nem kerülő - felszabaduló források belső előirányzat átcsoportosítással megvalósíthatóak, ebben az esetben a Pénzügyminisztérium a kormányhatározatokban előírtnál kevesebb forrás biztosítását javasolta a Kormány részére. A fentiek alapján a H1) hipotézisben foglalt feltételezést elvettem.

H2) Azt feltételezem, hogy a honvédségnél lévő központosított gazdálkodás gazdaságosabb, hatékonyabb felhasználást tesz lehetővé a rendelkezésre álló erőforrások, valamint a biztosított többletforrások vonatkozásában, mint decentralizált működés, gazdálkodás keretében.

A kutatás során a feltételezésem igazolásához a Kincstár részére készített, a kiadások és bevételek várható alakulásáról (előrejelzés) elnevezésű adatszolgáltatást választottam. Azt vizsgáltam ezen adatszolgáltatások vonatkozásában, hogy a tervezett kiadásokat és bevételeket a honvédelmi tárca tudta-e teljesíteni, azaz került-e bírság kiszabásra a tárca részére 2020-2022. években. Ezen túlmenően vizsgáltam azt is, hogy hogyan alakult a tárca költségvetési-maradványa ezen időszakban. A fenti vizsgálatok célja az volt, hogy pontos képet kapjak arról, hogy a tárca eleget tesz-e a nemzetgazdasági hiánycél tartása érdekében a jogszabályokban megfogalmazott elvárásoknak, azaz a biztosított előirányzatokat a tárca a költségvetési évben fel tudja-e használni, valamint az előrejelzések szerinti bevételi és kiadási prognosztizált adatokat tudja-e tartani, tekintve, hogy az ettől eltérő teljesítések, amennyiben azok meghaladják az előrejelzett kiadásokat, a hiánycélt növelik, mely komoly kockázatot jelent az államháztartás számára.

A kutatást követően megállapítást nyert, hogy a Kincstár részére készített előrejelzés adatszolgáltatás során a vizsgált időszakban egyetlen évben sem került bírság kiszabásra a honvédelmi tárca részére. A költségvetési maradványok vizsgálatát követően pedig megállapítást nyert, hogy a kötelezettség-vállalással terhelt, előlegeket nem tartalmazó, pénzforgalmilag nem teljesült „klasszikus”, valamint a szabad maradványok összességében elhanyagolható arányt képviselnek a tárca részére jóváhagyott módosított előirányzatokhoz képest (2020: 3,9 %, 2021: 5,2 %, 2022: 3,3 %). Míg a tárca módosított előirányzata évről-évre dinamikusan nőtt (2020. évhez képest 2022. évben közel megduplázódott), addig szabad és klasszikus maradványok összege arányaiban alacsony szinten stagnált.

A fentiekben foglalt megállapítások és a kutatás eredményei alapján a feltételezésem igazolást nyert.

H3) Feltételezem, hogy a HHP fejlesztések eredményeképpen a honvédség folyamatosan emelkedő létszámigényének kielégítése során a szerződéses katonai pályára jelentkező állomány esetében a bevonuláskori illetmény összege nagyobb motiváló erővel bír, mint a béren kívüli és szociális juttatások, támogatások összessége.

A feltételezésem igazolásához kérdőíves kutatási módszert alkalmaztam. Annak érdekében, hogy a kérdőívet minél több a szerződéses katonai pályára jelentkező ki tudja tölteni, ezért a kérdőív az ország számos toborzó irodájába megküldésre került.

A kutatásomhoz szorosan kapcsolódik a szerződéses katonai pályára jelentkezők motivációjának vizsgálata. Az SPPS programmal vizsgáltam, a szerződéses katonai pályára történő jelentkezést befolyásoló motivációs tényezők, valamint a generációk közötti összefüggést. A statisztikai próba eredménye a következő összefüggést tükrözi. Míg a Z generáció tagjai számára inkább a fegyverek és a haditechnikai eszközök a meghatározóak, addig a Baby boom, X és Y generáció tagjai számára viszont inkább a kiszámítható, biztos életpálya a motiválóbb a jelentkezés során.

A kérdőív eredményeinek feldolgozását követően megállapítást nyert, hogy a kutatásban részt vevők jelentős többségének a havi jövedelem (illetmény) összege meghatározó. A megkérdezettek kiemelkedő hányada rangsorolta ezt a juttatási formát az első helyre, mint bármelyik másik kutatásban szereplő béren kívüli juttatást. A statisztikai próba eredménye nem mutatott összefüggést az iskolai végzettség és a havi juttatás (illetmény) összegének fontossága, motiváló ereje között a kutatásban részt vevők esetében.

A fentiek alapján a hipotézisemben foglalt feltételezést elfogadom.

A következő táblázatban a hipotézisek és azok eredményeit foglaltam össze.

17. táblázat: *A hipotézisek eredményeinek összefoglalása*
(Forrás: saját szerkesztés).

Hipotézis	Eredmények (Elvetve / Elfogadva)	Eredmények bemutatása (oldalszám)
H1) Azt feltételezem, hogy a Pénzügyminisztérium által kormányhatározatokban ígért források 2020-2022. években teljes mértékben biztosításra kerültek a honvédelmi tárca részére.	Elvetve	46-54.
H2) Azt feltételezem, hogy a honvédségnél lévő központosított gazdálkodás gazdaságosabb, hatékonyabb felhasználást tesz lehetővé a rendelkezésre álló erőforrások, valamint a biztosított többletforrások vonatkozásában, mint decentralizált működés, gazdálkodás keretében.	Elfogadva	54-59.
H3) Feltételezem, hogy a HHP fejlesztések eredményeképpen a honvédség folyamatosan emelkedő létszámgényének kielégítése során a szerződéses katonai pályára jelentkező állomány esetében a bevonuláskori illetmény összege nagyobb motiváló erővel bír, mint a béren kívüli és szociális juttatások, támogatások összessége	Elfogadva	59-73.

A következő javaslatokat fogalmazom meg.

J1) Az egyes években a XIII. Honvédelmi Minisztérium fejezet nagybani költségvetési tervezése során érdemes megvizsgálni a fejezet, illetve a Pénzügyminisztérium által meghatározott forráspályákat azaz, hogy a bázis évhez képest a további években milyen forrásnövekedéssel számol a fejezet és ez milyen relációban van a Pénzügyminisztérium által meghatározott keretekkel.

J2) A Kincstár részére készített bevételek és kiadások alakulásáról szóló adatszolgáltatás (előrejelzés) során kiszabott bírságok elemzését ki lehetne terjeszteni a honvédelmi tárcán kívüli adatszolgáltatásban részt vevő fejezetekre is. Ezen fejezetekhez tartozó szervezetek jellemzően a honvédelmi tárcától eltérően, önálló gazdálkodást folytatnak. A kapott számszerűsíthető adatokkal összevethető lenne az eltérő gazdálkodási formáknak a hatékonysága.

J3) A kérdőíves kutatást ki lehetne terjeszteni az ország valamennyi toborzó irodájába érkező katonai szolgálatra jelentkező személlyel. A szerződéses katonai pályára jelentkezők mellett a hivatásos szolgálatot vállalókra is. Így jóval szélesebb körben lehetne vizsgálni a jelentkezéssel összefüggő motivációs okokat, tényezőket.

J4) A kérdőíves kutatás mellett kvalitatív kutatással (interjú, mélyinterjú, fókuszcsoportos interjú) összetettebb képet kaphatnánk a fiatal munkavállalók (Z generáció) katonai pályaválasztásával összefüggésben felmerülő motivációjával kapcsolatban.

J5) A HHP haderőmodernizáció eredményeként folyamatosan érkező haditechnikai eszközökhöz magasan képzett munkavállalókra van szüksége a honvédségnek. Vizsgálni lehetne, hogy a honvédség igényeinek megfelelő összetételű, végzettségű munkavállalók rendelkezésre állnak-e a jelentkezés során.

8. Összefoglalás

Dolgozatomban az államháztartás központi alrendszerébe tartozó Honvédelmi Minisztérium fejezet költségvetési gazdálkodásának sajátosságait, specialitásait mutattam be.

Az elmúlt években a világban bekövetkezett változások és események hatására (COVID világjárvány, migrációs nyomás, orosz-ukrán háború) felértékelődött az ország biztonsága, ezáltal a Magyar Honvédség szerepe is. A Kormány felismerte a biztonsági kockázatokkal járó kihívásokat, így az elmúlt években jelentős mértékű forrásokat biztosítottak a tárca részére a HHP keretében végrehajtásra kerülő haderőmodernizációs fejlesztések előremozdítása érdekében. Ezen források költségtakarékos, gazdaságos és hatékony felhasználása az államháztartás erősen szabályozott környezetében kihívás elé állítja a honvédelmi tárca vezetését, valamint a gazdálkodásban részt vevő szakembereket egyaránt.

A kutatásom céljait a fentiekben foglaltak alapján fogalmaztam meg.

Arra keresetem a választ, hogy a megváltozott környezetben a honvédelmi tárca hogyan képes a jelenlegi központosított költségvetés gazdálkodás merev szabályozott keretei között az évről-évre dinamikusan emelkedő források gazdaságos és hatékony felhasználásának eleget tenni. Továbbá, hogy a haderőmodernizáció keretében folyamatosan érkező haditechnikai eszközök üzemeltetéséhez, kezeléséhez szükséges megnövekedett számú humán erőforrás igény kielégítéséhez milyen motiváló tényezők hatnak kedvezően a katonai pályára történő jelentkezés során.

A saját vizsgálat célját és a hipotézisek bemutatását követően ismertettem az egyes hipotézisekhez tartozó vizsgálati technikákat, a kiértékeléshez használt módszereket, eszközöket, valamint a statisztikai próbák eredményeit.

A kutatásom során megállapítást nyert, hogy a tárca részére nem került a vizsgált időszakban valamennyi kormányhatározatban ígért forrás biztosításra. Amennyiben a Pénzügyminisztériummal folytatott folyamatos egyeztetések alapján megállapítható volt, hogy nem biztosítható ezen források maradéktalan felhasználása az adott évben, vagy a honvédelmi tárca költségvetésében - egyéb külső tényezők miatt - felhasználásra nem kerülő felszabaduló források belső előirányzat átcsoportosítással megvalósíthatók, ilyen esetben a Pénzügyminisztérium a kormányhatározatokban előírnál kevesebb forrás biztosítását javasolta a Kormány részére.

A költségvetési várható bevételek és kiadások Kincstár részére készített adatszolgáltatások vizsgálata során megállapítást nyert, hogy a vizsgált időszakban egyetlen évben sem került bírság kiszabásra a honvédelmi tárca részére. A központosított gazdálkodás keretében a tárca eleget tudott tenni a jogszabályokban foglalt egyik legfontosabb elvárásnak, az előrejelzések szerinti kiadások szinten tartás elvárásának. A kapott eredmények alapján megállapítható, hogy a folyamatosan emelkedő források hatékony, gazdaságos felhasználására a jelenlegi költségvetési gazdálkodás szabályozása megfelelő keretet biztosít.

A szerződéses katonai pályára jelentkezők motivációjának vizsgálata során megállapításra került, hogy a havi jövedelem (illetmény) összege kiemelkedő jelentőséggel bír a jelentkezés során. Erre a döntéshozóknak a jövőben is kiemelt figyelmet szükséges fordítani.

Összességében megállapítható, hogy a honvédelmi tárca a megváltozott geopolitikai helyzet, valamint az egyre romló biztonsági körülmények ellenére is eredményes tudott lenni. A folyamatosan évről-évre dinamikusan emelkedő költségvetési forrásokat, az egyre szigorodó szabályok ellenére, a fejezetre jellemző speciálisan kialakított gazdálkodási rendben, a Pénzügyminisztérium szoros felügyelete mellett, a gazdaságosság folyamatos szem előtt tartásával, költségtakarékosan és hatékonyan tudta felhasználni.

9. Irodalomjegyzék

- 10/2014. (VII. 25.) HM rendelet a lakáspénz és az egyszeri pénzbeli támogatás bevezetéséről.
Letöltés dátuma: 2024.01.07.
- 12/2013. (VIII. 15.) HM rendelet az egyes pénzbeli, természetbeni és szociális juttatásokról.
Letöltés dátuma: 2024.01.07.
- 1298/2017. (VI. 2.) Korm. határozat a Zrínyi 2026 Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program megvalósításáról. Letöltés dátuma: 2023.10.08.
- 19/2013. (IX. 6.) HM rendelet az egyes költségtérítésekről. Letöltés dátuma: 2024. 01. 07.
2011. évi CLXVII. törvény a korhatár előtti öregségi nyugdíjak megszüntetéséről, a korhatár előtti ellátásról és a szolgálati járandóságról. Letöltés dátuma: 2023.11.26.
2011. évi CXCV törvény az államháztartásról 7. § (1). Letöltés dátuma: 2023.10.22.
2011. évi CXCV. törvény az államháztartásról 6/A. § (2) bekezdés.
Letöltés dátuma: 2023.10.29.
2022. évi LVII. törvény Az egyes állami sportcélú közfeladatok ellátásának rendjéről és szervezeti kereteiről. Letöltés dátuma: 2023.10.29.
2023. évi LV törvény Magyarország 2024. évi központi költségvetéséről; 1. melléklet XIII. fejezet. Letöltés dátuma: 2023.10.22.
2023. évi LV. törvény Magyarország 2024. évi központi költségvetéséről; 1. melléklet LI. fejezet. Letöltés dátuma: 2023.11.05.
- 346/2009. (XII. 30.) Korm. rendelet a honvédelmi szervezetek működésének az államháztartás működési rendjétől eltérő szabályairól 2. § (4) bekezdés. Letöltés dátuma: 2023.09.10.
- 7/2015. (VI. 22.) HM rendelet a honvédek illetményéről és illetményjellegű juttatásairól.
Letöltés dátuma: 2024.01.07.
- 814/2021. (XII. 28.) Korm. rendelet a Magyarország 2022. évi központi költségvetésének a veszélyhelyzettel összefüggő eltérő szabályairól 8/B. §. Letöltés dátuma: 2023. 11. 05.
- Army.cz. (2019). Letöltés dátuma: 2023.12. 20., forrás: The Long Term Perspective for Defence 2035.: Forrás: <https://www.army.cz/assets/en/ministry-of-defence/basic-documents/dv-2035-aj.pdf>
- Army.cz. (2023). Letöltés dátuma: 2023.10. 01., forrás: https://mocr.army.cz/assets/finance-a-zakazky/resortni-rozpocet/tabulka-zakladni-ukazatele-rozpocet-1993_2023.xlsx
- Balkay, A., & Kisgergely, I. (2018). *A gazdálkodási mozaik - költségvetési szervek eredményes gazdálkodása*. Budapest: Nemzeti Közszolgálati Egyetem.
- Bezpečnostná Stratégia Slovenskej Republiky. (2017). Letöltés dátuma: 2023.10. 02., forrás: <http://mepoforum.sk/wp-content/uploads/2017/09/N%C3%A1vrh-Bezpe%C4%8Dnostnej-strat%C3%A9gie-SR.pdf>

- Bolykiné Megyeri, J., & Szibilla, Z. (2023). A honvédelmi alkalmazotti illetménygazdálkodás, valamint a fejezeti létszámgazdálkodás változásai. *Mérleg* 2023., 14-17.
- Budavári, K., Taksás, B., & Hegedűs, E. (2022). A magyar védelmi ipar innovációs környezetének vizsgálata. *Hadtudomány XXXII. évfolyam* 2022/1., 113-134. <https://doi.org/10.17047/HADTUD.2022.32.1.113>
- Council of The European Union. (2016. 07. 05.). The Visegrad Group V4, Letöltés dátuma: 2023. 12. 19., forrás: [Consilium.europa.eu](https://www.consilium.europa.eu):
forrás: <https://www.consilium.europa.eu/en/documents-publications/library/library-blog/posts/the-visegrad-group-v4/>
- Csányi, R., Kézdi, Á., Kokas, B., & Nyikos, G. (2018). *Államháztartás*, Budapest: Dialóg Campus Kiadó.
- Farkas, T., & Hronyecz, E. (2021). Visegrádi együttműködés tagországainak haderőfejlesztési stratégiái és hatása a régió biztonságára. *Biztonságtudományi Szemle, III. évf. 1. szám*, 1-14.
- Fülöp, K., & Hutkai, Z. (2020). *Államháztartási, közpénzügyi és gazdálkodási ismeretek*. Budapest, Nemzeti Közszerzői Egyetem.
- Halász, Z., & Klicsu, J. (2023). *Költségvetési jog*. Budapest: Wolters Kluwer Hungary Kft.
- Hollósy-Vadász, G. (2021). *A közszolgálati motivációelmélet (PSM) jelentősége és alkalmazhatósága a magyar civil közszolgálatban*. (PhD-értekezés) Nemzeti Közszerzői Egyetem - Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola.
forrás: <http://hdl.handle.net/20.500.12944/16743>
- Honvedelem.hu. (2015). Letöltés dátuma: 2024.01.07.,
forrás: <https://honvedelem.hu/hirek/hazai-hirek/az-uj-honvedelmi-eletpalyarol.html>
- Honvedelem.hu. (2022). Letöltés dátuma: 2024.01.07.,
forrás: <https://honvedelem.hu/hirek/jelentos-beremelest-kapnak-a-katonak.html>
- Institute of Central Europe. (2023. 09. 20). Letöltés dátuma: 2023. 12. 19., forrás: The development of military cooperation as part of multinational units among Vsegrad countries (V4) in 2023:
forrás: <https://ies.lublin.pl/en/comments/the-development-of-military-cooperation-as-part-of-multinational-units-among-visegrad-countries-v4-in-2023/>
- International Trade Administration. Letöltés dátuma: 2023. 12. 20.,
forrás: <https://www.trade.gov/market-intelligence/polands-defense-spending>
- Kiss, B. (2021). A katonai vezetés, mint a HR határterülete. *Új Munkaügyi Szemle, II. évfolyam* 2021/3 sz., 105-111.
- Kolozsi, T. (2022). A Zinyi Honvédelmi és Haderőfejlesztési Programhoz kapcsolódó légvédelmi rakéta fegyvernemi fejlesztési irányok. *Hadtudományi Szemle* 15. évfolyam 1. szám, 21-37. doi: 10.32563/hsz.2022.1.2
- Központi Statisztikai Hivatal. 21.1.1.4. A makrogazdaság főbb adatai. Letöltés dátuma: 2023.10.22., forrás: https://www.ksh.hu/stadat_files/gdp/hu/gdp0001.html

- Központi Statisztikai Hivatal. Fókuszban a vármegyék - 2023 I-III. negyedév. Térségi összehasonlítás. Letöltés dátuma: 2024.01.14.
forrás: <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/megy/233/index.html>
- Lentner, C. (2015). *Közigazgatási Szakvizsga, Általános Közigazgatási Ismeretek III. modul. Általános Államháztartási Ismeretek*. Budapest, Nemzeti Közszerológati Egyetem.
- Lentner, C. (2022). *Közigazgatási Szakvizsga, Általános Közigazgatási Ismeretek III. modul, Általános Államháztartási Ismeretek* (Nyolcadik hatályosított kiadás. kötet). Budapest, Nemzeti Közszerológati Egyetem.
- Magyarország Kormánya, A magyar államról - A költségvetés. (2023. 09. 10.).
forrás: <https://2010-2014.kormany.hu/hu/mo/a-koltsegvetes>
- Nagy, Z. (2014). *Költségvetési gazdálkodás*. Budapest, Nemzeti Közszerológati Egyetem.
- North Atlantic Treaty Organization NATO Wales Summit 2014. (2014. 09. 05.). Letöltés dátuma: 2024.01.07.,
forrás: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_112964.htm?mode=pressrelease
- Paksi-Petró, Cs. (2020). *Kompenzáció és javadalmazás a közszerológatban*. Budapest, Nemzeti Közszerológati Egyetem; Közigazgatási és Továbbképzési Intézet. ISBN 978-963-498-347-7.
- Papp, A. (2013). *A Honvédelmi Minisztérium gazdálkodásának aspektusai a 2005 – 2011. közötti időszakban*. (PhD értekezés) Budapest: Nemzeti Közszerológati Egyetem, Hadtudományi Doktori Iskola. doi: 10.17625/NKE.2014.029
- Pénzügyminisztérium; Államháztartási szabályozás; A költségvetési gazdálkodásról általában. (2023). Letöltés dátuma: 2023.09.10.,
forrás: <https://allamhaztartas.kormany.hu/koltsegvetes-gazdalkodas>
- SIPRI Military Expenditure Database. (2023). Letöltés dátuma: 2023.10.01.,
forrás: <https://www.sipri.org/sites/default/files/SIPRI-Milex-data-1949-2022.xlsx>
- Statista; Defense expenditure as a share of Gross Domestic Products (GDP) in Slovakia from 2012 to 2023. (2023). Letöltés dátuma: 2023. 10. 01.,
forrás: <https://www.statista.com/statistics/1401319/slovakia-military-expenditure-share-of-gdp/>
- Szakács, G. (2017). *Stratégiai alapú, integrált emberi erőforrás gazdálkodás a közszerológatban; A stratégiai tervezés és a rendszerfejlesztés humánfolyamata*. Letöltés dátuma: 2023.12.30., forrás: <http://hdl.handle.net/20.500.12944/100460>
- Szekendi, G. (2014). *A hivatásos és a szerződéses katonák jogállása*. Budapest: Nemzeti Közszerológati Egyetem. Letöltés dátuma: 2023.12.28., forrás: <http://hdl.handle.net/20.500.12944/100457>
- Szlatinai, Z., & Mészáros, H. (2023). A HM fejezet költségvetési szerkezetének változásai a 2024. évi költségvetés tükrében. *Mérleg*, 18-23.

- T/4181. számú törvényjavaslat Magyarország 2024. évi központi költségvetéséről, Fejezeti indokolások I. kötet, XIII. Honvédelmi Minisztérium, forrás: Letöltés dátuma: 2023.11.05. forrás: <https://www.parlament.hu/irom42/04181/04181.html>.
- Visegrad Group Defence Cooperation. (2023). Letöltés dátuma: 2023.11.19., forrás: Brief History of V4 Defence Cooperation: forrás: <https://www.visegradgroup.eu/about/cooperation/visegrad-group-defence>
- XIII. Honvédelmi Minisztérium fejezet 2012-2022. évi zárszámadások. Megtekintés dátuma: 2023.10.22.
- Zámbori, M. (2008). *A HM gazdálkodási tevékenysége összehasonlítva a visegrádi államokkal a 2002-2006. közötti ciklusban, különös tekintettel a (hadi)beszerzésekre, az ingatlangazdálkodásra és a pénzügyi tevékenységre.* (PhD értekezés) Budapest: Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Gazdálkodás- és Szerveztudományok Doktori Iskola. Forrás: <http://hdl.handle.net/10890/778>

10. Táblázat- és ábrajegyzék

Ábrajegyzék

1. **ábra:** Az államháztartás rendszere 8
2. **ábra:** HM fejezet feladatok szerinti tagolása és a 2024. évi eredeti előirányzatok megoszlása (%)..... 20
3. **ábra:** A HM fejezet kiadási módosított előirányzatainak alakulása 2012-2022. évek (védelmi terület; MFT-ban)..... 23
4. **ábra:** Kimutatás a honvédelmi tárca fejlesztési-működési-személyi kiadások teljesítésének százalékos alakulásáról 24
5. **ábra:** V4 tagállamok védelmi kiadások alakulása a GDP százalékos arányában (2012-2022. évek), saját szerkesztés..... 26
6. **ábra:** A munkanélküliségi ráta vármegyéenkénti alakulása Magyarországon 2023. III. negyedévben, figyelembe véve a katonai alakulatok elhelyezkedését..... 41
7. **ábra:** Kimutatás a honvédelmi tárca költségvetési maradványok alakulásáról a módosított előirányzatokhoz viszonyítva 2020-2022. évek vonatkozásában (M Ft-ban)..... 57
8. **ábra:** A szerződéses katonai pályára történő jelentkezés során ható fő motiváló tényezők (%)..... 65
9. **ábra:** A havi jövedelem (illetmény) összegének befolyásoló hatása a szerződéses katonai pályára történő jelentkezés során (%) 66
10. **ábra:** Sikeres jelentkezést követően a munkába járás alkalmával milyen közlekedési eszközt használna (%) 69
11. **ábra:** Halott-e a Magyar Honvédségnél elérhető havi,- illetve eseti rendszerességgel kifizetésre kerülő béren kívüli juttatásokról (%)..... 70
12. **ábra:** Állítson sorrendet egy 1-4-ig terjedő skálán, hogy mely juttatás az Ön számára a legfontosabb (%) 71

Táblázatjegyzék

1. táblázat: XIII. fejezet címeinek fő feladatai (fejezeti és központi kezelésű előirányzatok nélkül).....	14
2. táblázat: A XIII. és LI. fejezetekben jóváhagyott 2024. évi eredeti előirányzatok bemutatása ágazati bontásban	19
3. táblázat: Kimutatás a honvédelmi tárca kiadási és támogatási főösszeg alakulásáról (védelmi terület)	22
4. táblázat: A Magyar Honvédségnél lévő pénzbeli juttatások és szociális támogatások bemutatása.....	36
5. táblázat: Kimutatás a Hadkiegészítő és Toborzó Irodából visszaérkezett kitöltött kérdőívek darabszámáról.....	46
6. táblázat: Kimutatás a honvédelmi tárca részére 2020. évi kormányhatározatokkal történő forrásbiztosításokról.....	47
7. táblázat: Kimutatás a honvédelmi tárca 2021. évi kormányhatározatokkal történő forrásbiztosításokról és elvonásokról.....	49
8. táblázat: Kimutatás a honvédelmi tárca részére 2022. évi kormányhatározatokkal történő forrásbiztosításokról és elvonásokról.....	51
9. táblázat: Kimutatás a honvédelmi tárca részére 2022. évi kormányhatározatban elrendelt pénzügyminiszter (államháztartásért felelős miniszter) saját hatáskörében biztosított forrásokról.....	52
10. táblázat: Kimutatás a 2000-es és 3000-es forrásbiztosító kormányhatározatokban a honvédelmi tárca részére ígért és ténylegesen biztosításra került forrásokról a 2020-2022. évek vonatkozásában.....	53
11. táblázat: Kimutatás a honvédelmi tárca fejezeti egyenlegének alakulásáról, valamint az október és december hónapokban készített éves előrejelzés adatszolgáltatások fejezeti egyenlegek eltéréséről 2020-2022. évek vonatkozásában.....	56
12. táblázat: Kimutatás a kérdőívet kitöltők demográfiai adatairól.....	60
13. táblázat: A felmérésben részt vevők által megjelölt ellátni kívánt beosztások állománykategóriánkénti megoszlásának összevetése tényleges iskolai végzettségekkel.....	63
14. táblázat: Kimutatás a Magyar Honvédség feltölthető üres beosztások számáról a költségvetési létszám és a 2024. 02. havi záró munkajogi létszám figyelembevételével (fő). 64	
15. táblázat. Kimutatás a saját tulajdonú lakással rendelkező, illetve nem rendelkező kutatásban részt vevő kitöltőkről, a laktanyák lakóhelytől való távolságának figyelembevételével.....	67
16. táblázat: Összefüggés vizsgálata a havi illetmény összegének fontossága és az állománykategória között	71
17. táblázat: A hipotézisek eredményeinek összefoglalása	76

11. Mellékletek

1. számú melléklet: Kutatási kérdőív

A szerződéses katonai pályára jelentkezők motivációjának vizsgálata az illetmények, valamint a béren kívüli és szociális juttatások, támogatások vonatkozásában.

Kedves Kitöltő!

Laczkó Sándor vagyok, a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, végzős hallgatója Vezetés és szervezés mesterszakon. Jelen kérdőív a diplomadolgozatom elkészítésének célját szolgálja. Diplomamunkámban a Magyar Honvédség szerződéses katonai szolgálatra jelentkezők motivációját vizsgálom az illetmények és béren kívüli juttatások, szociális támogatások vonatkozásában. A **kitöltés önkéntes alapon, anonim módon zajlik**, a kérdőívbeli kinyert adatok kizárólag kutatási célból kerülnek felhasználásra Köszönöm, ha kutatásomat támogatja a kitöltéssel és ezzel hozzájárul tanulmányaim sikeres végrehajtásához.

(A kitöltés kb. 10 percet vesz igénybe.)

1. Az Ön neme:

- Férfi
 - Nő
-

2. Az Ön életkora:

Válasz beírása:

3. Az Ön lakhelye:

- Főváros
 - Megyei jogú város vagy vármegyeszékhely
 - Város
 - Község, Falu
-

4. Melyik vármegyében lakik:

Válasz beírása:

5. Az Ön legmagasabb iskolai végzettsége:

- Általános iskola
 - Középiskola (gimnázium, szakközépiskola, szakiskola)
 - Főiskolai / Egyetemi diploma
 - Posztgraduális képzés
-

6. Az Ön családi állapota:

- Házasságban élek, nincs gyermekem
 - Házasságban élek, gyermeke(i)m van(nak)
 - Párkapcsolatban élek
 - Egyedülálló
 - Elvált
-

7. Az Ön munkatapasztalata években mérve:

- Nincs tapasztalatom
 - 1-3 éves tapasztalatom van
 - 4-6 éves tapasztalatom van
 - 7-10 éves tapasztalatom van
 - 10-nél több éves tapasztalatom van
-

8. A jelentkezést követően az Ön iskolai végzettségének figyelembevételével melyik szerződéses állománykategóriába tartozó beosztást látna el:

(kérem, csak egy választ jelöljön meg)

- Legénység
 - Altiszt
 - Tiszt
-

9. Mi motiválta a szerződéses katonai pályára jelentkezés során:

(kérem, csak egy választ jelöljön meg, ami az Ön számára a legmotiválóbb)

- Mindig is érdekelték a fegyverek és a haditechnikai eszközök
 - Havi jövedelem (illetmény) összege és az egyéb elérhető béren kívüli juttatások
 - Kiszámítható, biztos életpálya
 - Egyéb
-

10. Mennyire befolyásolja a havi jövedelem (illetmény) összege a jelentkezését:

- Egyáltalán nem befolyásol
- Kevésbé befolyásol
- Inkább befolyásol
- Meghatározó

11. Az Ön lakóhelyétől hány km-re található a legközelebbi laktanya:

- Ahol lakom van laktanya
 - 25 km-en belül
 - 25-50 km között
 - 50 km fölött
-

12. Rendelkezik saját tulajdonú lakással:

- Igen
 - Nem
-

13. Hallott-e arról, hogy a honvédségnél (bizonyos feltétek fennállása esetén) lakáspénz támogatás érhető el lakás bérletéhez, lakás lízingjéhez:

- Igen
 - Nem
-

14. Motiváló-e Ön számára a lakáspénz támogatás a jelentkezés során:

- Egyáltalán nem motiváló
 - Kevésbé motiváló
 - Inkább motiváló
 - Teljes mértékben motiváló
-

15. Sikeres jelentkezését követően munkába járás alkalmával milyen közlekedési eszközt használna (kérem egy választ jelöljön meg):

- Nem használnék
 - Tömegközlekedés
 - Saját gépjármű
 - Szolgálati autóbusz
 - Egyéb (pl: kerékpár, roller stb.)
-

16. Fontos-e Ön számára, hogy a munkáltató megtérítse a munkába járási költségeket:

- Egyáltalán nem fontos
 - Kevésbé fontos
 - Inkább fontos
 - Nagyon fontos
-

17. Hallott-e a Magyar Honvédségnél elérhető, havi rendszerességgel kifizetésre kerülő béren kívüli juttatásokról, mint például: SZÉP kártya juttatás, bankszámla költségtérítés, önkéntes nyugdíjpénztári támogatás:

- Igen
- Nem

18. Hallott-e a Magyar Honvédségnél elérhető, eseti jelleggel kifizetésre kerülő béren kívüli szociális juttatásokról, támogatásokról, mint például: tanévindítási hozzájárulás, nevelési támogatás, családalapítási támogatás, ruházati költségtérítés:

- Igen
- Nem

19. A havi rendszerességű vagy az eseti béren kívüli juttatásokat részesíti előnyben: (kérem, csak egyet válasszon)

- Havi
- Eseti

20. Állítson sorrendet egy 1-4 -ig terjedő skálán, hogy mely juttatás az Ön számára a legfontosabb a jelentkezés során:

(1-es legfontosabb; 4-es a legkevésbé fontos)

- Havi jövedelem (illetmény) összege
- Munkába járási költségtérítés
- Lakhatási támogatások
- Egyéb béren kívüli, szociális juttatások, támogatások (17. és 18. pontok)

2. számú melléklet: SPSS vizsgálatok eredményei (táblázatok)

1) A szerződéses katonai pályára történő jelentkezést befolyásoló motivációs tényezők, valamint a generációk között összefüggés vizsgálata.

Összegzés

	Érvényes		Esetek Hiányzó		Összesen	
	N	Százalék	N	Százalék	N	Százalék
Generáció (2 kategória) * Motiváció a szerződéses katonai pályára jelentkezés során	102	100,0%	0	0,0%	102	100,0%

Keresztábra elemzés * Generációk (2 kat.) és Motiváció a szerződéses katonai pályára jelentkezés során

		Motiváció a szerződéses katonai pályára jelentkezés során					
		Mindig is érdekeltek a fegyverek és haditechnikai eszközök	Havi jövedelem (illetmény) összege és az egyéb elérhető béren kívüli juttatások	Kiszámítható biztos életpálya	Egyéb	Összesen	
Generáció_2	Baby Boom, X és Y generáció	Gyakoriság	7	5	20	3	35
		% Generáció	20,0%	14,3%	57,1%	8,6%	100,0%
	Z generáció	Gyakoriság	27	14	19	7	67
		% Generáció	40,3%	20,9%	28,4%	10,4%	100,0%
Összesen		Gyakoriság	34	19	39	10	102
		% Generáció	33,3%	18,6%	38,2%	9,8%	100,0%

Chi-négyzet Teszt

	Érték	Szabadságfok	Szignifikancia szint
Pearson féle Khi-négyzet	8,446 ^a	3	,038
Valószínűségi arány	8,459	3	,037
Lineáris asszociáció	4,465	1	,035
Valós esetek száma	102		

a. 1 cella esetében (12,5%) az elvárt gyakoriság kisebb mint 5.

2) **Összefüggés vizsgálat az iskolai végzettség, valamint havi illetmény összegének fontossága között a jelentkezés során.**

Spearman- féle rangkorrelációs mátrix

		Mennyire befolyásolja a havi jövedelem (illetmény) a jelentkezését		Iskolai végzettség	
Spearman's rho	Mennyire befolyásolja a havi jövedelem (illetmény) a jelentkezését	Korrelációs együttható	1,000		,063
		Szignifikancia szint		.	,526
		N	102		102
	Iskolai végzettség	Korrelációs együttható	,063		1,000
		Szignifikancia szint	,526		.
		N	102		102

3) **Összefüggés vizsgálat a lakáspénz juttatás motiváló ereje és a saját lakástulajdonlás között.**

Összegzés

	Érvényes		Esetek Hiányzó		Összes	
	N	Százalék	N	Százalék	N	Százalék
Rendelkezik saját tulajdonú lakással * Lakáspénz motiváció (2 kat.)	102	100,0%	0	0,0%	102	100,0%

Keresztábra elemzés - Rendelkezik saját tulajdonú lakással * Lakáspénz motiváció

		Lakáspénz motiváció			Összesen
		Kevésbé motiváló	Inkább motiváló		
Rendelkezik saját tulajdonú lakással	Igen	Gyakoriság	13	13	26
		% Rendelkezik saját tulajdonú lakással	50,0%	50,0%	100,0%
	Nem	Gyakoriság	25	51	76
		% Rendelkezik saját tulajdonú lakással	32,9%	67,1%	100,0%
Összesen		Gyakoriság	38	64	102
		% Rendelkezik saját tulajdonú lakással	37,3%	62,7%	100,0%

Khi-négyzet Teszt

	Érték	Szabadságfok	Szignifikancia szint
Pearson féle Khi-négyzet	2,425 ^a	1	,119
Valószínűségi arány	2,376	1	,123
Lineáris asszociáció	2,401	1	,121
Valós esetek száma	102		

a. 0 cella (0,0%) ahol az elvart gyakoriság kisebb mint 5.

4) Összefüggés vizsgálat a lakóhely és a laktanya közötti távolság, valamint a munkába járási költségek megtérítésének fontossága között

Összegzés

	Érvényes		Esetek Hiányzó		Total	
	N	Százalék	N	Százalék	N	Százalék
Távolság * Munkabajárás ktg.térítés fontosság	102	100,0%	0	0,0%	102	100,0%

Keresztábra elemzés * Lakóhely és laktanya közötti távolság * Munkabajárási költségek megtérítésének fontossága

			Munkabajárási ktg. megtérítése		Total
			Kevésbé fontos	Inkább fontos	
Lakóhely és laktanya közötti távolság	25 km-en belül	Gyakoriság	13	28	41
		Százalék	31,7%	68,3%	100,0%
	25 km fölött	Gyakoriság	13	48	61
		Százalék	21,3%	78,7%	100,0%
Total	Gyakoriság	26	76	102	
	Százalék	25,5%	74,5%	100,0%	

Khi-négyzet Teszt

	Érték	Szabadságfok	Szignifikancia szint
Pearson-féle Khi-négyzet	1,395 ^a	1	,238
Valószínűségi arány	1,379	1	,240
Lineáris asszociáció	1,382	1	,240
Valós esetek száma	102		

a. 0 cella (0,0%) ahol az elvárt gyakoriság kisebb mint 5.

12. Függelékek

1. számú: Nyilatkozat a diplomadolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

NYILATKOZAT

a diplomadolgozat¹ nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve:	Laczkó Sándor
A Hallgató Neptun kódja:	ZCOZ2Q
A dolgozat címe:	A HONVÉDELMI MINISZTERIUM FEJEZET HELYE AZ ÁLLAMHÁZTARTÁSON BELÜL A KÖLTSÉGVETÉSI GAZDÁLKODÁSRA JELLEMZŐ SAJÁTOSSÁGOK TŰKRÉBEN
A megjelenés éve:	2024
A konzulens intézetének neve:	Agrár- és Élelmiszergazdasági Intézet
A konzulens tanszékének a neve:	Agrármenedzsment és Vezetéstudományi Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott diplomadolgozat² egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlanul állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: Budapest, 2024. április 16-án

Hallgató aláírása

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törölendő.

² A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törölendő.

2. számú: Konzulensi nyilatkozat

NYILATKOZAT

Laczkó Sándor (hallgató Neptun azonosítója: ZCOZ2Q) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a diplomadolgozatot¹ áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót a záróvizsgán történő védeésre javaslom / nem javaslom².

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem^{*3}

Kelt: Budapest, 2024. április 16.

Dr. Bajkai-Tóth Katinka
belső konzulens

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

² A megfelelő aláhúzendó.

³ A megfelelő aláhúzendó.